

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

«Διοίκηση Επιχειρήσεων»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην
Κύπρο, για να συνάδει με τις νέες Οικονομικές και
Κοινωνικές Ανάγκες»**

Μαρίνος Κ. Τιμοθέου

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Σάββας Κατσικίδης**

Λευκωσία Ιούνιος, 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

«Διοίκηση Επιχειρήσεων»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην
Κύπρο, για να συνάδει με τις νέες Οικονομικές και
Κοινωνικές Ανάγκες»**

Μαρίνος Κ. Τιμοθέου (Α.Φ.Τ. 11201359)

Επιβλέπων Καθηγητής

Δρ. Σάββας Κατσικίδης

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Λευκωσία Ιούνιος, 2016

Περίληψη

Είναι γεγονός ότι την περίοδο αυτή, συζητείται στην Κύπρο από μέρους της Εκτελεστικής εξουσίας (της Κυβέρνησης) η καθιέρωση στην Κύπρο της Δευτεροβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σκοπός της Μεταπτυχιακής Διατριβής μου είναι σε πρώτο στάδιο να αναλύσω τη σημερινή δομή και αφού παρουσιάσω τη διαχρονική πορεία του θεσμού καθώς και τις ενέργειες και τις προσπάθειες που έγιναν για εκσυγχρονισμό της και τέλος, να υποβάλω ένα Νέο Μοντέλο Διοίκησης το οποίο κατά την άποψη μου θα μπορούσε να συμβάλει στην Αναβάθμιση του θεσμού στην Κύπρο.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση της Κύπρου συνίσταται από δύο τύπους Τοπικών Αρχών. Τους Δήμους και τις Κοινότητες. Ο περί Δήμων νόμος(N.111/85) διέπει τη λειτουργία των Δήμων και ο περί Κοινοτήτων νόμος(N.86(I)/99) διέπει τη λειτουργία των Κοινοτήτων. Οι Δήμοι βρίσκονται κυρίως στα αστικά κέντρα και στις τουριστικές περιοχές και καλύπτουν τα δύο τρίτα περίπου του πληθυσμού, ενώ οι Κοινότητες βρίσκονται κυρίως στις αγροτικές και ορεινές περιοχές και καλύπτουν το υπόλοιπο ένα τρίτο περίπου, του πληθυσμού.

Οι αρμοδιότητες των Τοπικών Αρχών της Κύπρου, Δήμων και Κοινοτήτων, είναι σχετικά πολύ περιορισμένες σε σύγκριση με τα ισχύοντα στα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου οι Τοπικές Αρχές έχουν αρμοδιότητες που καλύπτουν ένα πιο ευρύ φάσμα αναγκών των πολιτών. Περισσότερες λεπτομέρειες για τις αρμοδιότητες των Δήμων και κατ' επέκταση των Κοινοτήτων, που είναι παρόμοιες με αυτές των Δήμων, αναφέρονται στο Συνοπτικό Οδηγό του Περί Δήμων Νόμου που έχει εκδώσει η Ένωση Δήμων Κύπρου. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι σχετικά περιορισμένες, συγκριτικά με τα ισχύοντα στην Ευρώπη, είναι και η διοικητική, πολιτική και οικονομική αυτοτέλεια και ανεξαρτησία των Τοπικών Αρχών της Κύπρου. Γενικά στην περίπτωση των Κοινοτήτων, παρατηρείται μεγάλη εξάρτηση και κηδεμόνευση τους από την Κεντρική Διοίκηση, φαινόμενο, βέβαια που παρατηρείται και στην περίπτωση των Δήμων, αλλά σε αρκετά μικρότερο βαθμό και έκταση.

Summary

It is a fact that, during this time, the establishment of the Committee of appeal Local Government is being discussed on behalf of the Executive (government). My goal through my Masters dissertation is at first, to analyse today's structure and after I present through a timeless course the actions and efforts that took place for its modernization, I will submit a New Government Model which in my opinion, could contribute to the Upgrading of the institution. Cyprus' Local Government consists of two types of Local authorities, Municipalities and Communities.

The Municipalities Law (11/1985) governs the function of the Municipalities and the Communities Law (86(I)/1999) governs the function of the Communities. The Municipalities are mostly found in the urban centres and tourist areas and cover about two thirds of the population, whereas the Communities are mostly found in rural and mountainous areas and cover the remaining one third of the population.

The responsibilities of Cyprus Local Government, Municipalities and Communities are relatively limited in comparison with what exists in other state members of the European Union, where Local Authorities have responsibilities that cover a wider range of the citizens' needs. More details on the Municipalities' and Communities' responsibilities are mentioned in the Summary Guide of the Municipalities Law.

It should also be stated that the governmental, political and financial self-existence and independence of Cyprus Local Authorities is also relatively limited, compared with what exists in Europe. In general, in the case of the communities, there is a substantial dependence and guardianship by the main government, a phenomenon of course, which is also noticed in the Municipality case, but to a lesser degree and extent.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας τη Διατριβή μου, θεωρώ υποχρέωση μου, να ευχαριστήσω θερμά όλους τους καθηγητές του Τμήματος Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου για τις πολύτιμες γνώσεις που μου πρόσφεραν, αλλά ιδιαίτερα και τη συμβολή τους στο γεγονός να ασχοληθώ με μεγάλο ενδιαφέρον και προσήλωση με τα θέματα της Διοίκησης Επιχειρήσεων τόσο σε Ακαδημαϊκό, όσον και σε πρακτικό επίπεδο.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά από καρδιάς, τον Επιβλέποντα καθηγητή μου **κο Σάββα Κατσικίδη**, ο οποίος με προθυμία και φιλική προσέγγιση με καθοδήγησε και με στήριξε σε όλη την πορεία της έρευνας μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω και όσους έχουν συμμετάσχει στην έρευνα και αφιέρωσαν το χρόνο τους ώστε να συλλέξω τις πολύτιμες πληροφορίες. Ευχαριστίες εκφράζω στον τέως Δημοτικό Γραμματέα Λεμεσού **κο Χρίστο Μιχαήλ** για την πολύτιμη του βοήθεια τις πηγές και τις γνώσεις του γύρω από το αντικείμενο, καθώς και το Δήμαρχο Λεμεσού **κο Ανδρέα Χρίστου** για τις συμβουλές, το προσωπικό του ενδιαφέρον και τη συμπαράσταση του.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω **την οικογένεια μου, (τη σύζυγο και τα παιδιά μου)**, για τη συμπαράσταση που μου πρόσφεραν στην ολοκλήρωση της όλης προσπάθειας μου.

Προτεινόμενη Μεθοδολογία

Μετά την αποκατάσταση των προσφύγων, η Κυπριακή Δημοκρατία στράφηκε προς την αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τη δημιουργία ενός νέου και σύγχρονου θεσμικού πλαισίου τόσο για τους Δήμους, όσον και για τις Κοινότητές της. Παρά τα σημαντικά βήματα ωστόσο, που πραγματοποιήθηκαν, η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν έφθασε στο επιθυμητό επίπεδο, ενώ η ταχύτατη οικονομική ανάπτυξη και η κινητικότητα του πληθυσμού, οδήγησαν σε έντονη αστικοποίηση που προκάλεσε πολλά προβλήματα στην ύπαιθρο, η οποία έχασε το μεγαλύτερο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της.

Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, σηματοδότησε κατά την άποψη μου, μια νέα ιστορική αφετηρία για την ιδιαίτερη μου Πατρίδα, η οποία εντάχθηκε επίσημα πλέον στην Ευρωπαϊκή οικογένεια, απολαμβάνοντας όλα τα πλεονεκτήματα ενός ισότιμου εταίρου στο παγκοσμίως μοναδικό και πρωτοποριακό εγχείρημα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ένταξη στην Ευρώπη αλλάζει εκ βάθρων τα γεωπολιτικά και κοινωνικά δεδομένα, αφού συνεπάγεται μια νέα ιστορική πορεία σε ένα περιβάλλον ασφάλειας, ειρήνης, σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αειφόρου ανάπτυξης και κοινωνικής προστασίας. Έτσι, καθίσταται περισσότερο προσιτή και η προοπτική μιας οριστικής, δίκαιας και λειτουργικής επίλυσης του εθνικού μας προβλήματος που είναι η λύση του Κυπριακού.

Ωστόσο, η συμμετοχή σε αυτό το νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον, συνεπάγεται και νέες υποχρεώσεις, ευκαιρίες και προκλήσεις, στις οποίες η Κυπριακή Πολιτεία μπορεί και πρέπει να ανταποκριθεί με επάρκεια και ευρηματικότητα. Βασική προϋπόθεση είναι, μεταξύ άλλων, και η **θεσμική ολοκλήρωση της Κυπριακής Δημοκρατίας**, η οποία δεν μπορεί παρά να συμπεριλάβει και την αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μέσω της οποίας πραγματώνεται η τοπική δημοκρατία, υλοποιείται ένα ευρύ φάσμα δημόσιων πολιτικών και προσφέρονται σημαντικές υπηρεσίες προς τους πολίτες. Σήμερα, έχει ήδη ξεκινήσει ένας ευρύς και ανοικτός διάλογος για τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις, ενώ και η πολιτική ηγεσία της Κύπρου έχει εκδηλώσει σαφώς και ανεξάρτητα από την κομματική της τοποθέτηση, τη βούληση να ενισχυθεί αποφασιστικά αυτός ο τόσο κρίσιμος για το μέλλον θεσμός, ενόψει και των προοπτικών επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος.

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες οι περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες έχουν προχωρήσει σε ριζικές μεταρρυθμίσεις των δομικών και λειτουργικών χαρακτηριστικών της Τοπικής

Αυτοδιοίκησης, με στόχο να αντιμετωπίσουν εγγενείς αδυναμίες, όπως το μικρό μέγεθος, η αδυναμία ανάληψης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, η αναποτελεσματικότητα στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες, αλλά και ελλείμματα διαφάνειας και λογοδοσίας (“**accountability**”). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες, αν και πρέπει να επισημανθεί ότι οι περισσότερες χώρες ακολουθούν ένα συνδυασμό και των τριών αυτών εναλλακτικών λύσεων.

Χώρες, όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία, τα περισσότερα κράτη της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και πιο πρόσφατα, η Δανία και η Ελλάδα, προχώρησαν σε *εδαφικές αναδιαρθρώσεις* (“**territorial reforms**”) συνενώσεις δηλαδή Δήμων και Κοινοτήτων. Βασικοί στόχοι αυτού του εγχειρήματος ήταν, η επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες τους, καθώς και η ενδυνάμωση του ρόλου της Αυτοδιοίκησης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Η επιλογή αυτή συνδυάζεται συνήθως με τη διεύρυνση του λειτουργικού πεδίου δράσης των Ο.Τ.Α. (Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης) με την μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων από τα Κεντρικά επίπεδα διοίκησης βάσει της εγγύτητας και της επικουρικότητας.

Στις περισσότερες χώρες έχουν διαμορφωθεί συγκεκριμένα κίνητρα ως προς τη χρηματοδότηση των νέων δήμων, την κάλυψη των αναγκών τους σε υπαλληλικό και εργατικό δυναμικό στελέχωσης, την εκπαίδευση και τους υλικοτεχνικούς πόρους καθώς και την παροχή τεχνικής βοήθειας στην ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Οι ενδεχόμενες απώλειες εγγύτητας των δημοτικών υπηρεσιών, αντιμετωπίζονται συνήθως με θεσμικές πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ενδυνάμωσης του ρόλου των αποκεντρωμένων δημοτικών δομών και της ισόρροπης εκπροσώπησης των χωρικών ενοτήτων. Ο συντονισμός της δράσης μεταξύ των νέων και εκτεταμένων δημοτικών υπηρεσιών, απαιτεί τη δημιουργία ισχυρών επιτελικών δομών και την υιοθέτηση κατάλληλων πρακτικών, όπως η αξιολόγηση μέσω ποιοτικών και ποσοτικών στόχων που καθορίζονται μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	11
Ο Ορισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	13
Το Κοινό Κυπρίων.....	15
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	
ΚΕΦ. 1^ο : Η Τοπική Αυτοδιοίκηση την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878 μ.Χ.)	19
1.1. Γενικά	19
1.2. Ο Πρώτος Σκοτεινός Αιώνας (1571-1680 μ.Χ.)	19
1.3. Η Δεύτερη φάση της Τουρκοκρατίας (1680-1821 μ.Χ.)	20
1.4. Η Τρίτη φάση της Τουρκοκρατίας (1821-1878 μ.Χ.)	21
1.5. Μορφές Αυτοδιοίκησης	24
1.5.1. Δημογέροντες	24
1.5.2. Χωρητική Αρχή	24
ΚΕΦ. 2^ο : Η Τοπική Αυτοδιοίκηση την περίοδο της Αγγλοκρατίας (1878-1960 μ.Χ.)	27
2.1. Γενικά	27
2.2. Νόμος περί Δήμων 26 του 1930.....	32
2.3. Αρμοδιότητες των τότε Δημοτικών Συμβουλίων	33
ΚΕΦ. 3^ο : Η Τοπική Αυτοδιοίκηση από την περίοδο της Ανεξαρτησίας μέχρι σήμερα (1960 μ.Χ.)	36
3.1. Η Κυπριακή Δημοκρατία	36
3.2. Νόμος περί Δήμων 64 του 1964.....	38
3.3. Η ψήφιση του Περί Δήμων Νόμου 111 του 1985.....	38
3.3.1. Τι ονομάζεται Δήμος (ορισμός).....	38
3.3.2. Πρόνοιες του Νέου περί Δήμων Νόμου	40
3.3.3. Τροποποιήσεις στον Περί Δήμων Νόμο	41
3.3.4. Αρμοδιότητες των Δήμων.....	45
3.3.5. Εξουσίες των Δήμων.....	46
3.3.6. Δήμαρχος	48
3.3.7. Διαχειριστική Επιτροπή	50
3.3.8. Άλλες βαθμίδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο	52
3.3.8.1. Κοινοτικές Αρχές	52
3.3.8.2. Συμβούλια Βελτιώσεως.....	55
3.3.9. Καινοτομίες του Νέου Περί Δήμων Νόμου Κύπρου.....	53

3.3.10. Οι διάφορες υποεπιτροπές των Δήμων.....	56
3.3.11. Διεθνείς Συμβάσεις.....	58
ΚΕΦ. 4^ο : Σύντομη αναφορά στη σημερινή κατάσταση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο	59
ΚΕΦ. 5^ο : Οικονομικές Ανάγκες	61
ΚΕΦ. 6^ο : Κοινωνικές Ανάγκες	63
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	
ΚΕΦ. 7^ο :.....	64
7.1. Εμπειρική εφαρμογή	64
7.2. Υπόθεση της έρευνας	64
7.3. Ερωτηματολόγιο.....	64
7.4. Δείγμα	64
7.5. Μεθοδολογία	65
7.6. Γεωγραφική κάλυψη	65
7.7. Ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας	65
7.8. Αποτελέσματα έρευνας	65
7.9. Συμπεράσματα έρευνας - Εισηγήσεις	72
Συμπέρασμα από τη Στατιστική Ανάλυση - Κατάληξη	73
Επίλογος	75
Παραρτήματα	76
Παράρτημα Α: Ο περί Δήμων Νόμος 111 του 1985	77
Παράρτημα Β: Ο περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Κυρωτικός) Νόμος	78
Παράρτημα Γ: Σχεδιάγραμμα των Υπηρεσιών του Δήμου Λεμεσού	90
Παράρτημα Δ: Συνέντευξη με το Δήμαρχο Λεμεσού, κ. Ανδρέα Χρίστου	95
Παράρτημα Ε: Ερωτηματολόγιο	102
Βιβλιογραφία.....	114

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο, υπήρξε από τα πρώτα χρόνια της Κυπριακής Δημοκρατίας ένας βασικός αποδέκτης των προβλημάτων που προκλήθηκαν από τη συνταγματική κρίση, τις διακοινοτικές συγκρούσεις στο νησί και τελικά, από το δράμα της ξένης εισβολής και κατοχής. Έτσι, ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρά τις βαθιές ιστορικές του ρίζες στο νησί, δεν μπόρεσε να αναπτυχθεί και να ανθίσει, την ώρα όπου η Κύπρος έπρεπε να αντιμετωπίσει ζωτικά προβλήματα και απειλές.

Όπως ήταν φυσικό, η όλη προσπάθεια της Κυπριακής Πολιτείας επικεντρώθηκε στην ανοικοδόμηση μιας ισχυρής και αξιόπιστης Κρατικής Διοίκησης, η οποία, σε συνεργασία βέβαια με τις Τοπικές Αρχές, κατάφερε να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες και να φέρει σε πέρας το θαύμα της ταχύτατης αποκατάστασης των προσφύγων και της οικονομικής απογείωσης στην ελεύθερη Κύπρο, που αποτελεί έως και σήμερα αντικείμενο διεθνούς αναγνώρισης και θαυμασμού.

Κατά την άποψη μου, επείγει η Ανάπτυξη και ο Επανασχεδιασμός του μεγαλύτερου Δήμου της Κύπρου, αυτού της πόλης της Λεμεσού, η οποία από ένα κατεξοχήν Βιομηχανικό Κέντρο που είχε καθιερωθεί μετά τα γεγονότα του 1974 με το Πραξικόπημα και την Τουρκική Εισβολή, έχει εξελιχθεί τα τελευταία χρόνια με τη λειτουργία του ΤΕ.ΠΑ.Κ. και της Μαρίνας, σε ένα σπουδαίο Τουριστικό, Πολιτιστικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο της Κύπρου.

Στην Κύπρο δεν υφίστανται οποιασδήποτε μορφής Περιφερειακές Αρχές και πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι Επαρχιακές Διοικήσεις και οι Έπαρχοι είναι τμήμα της Δημόσιας Υπηρεσίας και υπάγονται ιεραρχικά στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών.

Σκοπός της Μεταπτυχιακής Διατριβής μου είναι σε πρώτο στάδιο να αναλύσω τη σημερινή δομή και αφού παρουσιάσω τη διαχρονική πορεία του θεσμού καθώς και τις ενέργειες και τις προσπάθειες που έγιναν για εκσυγχρονισμό της και τέλος, να υποβάλω ένα Νέο Μοντέλο Διοίκησης το οποίο κατά την άποψη μου θα μπορούσε να συμβάλει στην Αναβάθμιση του θεσμού στην Κύπρο.

Στο κάθε κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύεται η τοπική αυτοδιοίκηση της Κύπρου διαμέσου των νεότερων ιστορικών χρόνων από την περίοδο της τουρκοκρατίας μέχρι και σήμερα.

Ο ορισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τοπική Αυτοδιοίκηση, είναι η διενέργεια του έργου της δημόσιας διοικήσεως κατά ένα μέρος ανατιθέμενη σε χωριστούς Αυτοδιοικούμενους Οργανισμούς (σε ξεχωριστά Νομικά Πρόσωπα) που ασκούν το εν λόγω έργο με δικά τους όργανα. Χαρακτηριστικό αυτού του συστήματος είναι ότι δυνάμει νόμων, το Κράτος δημιουργεί μερικότερα νομικά πρόσωπα, τα λεγόμενα Νομικά Πρόσωπα Δημόσιου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και τους δίνει το δικαίωμα να ασκούν επί ορισμένων αντικειμένων, το λεγόμενο *imperium* δημοσία δηλαδή η καθ' αυτό εξουσία (**πολιτική εξουσία**) (Παπαχαντζή 1991: 281)

Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι «η υπότινος εδαφικού νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου διά της συμπράξεως του συνόλου των μελών του (λαού), αυτοτελής άσκησης Τοπικής Δημοσίας Διοικήσεως υπό την εποπτεϊαν του Κράτους» (Ράϊκου 1984: 121).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο, είναι θεσμός παλιός ο οποίος πέρασε από διάφορα στάδια, υπέστη μεταβολές και βελτιώσεις και θα συνεχίσει μέχρι να φτάσει στα επίπεδα και στα όρια που περικλείει η ίδια η φράση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, δηλαδή Διοίκηση των τοπικών υποθέσεων από τους ίδιους τους κατοίκους συγκεκριμένης τοπικής Περιφέρειας.

Από διάφορα συγγράμματα φαίνεται ότι η αρχική μορφή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο ήταν υποτυπώδης. Όπως γράφει ο Σερ Τζων στο βιβλίο του «**Η Ιστορία της Κύπρου**», τόμος 4 , σελ. 8 «Σε ποιο βαθμό η Τοπική Διοίκηση αφέθηκε στα χέρια του λαού, μπορεί να φαντασθεί ο καθένας από το γεγονός ότι στο χάρτη που προτάθηκε στο **Δούκα της Σαβαΐας** από τους Κυπρίους το 16^ο αιώνα, προνοείται ότι ο λαός θα έχει το δικαίωμα να εκλέγει υπό την αίρεση της επιβεβαίωσης από το Στέμμα, τους **Πρωτόγερους** που θα είναι οι **Δημογέροντες** που θα ενδιατρίβουν για τη διατροφή του λαού στις πόλεις, τις επαρχιακές πόλεις και τα φρούρια.» Δεν υπάρχουν λεπτομέρειες για το πώς λειτουργούσαν τα σώματα των Πρωτόγερων πριν από το 19^ο αιώνα.

Στη σελίδα 13 της μελέτης του άλλοτε Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας Κρίτωνα Τορναρίτη «**Η Τοπική Αυτοδιοίκηση εν Κύπρω**», έκδοση 1972, αναφέρεται:

«Εκ των προλεχθέντων φαίνεται ότι, η Τοπική Αυτοδιοίκησης εν Κύπρω ευθύς προ της Αγγλικής κατοχής, ήτο εμπιστευμένη εις αιρετάς αρχάς εκλεγόμενας υπό των εχόντων τα

*εκλογικά προσόντα κατοίκων της Περιφέρειας της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως. Αι αρχαί
αυταί διεξήγαν τα εις αυτά ανατιθέμενα καθήκοντα, υπό τον έλεγχον τελικώς της
Κεντρικής Διοικήσεως ήτοι του Νομάρχου, καίτοι η διαχείρησις των τακτικών υποθέσεων
ετέλει υπό την ενδιάμεσον εποπτείαν μικτής αρχής συνισταμένης εξ οργάνων της Τοπικής
και της Κεντρικής Διοικήσεως» (Τορναρίτη 1972: 13).*

Το Κοινό Κυπρίων

Το «**Κοινό Κυπρίων**» ήταν θρησκευτική οργάνωση, που ιδρύθηκε και λειτούργησε κατά τα Ελληνιστικά χρόνια, αρχικά για τη λατρεία θεοποιημένων βασιλιάδων και βασιλισσών της Πτολεμαϊκής δυναστείας, αργότερα δε της Αφροδίτης καθώς επίσης και θεοποιημένων Ρωμαίων Αυτοκρατόρων. Η οργάνωση αυτή διατηρήθηκε μέχρι και τις αρχές του 3ου μ.Χ. αιώνα και φαίνεται ότι διαλύθηκε με την πλατιά διάδοση της Χριστιανικής θρησκείας στο νησί. Ο θεσμός των "**Κοινών**", που υπήρχε και σε άλλα ελληνικά μέρη, άκμασε στην Κύπρο κατά τα Ελληνιστικά χρόνια και ξεκίνησε, όταν τα διάφορα μισθοφορικά στρατεύματα που στάθμευαν στο νησί ίδρυσαν το καθένα το δικό του "**Κοινό**", δηλαδή τη δική του οργάνωση. Δημιουργήθηκαν έτσι διάφορες οργανώσεις όπως το "**Κοινό Κρητών**", το "**Κοινό Κιλικίων**", το "**Κοινό Λυκίων**". Τέτοια "**Κοινά**" επιβεβαιώνονται από επιγραφές που έχουν βρεθεί σε διάφορες αρχαιολογικές ανασκαφές που έγιναν στην Κύπρο (Παντελίδου 1999:58).

Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν και "**Κοινά**" από διάφορους επαγγελματίες, δηλαδή Οργανώσεις που δρούσαν ως συντεχνίες. Ως τέτοιες, αναφέρω το "**Κοινό των περί τον Διόνυσον τεχνιτών**", δηλαδή το επαγγελματικό συνδικάτο των ηθοποιών και των λοιπών λειτουργών του θεάτρου και το "**Κοινό των κατά Κύπρον Γραμματέων**", δηλαδή το επαγγελματικό συνδικάτο των Γραμματέων των Βουλών και των δήμων των πόλεων της Κύπρου. Ακόμη, τέτοια "**Κοινά**" είχαν ιδρύσει για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους και Κύπριοι σε παροικίες εκτός Κύπρου. Από επιγραφή που έχει βρεθεί γνωρίζουμε την ύπαρξη, κατά τον 4ο π.Χ. αιώνα, "**Κοινού Σαλαμινίων**" στην Αττική. Εκεί ζούσαν κατά τον 4ο π.Χ. αιώνα πολλοί Κύπριοι, από διάφορες πόλεις του νησιού κυρίως εμπορευόμενοι.

Πέρα από όλα αυτά τα **"Κοινά"**, εμφανίζεται στην Κύπρο κατά τα Ελληνιστικά χρόνια και μια Παγκύπρια θρησκευτική οργάνωση, το **"Κοινόν Κυπρίων"**, που αρχικά φαίνεται ότι ονομαζόταν απλώς **"Κοινόν"**. Ήταν μια οργάνωση που έδρευε στην Πάφο, η οποία πιθανότατα είχε αρχικό σκοπό είχε το συντονισμό των διαφόρων, Παγκύπριου χαρακτήρα, θρησκευτικών εκδηλώσεων. Η ίδρυση της οργάνωσης αυτής ήταν τώρα φυσιολογική επειδή, μετά την κατάργηση των Κυπριακών βασιλείων το 312 π.Χ. από τον Πτολεμαίο Α', τον Λάγου και ενταγμένη πια ολόκληρη η Κύπρος κάτω από ενιαία διοίκηση, αποκτούσε τώρα και ενιαία συνείδηση (Παντελίδου 1999:58-60).

Το **"Κοινόν"** ιδρύθηκε από τις Κυπριακές πόλεις αρχικά για τη λατρεία των Πτολεμαίων βασιλιάδων. Αργότερα όμως, με το τέλος των Ελληνιστικών χρόνων και την υπαγωγή της Κύπρου στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, οι Ρωμαίοι Αυτοκράτορες ενθάρρυναν τη λατρεία τους στο νησί, όπως πιο πριν οι Πτολεμαίοι της Αιγύπτου. Ωστόσο η λατρεία αυτή δεν είχε πια τόση σημασία, γι' αυτό και το **"Κοινόν"** που εμφανίζεται τώρα ως **"Κοινόν Κυπρίων"** αναπτύσσει δραστηριότητες, μετά την αναβίωσή του το 30/29 π.Χ., γύρω από τη λατρεία της Αφροδίτης. Έδρα ήταν πάντοτε η Πάφος και επίκεντρο ο εκεί ναός της Κύπριδας. Στην Πάφο γίνονταν οι ετήσιες συνεδριάσεις των μελών του **"Κοινού Κυπρίων"**, που ήταν βέβαια οργάνωση των πλουσίων αστών, των οποίων τα συμφέροντα εξυπηρετούσε.

Ωστόσο, χάρη στην Παγκύπρια αλλά και ακόμη ευρύτερη λατρεία της Αφροδίτης, το **"Κοινόν"** μονοπώλησε τελικά κατά κάποιο τρόπο τη θρησκευτική δραστηριότητα στο νησί και εξελίχτηκε σε ένα ζωντανό πνευματικό οργανισμό με σημαντική επιρροή στην εθνική, κοινωνική και οικονομική ζωή της Κύπρου. Πέρα από τις θρησκευτικές, ανέπτυξε και άλλες δραστηριότητες σε διάφορους τομείς, όπως για παράδειγμα τη διοργάνωση αγώνων. Δεν παρέλειπε όμως να κολακεύει, με απόδοση τιμών, ανώτερους αξιωματούχους ή και οργανώσεις που παρουσιάζονταν ως ευεργέτες του. Η δύναμη που απέκτησε ήταν μεγάλη και, μεταξύ άλλων, δόθηκε στο **"Κοινόν Κυπρίων"** το 43/44 μ.Χ. από τον Αυτοκράτορα Κλαύδιο το δικαίωμα να κόβει δικά του νομίσματα. Τα νομίσματα κόβονταν με την ευκαιρία των αγώνων που οργάνωνε το **"Κοινόν"** τόσο στην Πάφο, όσο και στη Σαλαμίνα. Στη μια από τις όψεις των νομισμάτων αναγράφονται οι λέξεις **Κοινόν Κυπρίων** μέσα σε πλαίσιο από κλαδιά δάφνης. Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο το γεγονός, ότι στα νομίσματα αυτά, χρησιμοποιείται η ελληνική γλώσσα, αν και ανήκουν στη Ρωμαϊκή περίοδο. Τούτο φανερώνει τη σημασία που είχε αποδοθεί στο **"Κοινόν"**.

Εκτός από τα νομίσματα, το "**Κοινόν Κυπρίων**" μαρτυρείται και σε αρκετές επιγραφές που έχουν βρεθεί και αφορούν κυρίως την απόδοση τιμών σε διάφορες προσωπικότητες. Σε τελευταία ανάλυση, το Κοινόν Κυπρίων ήταν ένα είδος συνομοσπονδίας όλων των Κυπριακών πόλεων, όμως πάντοτε στο πλαίσιο του Πτολεμαϊκού βασιλείου με πρωτεύουσα την Αλεξάνδρεια. Τα σώματα της Βουλής και του δήμου ασκούσαν αποτελεσματικό έλεγχο στις πόλεις τους.

Σύντομα ολόκληρη η Κύπρος άρχισε να βαδίζει προς μια μεγαλύτερη οικονομική, πολιτιστική και γενικότερη ανάπτυξη. Στα χρόνια των Πτολεμαίων ιδρύθηκαν σε όλες τις πόλεις λαμπρά δημόσια οικοδομήματα, όπως γυμνάσια, θέατρα, ναοί, αγορές και άλλα, ενώ γνώρισαν πρωτοφανή ανάπτυξη και τα γράμματα, οι τέχνες, ο αθλητισμός, η βιοτεχνία. Ελληνικές θεότητες λατρεύονταν τώρα ιδιαίτερα στο νησί, ειδικότερα δε τα σχετικά με τη λατρεία της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο αποτέλεσαν ευθύνη του Κοινού των Κυπριακών πόλεων. Οι πόλεις, εκτός από βουλευτήρια και άλλα δημόσια οικοδομήματα, απέκτησαν και βιβλιοθήκες. Από τις Κυπριακές πόλεις, ιδιαίτερα αναπτύχθηκε τώρα η Νέα Πάφος, η οποία κάπου στο τέλος του θεσμού των βασιλείων, αντικατέστησε την Παλαίπαφο που βρισκόταν στο σημείο, όπου το σημερινό χωριό Κούκλια. Αυτή έγινε η νέα έδρα του βασιλείου της Πάφου. Η Νέα Πάφος, επειδή βρισκόταν πιο κοντά στην Αίγυπτο των Πτολεμαίων, έγινε τώρα Μητρόπολις, δηλαδή πρωτεύουσα του νησιού και έδρα της διοίκησης. Η Παλαίπαφος διατήρησε για λίγο ακόμη την αίγλη της ως χώρος λατρείας της Αφροδίτης, για να τη χάσει όμως οριστικά μερικούς αιώνες αργότερα, με το θρίαμβο του Χριστιανισμού.

Η Κύπρος παρέμεινε κάτω από τη Πτολεμαϊκή διοίκηση από την αρχή της δυναστείας των Πτολεμαίων της Αιγύπτου, δηλαδή από τα τέλη του 4ου π.Χ. αιώνα, μέχρι και το τέλος της δυναστείας της Κλεοπάτρας της Ωραίας το 30 π.Χ., αν και η Ρωμαϊκή κυριαρχία στην Κύπρο αρχίζει λίγο πιο πριν. Ακολουθώντας το παράδειγμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι Πτολεμαίοι έκτισαν νέες πόλεις. Στην Κύπρο το Μάριον, σημερινή Πόλη Χρυσοχούς, που είχε καταστραφεί ολοκληρωτικά από τον πρώτο Πτολεμαίο το 312 π.Χ., ξανακτίστηκε με την ονομασία Αρσινόη. Την ονομασία αυτή, προς τιμή της Αρσινόης, βασίλισσας της Αιγύπτου, πήραν και δύο άλλες πόλεις που κτίστηκαν και οι οποίες βρίσκονταν η μια κοντά στην Πάφο και η δεύτερη κοντά στην Αμμόχωστο. Τόσο η Αρσινόη όσο και άλλοι Πτολεμαίοι, θεοποιήθηκαν και λατρεύτηκαν στην Κύπρο, όπου κτίστηκαν και ναοί προς τιμή τους. (Παντελίδου 1999:58).

Κατά τους τρεις περίπου αιώνες της Πτολεμαϊκής κυριαρχίας, η Κύπρος γνώρισε χρόνια συνεχούς ειρήνης, εάν εξαιρέσουμε τα διάφορα επεισόδια που συνέβαιναν κατά καιρούς εξαιτίας των αντιζηλιών και των παθών μεταξύ των ιδίων των Πτολεμαίων, που ωστόσο δεν είχαν γενικότερες σοβαρές επιπτώσεις. Έτσι, το νησί ευημερούσε, κυρίως εξαιτίας του εμπορίου, το λιμάνι της Αμαθούντος, που ερευνήθηκε πρόσφατα, ανήκει στην περίοδο αυτή, και των τεχνών, όπως η ναυπηγική. Στο νησί στάθμευαν αξιωματούχοι του Πτολεμαϊκού κράτους αλλά και ισχυρές πεζικές και ναυτικές, στρατιωτικές δυνάμεις που περιλάμβαναν και αρκετούς ξένους μισθοφόρους. Η ευημερία ήταν ακόμη αποτέλεσμα του δημοκρατικότερου πολιτεύματος και της άσκησης αποτελεσματικού ελέγχου από τη Βουλή και το δήμο της κάθε Κυπριακής πόλης. (Παντελίδου 1999:62).

Κεφάλαιο 1^ο

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571 - 1878 μ.Χ.)

1.1. Γενικά

Σαν αποτέλεσμα του πολέμου και της καταστροφής που έφερε η τουρκική κατάκτηση, έπεσε στο νησί μεγάλη φτώχεια και δυστυχία και ο πληθυσμός αραιώσε. Η κακή διοίκηση, με λιγοστές εξαιρέσεις, θα παραμείνει σχεδόν μόνιμη κατάσταση στη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας. Βασικό μειονέκτημα ήταν η οικονομική επιβάρυνση των κατοίκων.

Με την τουρκική κατάκτηση ένας αριθμός Τούρκων στρατιωτικών και εποίκων εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Κύπρο. Με το πέρασμα του χρόνου ο τουρκικός αυτός πληθυσμός αυξήθηκε και οι απόγονοί τους σήμερα αποτελούν την τουρκοκυπριακή κοινότητα με αναλογία 18% του κυπριακού λαού. Αυτή η τουρκική εγκατάσταση αποτέλεσε την πρώτη σοβαρή επέμβαση στη σύνθεση του πληθυσμού και δημιούργησε έναν καινούργιο παράγοντα στις ιστορικές εξελίξεις του νησιού.

Σύμφωνα με συνήθεια που εφάρμοσαν σ' ολόκληρη την αυτοκρατορία τους, οι Τούρκοι, σε αντίθεση με τους προηγούμενους κατακτητές, ενίσχυσαν την Κυπριακή Εκκλησία και της παραχώρησαν προνόμια. Στον Αρχιεπίσκοπο και στους Επισκόπους έδωσαν το δικαίωμα να είναι προστάτες του λαού και αντιπρόσωποί του στο Σουλτάνο. (Δημητρούκας 1999: 127).

1.2. Ο Πρώτος Σκοτεινός Αιώνας (1571-1680 μ.Χ.)

Η τουρκική κατοχή της Κύπρου, η Τουρκοκρατία, διάρκεσε άλλους τρεις και πλέον αιώνες (από το 1570/71 μέχρι το 1878), κάλυψε δηλαδή τους πρώτους τρεις αιώνες των Νέων και Νεότερων χρόνων της Κυπριακής ιστορίας (Δημητρούκας 1999: 134).

Η κατάκτηση του νησιού από τους Τούρκους, και η βίαιη προσάρτησή του στην Οθωμανική αυτοκρατορία, επέφερε ριζικές αλλαγές στην Κύπρο. Αρχικά, οι Λατίνοι, περιλαμβανομένης και της Λατινικής Εκκλησίας της Κύπρου, εκδιώχθηκαν για το συμφέρον του ντόπιου πληθυσμού. Η Ορθόδοξη Κυπριακή Εκκλησία όχι μόνο αποκατέστησε τα δικαιώματά της

αλλά και μπόρεσε να επαναφέρει τις τέσσερις επισκοπικές της έδρες, στις πόλεις (την Αρχιεπισκοπή στη Λευκωσία, ενώ οι υπόλοιπες τρεις ήταν οι έδρες Πάφου, Κιτίου και Κερύνειας), σύντομα δε έγινε και πάλι η επίσημη Εκκλησία του νησιού που, αργότερα, θα της αναγνωριζόταν από τους Τούρκους και η εθναρχική της ιδιότητα.

Διοικητικά η Κύπρος πέρασε στη δικαιοδοσία του μεγάλου βεζίρη ο οποίος και διορίζει το γενικό διοικητή ή κυβερνήτη (πασά) του νησιού. Ο Κυβερνήτης υποβοηθιόταν στο έργο του από τοπικούς ανώτερους και κατώτερους διοικητικούς υπαλλήλους. Έδρα της διοίκησης ήταν η πρωτεύουσα Λευκωσία και το νησί διαιρέθηκε σε διαμερίσματα (κατηλίκια) των οποίων ο αριθμός ήταν διάφορος κατά καιρούς, κυμαινόμενος από 14 σε 17.

Αν και ο ντόπιος πληθυσμός απέκτησε τότε κάποια δικαιώματα, ωστόσο η όλη κατάσταση στο νησί δε σημείωσε βελτίωση, έγινε μάλιστα το αντίθετο. Το νέο καθεστώς, ενώ παραχώρησε κάποιες ελευθερίες στους Κυπρίους, γενικά δεν ενδιαφέρθηκε καθόλου για την ανάπτυξη του τόπου, ενώ ενδιαφερόταν αποκλειστικά για την εκμετάλλευσή του. Κύρια χαρακτηριστικά της διοίκησης (με ελάχιστες εξαιρέσεις προοδευτικών Τούρκων κυβερνητών), ήταν η κακή ή και ανύπαρκτη άσκηση της εξουσίας, η αυθαίρετη απονομή δικαιοσύνης, η αδιαφορία, η καταπίεση, η υπέρογκη επιβολή φορολογίας και η απουσία εκτέλεσης οποιωνδήποτε αναπτυξιακών έργων. Ιδίως από το 18ο αιώνα κ.ε. το ζήτημα της στοιχειώδους εκπαίδευσης επωμιζόταν η Εκκλησία που λειτουργούσε σχολές σε εκκλησίες και σε μοναστήρια και που αργότερα ίδρυσε σχολές και στις πόλεις (Δημητρούκας 1999: 151).

1.3. Η Δεύτερη φάση της Τουρκοκρατίας (1680-1821μ.Χ.)

Την περίοδο αυτή έχουμε την εγκατάσταση Οθωμανών στο νησί. Εκδίωξη Λατίνων και Λατινικής Εκκλησίας και παλινόρθωση της Ορθόδοξης Κυπριακής Εκκλησίας. Επιδημίες πανώλης με μεγαλύτερη εκείνη του 1691 που εξολοθρεύει το ένα τρίτο του πληθυσμού. Η άγρια φορολογία, η κακοδιοίκηση και άλλες καταστάσεις οδηγούν σταδιακά ολόκληρη την Κύπρο σε πλήρη παρακμή και σε μείωση του ελληνικού πληθυσμού του νησιού. Επιδρομές ακρίδων και άλλες συμφορές, κατά καιρούς. Παρατηρείται το φαινόμενο του εξισλαμισμού πολλών Χριστιανών, που αρχικά παραμένουν Κρυπτοχριστιανοί (Λινοβάμβακοι). Διάφορες εξεγέρσεις κατά καιρούς, κυρίως κοινωνικού χαρακτήρα. Η κατάκτηση της Κύπρου από τους Τούρκους το 1570-71, απέκοψε το νησί από την Ευρώπη και το συνέδεσε περισσότερο με την Ανατολή. Την επανασύνδεση με την Ευρώπη θα έφερνε η κατάκτησή του από τους Άγγλους,

τρεις και περισσότερους αιώνες αργότερα (1878 κ.ε.). Η αποκοπή αυτή από την Ευρώπη ήταν καθοριστικής σημασίας, όπως και η επανασύνδεσή του (Δημητρούκας 1999: 169).

Η Εθναρχική ιδιότητα της Κυπριακής Εκκλησίας αναγνωρίστηκε από τους Τούρκους στα μέσα του 17ου αιώνα, επίσημα δε, με έκδοση φερμανίου, το 1754 στις μέρες της Αρχιεπισκοπίας του Φιλοθέου.

Εφαρμόστηκε δηλαδή έτσι και στην Κύπρο η γενικότερη πολιτική των Τούρκων απέναντι σε ολόκληρο τον υπόδουλο Ελληνισμό, σύμφωνα με την οποία **οι θρησκευτικοί αρχηγοί αναγνωρίζονταν μεν ως εθνικοί εκπρόσωποι και ηγέτες του λαού**, αλλά επιφορτίζονταν ταυτόχρονα και με **διοικητικές ευθύνες και ευθύνες είσπραξης των φόρων**. Αναγκασμένοι να ενεργούν και ως φοροεισπράκτορες, κι επειδή η φορολογία ήταν βαρύτατη, οι εκκλησιαστικοί ηγέτες αρκετές φορές γίνονταν μισητοί στο λαό.

Η καταπίεση, αλλά και η έλλειψη κοινωνικής δικαιοσύνης και η επιβολή δυσβάστακτης φορολογίας, οδήγησαν σε αρκετές περιπτώσεις το λαό σε εξεγέρσεις. Συνήθως μάλιστα σε τέτοιες κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα ταραχές, συμμετείχαν τόσο Έλληνες όσο και Τούρκοι και αργότερα, και **Λινοβάμβακοι (= Κρυπτοχριστιανοί)**. Οι Λινοβάμβακοι ήταν Έλληνες Κύπριοι που προκειμένου να αποφύγουν τη μεγάλη καταπίεση κάθε είδους και τη βαρύτατη φορολογία, φανερά ασπάζονταν δήθεν το Μωαμεθανισμό και εκτουρκίζονταν, στα κρυφά όμως παρέμειναν Χριστιανοί. (Δημητρούκας 1999: 171).

1.4. Η Τρίτη φάση της Τουρκοκρατίας (1821-1878 μ.Χ.)

Τέλος, κατά το 1833, σημειώθηκαν τρεις σχεδόν ταυτόχρονες, εξεγέρσεις: η μια υπό το Νικόλαο Θησέα (πρώην αγωνιστή στην ελληνική επανάσταση του 1821) με επίκεντρο την περιοχή Λάρνακας - Σταυροβουνίου. Η δεύτερη υπό τον καλόγερο Ιωαννίκιο Λαζιμάνο με επίκεντρο την Καρπασία και η τρίτη, στην επαρχία Πάφου με συμμετοχή βασικά Λινοβαμβάκων υπό την αρχηγία του Γκιαούρ Ιμάμη. Τα κινήματα αυτά δεν είχαν μόνο κοινωνικοοικονομικά αίτια, αλλά και πολιτικά-εθνικά. Συγκεκριμένα, σχετίζονταν σε ένα μεγάλο βαθμό με προσπάθειες που προέρχονταν από έξω και αποσκοπούσαν στην απόσπαση της Κύπρου από την Οθωμανική αυτοκρατορία και την ένταξή της στις κτήσεις άλλων δυνάμεων (Δημητρούκας 1999: 113).

Σαν αποτέλεσμα του πολέμου και της καταστροφής που έφερε η τουρκική κατάκτηση, έπεσε στο νησί μεγάλη φτώχεια και δυστυχία και ο πληθυσμός αραιώσε. Ο Σουλτάνος έστειλε διαταγές στους διοικητές του να ανακουφίσουν τους κατοίκους. Αυτό όμως έμεινε χωρίς αποτέλεσμα. Η κακή διοίκηση, με λιγοστές εξαιρέσεις, θα παραμείνει σχεδόν μόνιμη κατάσταση στη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας. Βασικό μειονέκτημα ήταν η οικονομική επιβάρυνση των κατοίκων.

Οι βαριοί φόροι και η μεγάλη εκμετάλλευση του πληθυσμού από τους Τούρκους διοικητές προκάλεσαν επανειλημμένες εξεγέρσεις του κυπριακού λαού εναντίον της οθωμανικής εξουσίας. Μαζί με τους Χριστιανούς πολλές φορές ξεσηκώνονταν και οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι του νησιού, θύματα κι αυτοί της ίδιας καταπίεσης. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι τα γεγονότα του 1764, όταν Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι, κάτω από την ηγεσία του Τούρκου Τζηλ Οσμάν, αρνήθηκαν να πληρώσουν τους φόρους και ξεσηκώθηκαν εναντίον της τουρκικής διοίκησης. Ο σουλτάνος σε τέτοιες περιπτώσεις έστελλε στρατό που κατέπνιγε με σκληρότητα τις εξεγέρσεις.

Αμέσως μετά την τουρκική κατάκτηση, ο πληθυσμός της Κύπρου μειώθηκε σημαντικά λόγω της φυγής πολλών κατοίκων του νησιού. Μειώθηκαν όμως σημαντικά και το εμπόριο, οι εξαγωγές και οι ποικίλες άλλες επαφές. Αρκετοί Κύπριοι κατέφυγαν στην Ιταλία όπου ενίσχυσαν κυρίως τις ελληνικές παροικίες της Βενετίας και της Ρώμης, και όπου σταδιοδρόμησαν μεταξύ άλλων ως επιστήμονες, αντιγραφείς χειρογράφων, εκκλησιαστικοί και εμπορευόμενοι, ακόμη δε και ως δάσκαλοι. Γενικά, από το νησί χάθηκε εντελώς η άρχουσα αριστοκρατική τάξη και η τάξη των μορφωμένων αστών και των εμπόρων.

Η κλειστή κοινωνία, η θρησκοληψία, η έλλειψη ενδιαφέροντος για επιτέλεση έργων υποδομής, η ανικανότητα στη διακυβέρνηση, η αυθαιρεσία των κυβερνώντων και των φίλων τους, η κάκιστη απονομή δικαιοσύνης, τα ρουσφέτια, η υψηλή φορολογία, η έλλειψη κινήτρων, η σημαντική ελάττωση του εμπορίου, όλα αυτά επέφεραν σύντομα το μαρασμό.

Οι Τούρκοι Κυβερνήτες της Κύπρου ευνοούνταν συνήθως από το σύστημα: επειδή "αγόραζαν" το αξίωμα του Κυβερνήτη της Κύπρου από το σουλτάνο, έναντι αδρής πληρωμής, όταν έφταναν στο νησί για να το διοικήσουν μοναδική τους έγνοια είχαν την είσπραξη όσο το δυνατόν περισσότερων φόρων. Και αυτό, επειδή στο χρόνο της κυβερνητείας τους έπρεπε να εισπράξουν το ποσό που είχαν πληρώσει, πολύ περισσότερο να γίνουν και πλούσιοι. Ακόμη, η Κύπρος έπρεπε να καταβάλλει κάθε χρόνο και τη συνεισφορά

της στο σουλτάνο ή και το μεγάλο βεζίρη του. Η οικονομική αφαιμάξη ήταν συνεχής και τεράστια, γι' αυτό και επανειλημμένα οδήγησε σε εξεγέρσεις.

Θα αναφέρω τρία μόνο παραδείγματα, για να φανεί το μέγεθος της κακοδιοίκησης ή και ανευθυνότητας των Τούρκων Κυβερνητών της Κύπρου:

*** Κλασικό παράδειγμα ο Τούρκος Κυβερνήτης της Κύπρου Ισιάκ Πασάς, που έφτασε στο νησί μεθυσμένος και τελικά πέθανε από το ποτό.** Όταν το 1859 πλημμύρισε ο ποταμός Πηδιάς και έπνιξε δεκάδες άτομα στη Λευκωσία, ο Ισιάκ παρακολουθούσε το θέαμα απαθής από το σεράγι, επειδή δεν μπόρεσε να βρει νομική βάση για να επέμβει!

*** Το 1856 όλοι οι κάτοικοι ενός χωριού της Πάφου, του χωριού Γιόλου, κατηγορήθηκαν για το φόνο ενός Τσερκέζου.** Ολόκληρο το χωριό μεταφέρθηκε στη Λευκωσία για να δικαστεί. Και ενώ αποδείχτηκε ότι επρόκειτο για αυτοκτονία, το χωριό πλήρωσε 10.000 γρόσια προκειμένου να αθωωθεί. Τρία χρόνια αργότερα η υπόθεση ξανάνοιξε και όλοι οι κάτοικοι της Γιόλου μεταφέρθηκαν ξανά στη Λευκωσία για νέα δίκη. Αυτή τη φορά προκειμένου να αθωωθούν τους ζητήθηκε το ποσό των 100.000 γροσίων, ποσό μεγαλύτερο από την αξία ολόκληρης της περιοχής του χωριού τους. Οι Γιολίτες αποτάθηκαν (στις 20.10.1859) στο Γάλλο πρόξενο για βοήθεια, εκείνος διαμαρτυρήθηκε στις αρχές και τελικά κατηγορήθηκε ότι επενέβαινε στα εσωτερικά της Κύπρου.

*** Τρίτο παράδειγμα, αποτελεί η περιβόητη κατασκευή του δρόμου Λευκωσίας-Λάρνακας, του μοναδικού έργου υποδομής που είχε γίνει στην Κύπρο καθ' όλη την περίοδο των τριών αιώνων της Τουρκοκρατίας.** Η κατασκευή του δρόμου αυτού (35 χιλιόμετρα περίπου) στοίχισε συνολικά στους Κυπρίους το τρομερό ποσό των 2.300.000 γροσίων που εισπράχθηκαν με ειδική φορολογία από το 1865 μέχρι το 1877. Το πιο παράδοξο ήταν τούτο: Από το συνολικό ποσό των 2.350.000 γροσίων, τα 2.000.000 "δαπανήθηκαν" για την κατασκευή του ενός τρίτου του δρόμου, ενώ για τα υπόλοιπα δύο τρίτα χρειάστηκαν μόνο 300.000 γρόσια! Σημειώνεται ότι ολόκληρος ο δρόμος είναι πεδινός και καμπίσιος.

Η οικονομική εξαθλίωση επέφερε, μοιραία και αναπόφευκτα, και την κοινωνική αλλά και πνευματική κατάπτωση. Η καθολική σχεδόν αμορφωσιά ήταν ένα από τα χαρακτηριστικά της περιόδου της Τουρκοκρατίας. Και βέβαια, κάτω από αυτές τις συνθήκες, δεν ήταν δυνατό να γίνεται λόγος για πνευματική δημιουργία. Ελάχιστοι Κύπριοι μπόρεσαν να ξεφύγουν από το

ασφυκτικό πλαίσιο της ανέχειας και να μορφωθούν έξω από την Κύπρο, κυρίως κληρικοί που φοίτησαν στις πατριαρχικές σχολές της Κωνσταντινούπολης και των Ιεροσολύμων ή ακόμη στην Ιταλία. Έτσι, έχουμε Κυπρίους ιεράρχες που καταλαμβάνουν υψηλά ή και ύψιστα αξιώματα εκκλησιαστικά μακριά από την Κύπρο.

Η εκκλησία της Κύπρου ήταν εκείνη που σήκωσε ολόκληρο το βάρος της πολιτικής και κοινωνικής ευθύνης καθ' όλη την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

1.5. Μορφές Αυτοδιοίκησης

1.5.1. Δημογέροντες

Δημογέροντες ονομάζονταν μετά την εποχή της **Τουρκοκρατίας**, εκείνοι που διαχειρίζονταν τα κοινά, στις Ελληνικές κοινότητες που αποκτούσαν την αυτονομία τους. Ανάλογα με τις περιοχές, ονομάζονταν **Επίτροποι, Προεστοί, Άρχοντες ή Κοτζαμπάσηδες** (Υδρόγειος 5^{ος} τόμος: 114).

Το ίδρυμα όπου συνεδρίαζαν οι Δημογέροντες ονομάζονταν **Δημογεροντείο**. Από τα άφθονα έγγραφα της εποχής αυτής, που έχουν διασωθεί και βρίσκονται σε δημόσια ή ιδιωτικά αρχεία, μπορούμε να παρακολουθήσουμε τη ίδρυση και την οργάνωση του θεσμού αυτού.

Οι Δημογέροντες εκλέγονταν από το λαό και συνήθως ήσαν ισόβιοι. Τους εξέλεγε ο ίδιος ο λαός σε κοινή συνέλευση, συχνά για έναν χρόνο και σπάνια για δύο ή και περισσότερα και μπορούσε να εκλεγεί οποιοσδήποτε. Οι δημογέροντες είχαν διοικητικά και αστυνομικά καθήκοντα. Φρόντιζαν για τη διαχείριση της Κοινότητας, για τη συλλογή και την κατανομή των φόρων, για την ίδρυση σχολείων και επίσης ασκούσαν σε περιορισμένα πλαίσια τη δικαστική εξουσία.

Οι δημογέροντες απέκτησαν σιγά-σιγά σημαντική δύναμη, που ήταν σωστική για τον Κυπριακό Ελληνισμό, γιατί με τον θεσμό αυτό, περιορίστηκε η τουρκική επέμβαση στις υποθέσεις του πληθυσμού, αλλά και δημιουργήθηκε και η πολιτική ηγεσία που ήταν απαραίτητη για τα χρόνια της σκλαβιάς (Πάτση 7^{ος} τόμος.: 101).

1.5.2.Χωρητική Αρχή

Χωρητική Αρχή ήταν μορφή Τοπικής Αυτοδιοίκησης που εφαρμόστηκε στα χωριά της Κύπρου από την Τουρκοκρατία μέχρι το 1999 που καταργήθηκε . Ήταν η κατώτερη μορφή Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο.

Η Χωρητική Αρχή αποτελούνταν από τον **Μουχτάρη**, που ήταν και ο Πρόεδρος της και από τους Αζάδες που ήταν τα μέλη της με κυμαινόμενο αριθμό ανάλογα με τους κατοίκους του χωριού, το κατώτερο όριο ήταν τέσσερα μέλη.

Επί Τουρκοκρατίας στη Χωρητική Αρχή διοριζόταν συνήθως κάποιος με μεγάλη περιουσία και άτομο που δεν είχε διαπράξει κάποιας μορφής έγκλημα. Ο διορισμός συνεχίστηκε μέχρι το 1979 που διεξάχθηκαν οι πρώτες εκλογές για τα μέλη της Χωρητικής Αρχής και τον Πρόεδρο της. (Τορναρίτη 1972:25-26)

Η Χωρητική Αρχή από τότε εκλεγόταν κάθε πέντε χρόνια.

Οι βασικές αρμοδιότητες της Χωρητικής Αρχής ήταν η τήρηση της τάξης , η είσπραξη φόρων , έκδοση πιστοποιητικών , να ειδοποιήσει την αστυνομία , η έκδοση αδειών για κοινωφελή έργα, ανάμεσα στα καθήκοντα τους ήταν και η τήρηση ληξιαρχείου. Ο Μουχτάρης ήταν η εξέχουσα προσωπικότητα του χωριού, φιλοξενούσε στο σπίτι όλους τους επίσημους που επισκέπτονταν το χωριό.

Μαζί με τον παπά του χωριού, θεωρούνταν οι ανώτατοι άρχοντες. Από το 1979 η Χωρητική Αρχή εκλεγόταν για πέντε χρόνια και το 1999 αντικαταστάθηκε από το Κοινοτικό Συμβούλιο.

Η Χωρητική Αρχή αποτελούσε μέχρι πρόσφατα την κατώτερη μορφή Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την πιο συνηθισμένη για τα χωριά. Αποτελείτο από τον πρόεδρό της, **το Μουχτάρη (αραβική λέξη που σημαίνει εκλεγμένος)** και τέσσερα μέλη, **τους αζάδες (αζάς: αραβική λέξη που σημαίνει μέλος)** και ενεργούσε με βάση τον περί «**Χωρητικών Αρχών Νόμο**», όπως αυτός εξελίχτηκε από την εποχή που πρωτοεφαρμόστηκε, στις αρχές του αιώνα. Οι εξουσίες των Μουχτάρηδων, όπως καθορίζονταν στους «**περί Χωρητικών Αρχών Νόμους 10 του 1906 και 10 του 1907**», μεταξύ άλλων, αφορούσαν την τήρηση της τάξης, την ευθύνη να ειδοποιούν τον πλησιέστερο Αστυνομικό Σταθμό για κάθε σοβαρό αδίκημα ή ατύχημα, να βοηθούν τους κυβερνητικούς υπαλλήλους στην είσπραξη φόρων, να γνωστοποιούν στο χωριό όλες τις ειδοποιήσεις-διακηρύξεις, να εκτελούν εντάλματα, να

διατηρούν σφραγίδα, να εκδίδουν διάφορα πιστοποιητικά. Είχαν επίσης αρμοδιότητα να καταγγέλλουν τις περιπτώσεις χρήσης ψευδών μέτρων και σταθμών και να ειδοποιούν το Διοικητή για θέματα μεταδοτικών ασθενειών, περιουσιών και να τηρούν βιβλία γεννήσεων και θανάτων.

Πρωτεύοντα ρόλο στην ανάπτυξη των χωριών διαδραμάτιζε πάντοτε η Επαρχιακή Διοίκηση. Με την πάροδο του χρόνου, οι αρμοδιότητες της Χωρητικής Αρχής διαφοροποιούνταν, σύμφωνα με τις ανάγκες της εποχής και ανάλογα με τις τροποποιήσεις της σχετικής νομοθεσίας.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1970 αποφασίστηκε η παύση του διοικητικού συστήματος και η εισαγωγή του θεσμού των εκλογών, για την ανάδειξη των τοπικών αρχόντων. Μετά τις πρώτες εκλογές το 1979, που έγιναν σε μια περίοδο που χαρακτηριζόταν από πολύ σοβαρά προβλήματα, τα οποία είχαν άμεση σχέση με τα τραγικά γεγονότα του 1974, τα πράγματα άλλαξαν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Οι πρώτες εκλεγμένες Χωρητικές Αρχές άρχισαν να εργάζονται με ένα νέο, πρωτοφανή για την εποχή τρόπο και να απαιτούν την αποκέντρωση των εξουσιών, για να μπορέσουν να επιτελέσουν όσο το δυνατό καλύτερα το έργο που τους ανατέθηκε, τη φορά αυτή με τη ψήφο των ίδιων των κατοίκων.

Μέσα στις δύσκολες μεταπολεμικές συνθήκες, δε θα πρέπει να παραγνωριστεί η προσφορά των διορισμένων Χωρητικών Αρχών, οι οποίες, με τη βοήθεια των συλλόγων, των Τοπικών Οργανώσεων και των άλλων Οργανωμένων Συνόλων της Κοινότητας, αντιμετώπισαν με επιτυχία, τα καυτά προβλήματα των πρώτων χρόνων που έπρεπε να επιλυθούν, ιδίως με το διπλασιασμό σχεδόν του αριθμού των κατοίκων από την εγκατάσταση των εκτοπισμένων μετά το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή του 1974.

Κεφάλαιο 2^ο

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση την περίοδο της Αγγλοκρατίας (1878 - 1960 μ.Χ.)

2.1.Γενικά

Αγγλοκρατία ονομάζεται η περίοδος των 82 χρόνων (1878-1960) της νεότερης Κυπριακής ιστορίας, κατά την οποία η Κύπρος βρισκόταν κάτω από Αγγλική κατοχή. Η σημαντική γεωγραφική θέση του νησιού, σε συνάρτηση με τα συμφέροντα της Μεγάλης Βρετανίας στην Ανατολική Μεσόγειο και στο δρόμο που οδηγούσε στις Ινδίες (κτήση της Μ. Βρετανίας) και στη Βόρεια και Ανατολική Αφρική, καθώς και ο φόβος από ενδεχόμενη κάθοδο της Ρωσίας στη Μεσόγειο, υπαγόρευαν την ανάγκη κατάληψης της Κύπρου. Στη Διάσκεψη του Βερολίνου ανακοινώθηκε επίσημα (9 Ιούλη 1878) ότι η Υψηλή Πύλη και η Μ. Βρετανία είχαν υπογράψει μια "**Αμυντική Συμφωνία**" στην Κωνσταντινούπολη, στις 4 Ιούνη 1878. Με βάση τη συμφωνία της Κωνσταντινούπολης, η Τουρκία εκχωρούσε την Κύπρο στην Αγγλία όπως κατέχεται και διοικείται υπ' αυτής. Η Αγγλία κατέλαβε ειρηνικά την Κύπρο. Οι κάτοικοι του νησιού δεν είχαν δυστυχώς ερωτηθεί (Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού).

Η Αγγλοκρατία διάρκεσε 82 χρόνια. Ήταν και αυτή μια περίοδος σκλαβιάς για την Κύπρο, όπως τόσες άλλες στη μακρά ιστορία του τόπου.

Μέχρι το 1864 δεν υπάρχουν δυστυχώς, αρκετές πληροφορίες που αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο. Είναι όμως γνωστό ότι οι τούρκοι αναγνώρισαν στις ελληνικές περιοχές περιορισμένο δικαίωμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τον όρο οι υπήκοοί τους να εκπληρώνουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Με τον τρόπο αυτό οι τούρκοι εισέπρατταν ανενόχλητα τους φόρους τους και απαλλάσσονταν από τη δυσκολία της διοίκησης που παρουσίαζε μια μικρή και απομακρυσμένη επαρχία (Αντωνίου 2008: 141).

Στα χρόνια της τουρκικής κατοχής σε κάθε χωριό λειτουργούσε η «**Κομεσιόνα (Πρωτογεροντία)**» που αποτελείτο από τον Πρόεδρο – Μουχτάρη και τους Αζάδες. Από το 1856 με τη διοικητική αναδιοργάνωση δόθηκε το δικαίωμα στους κατοίκους των χωριών να ψηφίζουν τα Κοινοτικά τους Συμβούλια. **Πρόεδρος του κάθε Ελληνικού Συμβουλίου ήταν**

ο Πρωτόγερος (Μουκιτίρης) και του κάθε Τουρκικού ο Μουχτάρης, όρος που καθιερώθηκε τελικά και για τα Ελληνικά Συμβούλια. **Κάθε Κοινότητα είχε το δικό της Μουχτάρη (μετέπειτα Κοινοτάρχη)**, ο οποίος είχε την εξουσία να διενεργεί την κατανομή της Κυβερνητικής φορολογίας μεταξύ των ομοχώριών του. Οι Χωρητικές Αρχές ασχολούνταν επίσης με ορισμένες τοπικές υποθέσεις των χωριών τους.

Τα Κοινοτικά Συμβούλια εξακολουθούσαν να εκλέγονται και επί Αγγλοκρατίας μέχρι το 1891, οπότεν με βάση τον περί Μουχτάρηδων Νόμο καθιερώθηκε το διοριστικό σύστημα. Το 1906 καταργήθηκε η νομοθεσία αυτή και ο Μουχτάρης εκλεγόταν κάθε δύο χρόνια από τους άρρενες κατοίκους του χωριού. Ο θεσμός αυτός διατηρήθηκε μέχρι το 1923, οπότε με βάση το σχετικό νόμο, επανήλθε το διοριστικό σύστημα. Οι Έλληνες Μέλη του Επαρχιακού Συμβουλίου (παρέ Μετζιλίς) υποδείκνυαν δύο υποψήφιους και τρεις οι χριστιανοί Βουλευτές της επαρχίας. Από τους πέντε αυτούς υποψήφιους ο Ύπατος Αρμοστής επέλεγε το Μουχτάρη και τους Αζάδες, η θητεία των οποίων ήταν διετής. Όμως, με αφορμή το κίνημα των Οκτωβριανών η κατάσταση χειροτέρευσε, αφού από το 1931 με ειδική νομοθεσία ο διορισμός των Χωρητικών Αρχών γινόταν απευθείας από τον Κυβερνήτη. Με το νόμο του 1936 που αντικατέστησε το νόμο του 1892 η Χωρητική Αρχή ονομάζεται **Χωρητική Αρχή Υγείας** και εκτελεί ταυτόχρονα και άλλα καθήκοντα με βάση το Νόμο περί Χωρητικών Αρχών. Δίπλα στην κοινωνική ιεραρχία του χωριού ήταν ο ιερέας και ο δάσκαλος.

Με τη συνθήκη της Λωζάννης (1923), η Τουρκία αναγνώρισε την προσάρτηση της Κύπρου στην Αγγλία. Το 1925 η Κύπρος ανακηρύχθηκε αποικία του Αγγλικού Στέμματος.

Το 1882 οι Άγγλοι παραχώρησαν στους Κυπρίους Σύνταγμα. Σύμφωνα μ' αυτό οι Κύπριοι, χωριστά Έλληνες και Τούρκοι, μπορούσαν να παίρνουν μέρος στη νομοθετική εξουσία. Στην πραγματικότητα, όμως, οι Άγγλοι επέβαλλαν πάντοτε τη θέλησή τους. Στην πολιτική τους αυτή έπαιρναν τους Τούρκους αντιπροσώπους με το μέρος τους, δημιουργώντας έτσι από την αρχή διαχωριστικές τάσεις ανάμεσα στους αντιπροσώπους των δύο Κοινοτήτων.

Η Εκκλησία εξακολουθούσε να παίζει ηγετικό ρόλο, προπαντός στα εθνικά ζητήματα. Η πρώτη εξέγερση των Κυπρίων εναντίον της Αγγλίας έγινε το 1931. Βασικές αιτίες ήταν η φτώχεια και η δυστυχία των Κυπρίων εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της βαριάς φορολογίας, μαζί με την απογοήτευση και αγανάκτηση που προκαλούσε στο λαό η αρνητική στάση της Αγγλίας στις συνταγματικές και εθνικές διεκδικήσεις τους. Οι Άγγλοι κατέπνιξαν

την επανάσταση και επέβαλαν στον Κυπριακό λαό βαριά καταπιεστικά μέτρα. Αρκετοί ωστόσο Κύπριοι εθελοντές πολέμησαν στον αγγλικό στρατό στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Σαν υλοποίηση των υποσχέσεών τους προς τους λαούς, οι Άγγλοι έκαναν το 1948 προτάσεις στους Κυπρίους για συνταγματικές ελευθερίες και περιορισμένη Αυτοκυβέρνηση. Η ηγεσία του Κυπριακού λαού δε βρήκε ικανοποιητικές τις προτάσεις αυτές και τις απέρριψε.

Το 1950 η Εκκλησία διοργάνωσε δημοψήφισμα, όπου η συντριπτική πλειοψηφία του Κυπριακού λαού ψήφισε για την Ένωση με την Ελλάδα. Από τη χρονιά αυτή, Αρχιεπίσκοπος Κύπρου έγινε ο Μακάριος Γ΄, που επρόκειτο ν' αναδειχθεί σαν η κυριότερη και σημαντικότερη πολιτική προσωπικότητα στο νησί.

Η Ελλάδα, που άρχισε πια να παίρνει ενεργότερο ρόλο στις Κυπριακές υποθέσεις, κατέφυγε το 1954 στον ΟΗΕ και ζήτησε **την Αυτοδιάθεση της Κύπρου**. Η πρώτη θέση που πήρε ο Διεθνής Οργανισμός ήταν αρνητική.

Το 1955 οι Κύπριοι, πιστεύοντας ότι δεν μπορούσαν με ειρηνικά μέσα να πραγματοποιήσουν τους εθνικούς τους πόθους και ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων ανταποικιακών κινημάτων, οργάνωσαν ένοπλο αγώνα εναντίον της Αγγλίας.

Πολιτικός αρχηγός του αγώνα αυτού ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄ και στρατιωτικός αρχηγός ο Συνταγματάρχης πια, Γεώργιος Γρίβας Διγενής. Στην επανάσταση αυτή πήραν μέρος μόνο Ελληνοκύπριοι αγωνιστές. Οι Τουρκοκύπριοι δεν πήραν μέρος, χρησιμοποιήθηκαν όμως από τους Άγγλους εναντίον των Ελληνοκυπρίων. Σημειώθηκαν τότε και οι πρώτες διακοινοτικές συγκρούσεις.

Στη διάρκεια του ανταποικιακού αγώνα **της Ε.Ο.Κ.Α. (1955-1959)** η Αγγλική πολιτική πέτυχε να αναμείξει την Τουρκία σαν "**ενδιαφερόμενο μέρος**" και ταυτόχρονα να κλείσει το Κυπριακό πρόβλημα μέσα σε στενά νατοϊκά πλαίσια, περιορίζοντάς το σαν διαφορά μεταξύ Τουρκίας, Ελλάδας και Αγγλίας.

Το 1959 η Τουρκία, η Ελλάδα και η Αγγλία έκλεισαν τη συμφωνία της Ζυρίχης και στη συνέχεια τη συμφωνία του Λονδίνου, όπου κάλεσαν και εκπροσώπους των Κυπρίων να

πάρουν μέρος. Με την υπογραφή των συμφωνιών αυτών έληξε ο Αντιαποικιακός αγώνας και ιδρύθηκε το Κυπριακό κράτος (1.10.1960).

Πιο ανεπτυγμένα όσον αφορά την **οργάνωση και τη διοίκηση** κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας η Κύπρος διοικούταν από Αποικιακή Κυβέρνηση, επικεφαλής της οποίας βρισκόταν ο Έπατος Αρμοστής, ο οποίος, μετά το 1925, πήρε τον τίτλο του Κυβερνήτη. Ο Έπατος Αρμοστής υπαγόταν αρχικά στο βρετανικό υπουργείο εξωτερικών. Από το Δεκέμβρη του 1880, την ευθύνη για τις κυπριακές υποθέσεις ανέλαβε το Υπουργείο Αποικιών.

Όλες οι εξουσίες βρίσκονταν στα χέρια του Έπατου Αρμοστή Κυβερνήτη, ενώ κάτω από αυτόν βρισκόταν ο Αρχιγραμματέας και μια ομάδα Αγγλων Ανώτερων Αξιωματούχων. Η Κύπρος ήταν διαιρεμένη σε 6 επαρχίες, της Λευκωσίας, της Λεμεσού, της Πάφου, της Αμμοχώστου, της Λάρνακας και της Κερύνειας, με Άγγλο Διοικητή η καθεμιά.

Σταδιακά οργανώθηκε η Δημόσια Υπηρεσία, που ήταν χωρισμένη σε τμήματα με Διευθυντές Άγγλους. Οι Κύπριοι δεν είχαν δικαίωμα να ψηφίζουν την Κυβέρνησή τους. Ψήφισαν μόνο τους Δημάρχους των πόλεων και των Κωμοπόλεων, καθώς και τα δημοτικά συμβούλια. Ακόμα, ψήφισαν τους βουλευτές τους, Έλληνες και Τούρκους, για το Νομοθετικό Συμβούλιο. Για την εκλογή των βουλευτών, το νησί διαιρέθηκε σε τρεις εκλογικές περιφέρειες και η κάθε μια από αυτές εξέλεγε 4 βουλευτές ένα Μωαμεθανό και τρεις Χριστιανούς. Δικαίωμα ψήφου είχαν μόνο οι άρρενες κάτοικοι πάνω από 21 χρόνων. Οι βουλευτικές εκλογές διεξάγονταν κάθε τρία χρόνια.

Ένα Εκτελεστικό Συμβούλιο είχε αρμοδιότητες καθαρά συμβουλευτικές για υποβοήθηση του έργου του Έπατου Αρμοστή. Τα μέλη του που ήταν ανώτεροι Άγγλοι υπάλληλοι, οι οποίοι διορίζονταν από το Λονδίνο. Μετά το 1897, στο Εκτελεστικό Συμβούλιο συμμετείχαν και τρεις Κύπριοι πολίτες, διορισμένοι από τον Αρμοστή.

Το Νομοθετικό Συμβούλιο εγκαθιδρύθηκε το Σεπτέμβρη του 1878 με σχετική εκτελεστική απόφαση του Αρμοστή, αλλά πήρε την τελική του μορφή του 1882. Στο Συμβούλιο αυτό, οι Έλληνες Κύπριοι είχαν εικονική πλειοψηφία. Αντιπροσωπεύονταν με 9 εκλεγμένους βουλευτές, έναντι 3 Τούρκων και 6 άλλων που ήταν Βρετανοί και διορίζονταν από τον Αρμοστή. Στην ουσία οι ενωμένες ψήφοι των διορισμένων μελών και των Τούρκων βουλευτών ισοβαθμούσαν με τις ψήφους των Ελλήνων βουλευτών (9-9).

Τη νικώσα ψήφο διέθετε ο Πρόεδρος του Σώματος, που ήταν ο Αρμυστής. **Μετά την ανακήρυξη της Κύπρου σε Αποικία του Στέμματος (1925)** ο αριθμός των Ελλήνων βουλευτών αυξήθηκε σε 12, ενώ των Τούρκων παρέμεινε ο ίδιος. Αυξήθηκε, όμως, από 6 σε 9 ο αριθμός των διορισμένων μελών και έτσι η αναλογία μεταξύ των ελληνικών ψήφων από τη μια και των υπολοίπων από την άλλη διατηρήθηκε (12-12), με νικώσα ψήφο και πάλι εκείνη του Κυβερνήτη. Συνήθως οι Τούρκοι βουλευτές συντάσσονταν με τους Άγγλους. Οι ελάχιστες περιπτώσεις, κατά τις οποίες ψήφος ή ψήφοι Τούρκων βουλευτών προσθέτονταν στις ψήφους της Ελληνικής πλειοψηφίας, θορυβούσαν τους Άγγλους. Οι Άγγλοι δικαστές, που αντικατέστησαν τους Τούρκους Καδήςδες, εισήγαγαν σταδιακά το Αγγλοσαξονικό νομικό σύστημα, ενώ διακρίνονταν και για την αμεροληψία τους. Υπήρχε ένα Ανώτατο Δικαστήριο (εφετείο) που έδρευε στη Λευκωσία με Άγγλο Αρχιδικαστή. Στις πόλεις λειτουργούσαν τα επαρχιακά δικαστήρια με Άγγλο πρόεδρο και δύο μέλη, έναν Έλληνα δικαστή και έναν Τούρκο, το καθένα. Λειτουργούσαν ακόμα και τα **Πταισματοδικεία ή Κωμοδικεία** στα μεγάλα χωριά. Μέχρι και την ανακήρυξη της Κύπρου σε Αποικία, οι Κύπριοι εξακολουθούσαν να θεωρούνται Οθωμανοί υπήκοοι και δεν είχαν δικαίωμα να αποχτούν Αγγλικό διαβατήριο, αλλά τους παραχωρούνταν ένα ταξιδιωτικό έγγραφο που τους χαρακτήριζε απλά σαν "**Κατοίκους Κύπρου**". Το έγγραφο αυτό, ωστόσο, δεν τους εξασφάλιζε την προστασία των Αγγλικών προξενικών αρχών στις ξένες χώρες.

Η Τουρκοκρατία, δυστυχώς, είχε κληροδοτήσει στην Αγγλοκρατία μια Κύπρο φτωχή και σε άθλια **οικονομική κατάσταση**. Πολλοί από τους φόρους που ίσχυαν κατά την προηγούμενη περίοδο, διατηρήθηκαν για αρκετά χρόνια και από τους Άγγλους, όπως για παράδειγμα ο «**φόρος της δεκάτης**», ο «**φόρος απαλλαγής**» από τη στρατιωτική υπηρεσία, ο «**φόρος επαγγέλματος**», ο «**φόρος ενοικίων**». κ.άλ. Αυτοί οι φόροι καταργήθηκαν σταδιακά, ενώ άλλοι, όπως η φορολογία της ακίνητης ιδιοκτησίας και η φορολογία για τη μεταβίβασή της, διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα.

Επιβλήθηκαν ακόμη νέοι φόροι, όπως ο **Σχολικός**, καθώς και έμμεσοι φόροι, που είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών και κατ' ακολουθία, αποτέλεσαν πλήγμα για τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις του λαού.

Αυτός ο **φόρος Υποτέλειας στον Σουλτάνο**, προβλεπόταν από τη συμφωνία του 1878: Αν και η Κύπρος μεταβιβάστηκε στην Αγγλία, ωστόσο η Κύπρος έπρεπε να πληρώσει ένα ετήσιο φόρο υποτέλειας στην Υψηλή Πύλη, που ανερχόταν στο τεράστιο για την εποχή, ποσό των 92.799 λιρών. Το ποσό αυτό είχε υπολογιστεί με βάση το μέσο όρο του πλεονάσματος στις

εισπράξεις επί των δημοσίων δαπανών κατά τα τελευταία πέντε χρόνια της Τουρκοκρατίας. Το ποσό αναλογούσε σε αναγκαστική εισφορά μισής λίρας για κάθε Κύπριο, άντρα, γυναίκα και παιδί, αφού ο συνολικός πληθυσμός ανερχόταν τότε στις 186.000 κατοίκους. Στην πραγματικότητα, το τεράστιο ετήσιο αυτό ποσό που αφαιμάσσε την Κύπρο, ουδέποτε δόθηκε στο Σουλτάνο, αλλά το κατακρατούσε η Αγγλία για αποπληρωμή ενός ομολογιακού Αγγλογαλλικού δανείου που είχε πάρει η Τουρκία το 1855 για τις ανάγκες της κατά τον Κριμαϊκό πόλεμο (1853-1856). Το παράλογο της αφαιμάξης αυτής διαπίστωσε και ο ίδιος ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, όταν επισκέφτηκε την Κύπρο το 1907 και δήλωσε στο Λονδίνο πως *"... δεν υπάρχει θέαμα πιο μισητό από την καταπίεση μιας μικρής Κοινότητας από μια μεγάλη δύναμη με σκοπό το χρηματικό κέρδος..."*

2.2. Νόμος περί Δήμων 26 του 1930

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση παρουσίασε κάποια βελτίωση επί Αγγλοκρατίας κυρίως το 1930 με το νόμο 26 του 1930 περί Δήμων.

Οι κυριότερες μεταβολές που επέφερε ο νόμος αυτός στην τότε ισχύουσα νομοθεσία ήταν:

- (α) η λήψη περιεκτικών προνοιών για το διακανονισμό της διεξαγωγής των εκλογών και για την παρεμπόδιση δωροδοκιών και απρεπών εξόδων σχετικά με αυτές ο ευκρινέστερος καθορισμός των καθηκόντων και των εξουσιών των Δημοτικών Συμβουλίων.
- (β) η αύξηση της θητείας των Δημοτικών Συμβουλίων.
- (γ) ευκρινέστερος καθορισμός των καθηκόντων και των εξουσιών των Δημοτικών Συμβουλίων.
- (δ) η χορήγηση αδειών στα θέατρα και άλλες οικοδομές που χρησιμοποιούνται από το κοινό για διασφάλιση της κοινής ασφάλειας και
- (ε) ο λεπτομερέστερος καθορισμός των εξουσιών του Δήμου, σχετικά με τη Δημοτική Φορολογία.

Σύμφωνα με το Νόμο του 1930, ο Δήμος είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και περιβάλλεται με όλες τις ιδιότητες τέτοιου νομικού προσώπου. Κατά την έναρξη της ισχύος του Νόμου του 1930, οι μέχρι τότε υφιστάμενοι Δήμοι στην Κύπρο ήσαν έξι στις έξι πόλεις: (Λευκωσία, Λεμεσό, Αμμόχωστο, Λάρνακα, Πάφο και την Κερύνεια) και επιπρόσθετα με πρόνοια του ίδιου Νόμου ο Άγγλος Κυβερνήτης είχε εξουσία να κηρύσσει οποιαδήποτε άλλη πόλη ή χωριό ως Δήμο, για τους σκοπούς του Νόμου.

Έτσι ο Άγγλος Κυβερνήτης, τον Ιούνιο του 1930 κήρυξε ως Δήμους 10 κωμοπόλεις τις

ακόλουθες: **τις κωμοπόλεις Μόρφου, Λεύκας, Κυθραίας, Λευκονοίκου, Ακανθούς, Καραβά και Λαπήθου που είναι σήμερα κατεχόμενοι Δήμοι, και την Αθηαίνου, τα Λεύκαρα και την Πόλη της Χρυσοχούς που δεν είναι κατεχόμενοι Δήμοι.**

Είναι φανερό από τις πρόνοιες του νόμου αυτού, ότι κανένας περιορισμός ή κριτήριο δεν τέθηκε για την αναγνώριση μιας πόλης ή χωριού ως Δήμου είτε βάσει της κατάστασης της πόλεως ως πρωτεύουσας μιας επαρχίας ή άλλου διοικητικού διαμερίσματος ή το πληθυσμιακό κριτήριο. Για κάθε Δήμο υπήρχε ένας εκλογικός κατάλογος για τους Χριστιανούς, όπως ελέγοντο τότε οι Ελληνοκύπριοι κάτοικοι των Δήμων και ένας κατάλογος για τους Μουσουλμάνους εκλογείς, όπως ελέγοντο οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι των Δήμων. Κάθε Δήμος εδιοικείτο από Δημοτικό Συμβούλιο αποτελούμενο από έξι μέχρι είκοσι μέλη, όπως θα όριζε ο Άγγλος Κυβερνήτης εν Συμβουλία, που θα εξελέγοντο ανά τριετία σύμφωνα με τη διαγραφόμενη από το Νόμο εκλογική διαδικασία με μυστική ψηφοφορία και με το πλειοψηφικό σύστημα. Ο αριθμός των Χριστιανών (Ελληνοκυπρίων) και Μουσουλμάνων (Τουρκοκυπρίων) Δημοτικών Συμβούλων θα ήταν ανάλογος με τον αριθμό των Χριστιανών και Μουσουλμάνων εκλογέων κατοίκων σε κάθε Δήμο. Ο Δήμαρχος και ο Αντιδήμαρχος θα εξελέγοντο κατά την πρώτη συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου στην οποία συνεδρίαση προήδρευε ο Άγγλος Διοικητής της Επαρχίας μέσα στην οποία ευρίσκετο ο ενδιαφερόμενος Δήμος. (Δημοτικοί Κανονισμοί Λεμεσού- Αρχείο Δήμου Λεμεσού).

2.3. Αρμοδιότητες των τότε Δημοτικών Συμβουλίων

Οι αρμοδιότητες των Δημοτικών Συμβούλων ήσαν περίπου οι εξής:

- (α) Στη λήψη μέσα από τα δημοτικά όρια, των αναγκαίων υγειονομικών μέτρων για την τήρηση της καθαριότητας του Δήμου.
- (β) Στη λήψη μέτρων που αφορούσαν επικίνδυνες οικοδομές ή την απολύμανση ανθυγιεινών οικοδομών.
- (γ) Στη λήψη μέτρων που αφορούσαν την καθαριότητα και την ελεύθερη από κάθε εμπόδιο χρήση των δημοτικών δρόμων, την ονομασία και το φωτισμό τους.
- (δ) Στη ρύθμιση μέσα στα δημοτικά όρια των διαφόρων επαγγελμάτων και γενικά κάθε εργασίας που ασκείτο μέσα στα δημοτικά όρια και στη χορήγηση σχετικών αδειών για το σκοπό αυτό.
- (ε) Στη ρύθμιση θεμάτων που αφορούσαν τις κηδείες και τους τάφους.
- (στ) Στην τήρηση σφαγείων και διαφόρων δημοτικών αγορών για την πώληση Φθαρτών και ζώων.

- (ζ) Στην τήρηση δημοσίων πλατειών, κήπων και πάρκων.
- (η) Στην καταστολή ή άρση κάθε οχληρίας που εδημιουργείτο ή επροκαλείτο μέσα στα δημοτικά όρια, όπως αυτή καθοριζέτο στο νόμο.
- (θ) Στη χορήγηση αδειών λειτουργίας Θεάτρων.
- (ι) Στη ρύθμιση της τροχαίας κινήσεως μέσα στα δημοτικά όρια.
- (κ) Στην προμήθεια ποσίμου ύδατος και στην τήρηση δημοσίων κρηνών για πόσιμο νερό.
- (λ) Στη ρύθμιση της θάλασσας κολύμβησης και γενικά της χρήσεως ή λειτουργίας κολυμβητηρίων και κολυμβητικών δεξαμενών.

Προς το τέλος της περιόδου της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο, τα Δημοτικά Συμβούλια των διαφόρων Δήμων απέκτησαν και ορισμένες άλλες εξουσίες σύμφωνα με εξειδικευμένους νόμους.

- (α) Σύμφωνα με το Νόμο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών, τα Δημοτικά Συμβούλια ορίστηκαν ως οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση και τη ρύθμιση κάθε θέματος που αφορούσε την κατασκευή ή διάνοιξη δρόμων και την ανέγερση οικοδομών μέσα στα δημοτικά όρια.
- (β) Σύμφωνα με τον περί Επιδείξεως Διαφημίσεων Νόμο, τα Δημοτικά Συμβούλια ήσαν οι αρμόδιες αρχές προς ρύθμιση κάθε θέματος που αφορούσε την επίδειξη διαφημίσεων μέσα στα δημοτικά όρια.
- (γ) Με βάση τον περί Οδικών και από Οίκο σε Οίκο Εράνων, ο Δήμαρχος αποτελούσε *ex officio* μέλος της επιτροπής που συστάθηκε δυνάμει του Νόμου αυτού για τη χορήγηση άδειας διεξαγωγής εράνου, μέσα στα δημοτικά όρια, και
- (δ) Τέλος με βάση τις πρόνοιες του περί Αποχετευτικών Συστημάτων Νόμου του 1971, μερικά Δημοτικά Συμβούλια καθορίζοντο ως Συμβούλια Αποχετεύσεων ή μέλη του Συμβουλίου Αποχετεύσεων, όταν η κηρυχθείσα περιοχή αποχετεύσεως περιελάμβανε οποιαδήποτε δημοτική ή άλλη περιοχή.

Το Δημοτικό Συμβούλιο, προς άσκηση των λειτουργιών που του εμπιστεύθηκε ο σχετικός νόμος και στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα Δημοτικά Συμβούλια μπορούσαν να εκτελέσουν μόνο τις λειτουργίες που τους εμπιστεύθηκε ο σχετικός νόμος, γιατί διαφορετικά οι πράξεις ή οι λειτουργίες τους θα ήταν *ultra vires*, καθ' υπέρβαση της εξουσίας τους, είχαν ως προσόδους κυρίως το προϊόν από τη δημοτική Φορολογία που συνίστατο στην επιβολή τελών ακινήτου ιδιοκτησίας μέσα στα δημοτικά όρια, τελών ή δικαιωμάτων για τη χορήγηση αδειών βάσει του νόμου, ζυγιστικών τελών και διαπυλίων και προστίμων που επιβάλλοντο από τα Δικαστήρια της νήσου για παραβάσεις του περί Δήμων Νόμου, ενοικίων και άλλων προσόδων που προήρχοντο από την κινητή ιδιοκτησία του

Δήμου και από μικρές κρατικές επιχορηγήσεις.

Ο Δήμαρχος και στην απουσία ή ανικανότητα του, ο Αντιδήμαρχος, δεν είχαν, όπως σε άλλα μέρη, ειδικές εξουσίες. Η μόνη εξουσία που είχαν εσχετιζέτο με τη σύγκληση των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου και τη ρύθμιση της διαδικασίας κατά τις συνεδριάσεις αυτές και ήτο ο εκτελεστής των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Δημοτικό Συμβούλιο ήτο η υπέρτατη αρχή του Δήμου και είχε, μεταξύ άλλων, κανονιστική εξουσία να ρυθμίζει με Κανονισμούς κάθε θέμα υπαγόμενο στην αρμοδιότητα του. Θα ήταν χρήσιμο να λεχθεί επίσης, ότι οι Κανονισμοί αυτοί έπρεπε να ήταν σύμφωνοι με τις διατάξεις του νόμου και υπόκειντο στην έγκριση του Άγγλου Κυβερνήτη, ο οποίος μετά την έγκριση τους, τους δημοσίευε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας για γενική γνώση. Γενικά, η Δημοτική Διοίκηση κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο ασκείτο όχι μόνο υπό την εποπτεία, αλλά και σε πλείστες περιπτώσεις που αφορούσαν τα κύρια θέματα και τις κύριες λειτουργίες των Δημοτικών Συμβουλίων υπό τον έλεγχο του Κράτους. Δίνω πιο κάτω μερικά παραδείγματα. (Νέος νόμος 111/1985 περί δήμων: 35-40)

Οι εκλογές και η εκλογική διαδικασία γενικά διεξήγοντο κάτω από την εποπτεία του Άγγλου Διοικητή της Επαρχίας. Μερικές από τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου δεν είχαν καμιά αξία ή εγκυρότητα και δεν εφαρμόζοντο, εκτός αν ετύγχαναν της προτέρας έγκρισης του Άγγλου Διοικητού. Π.χ. ο διορισμός του Δημοτικού Γραμματέα, του Δημοτικού Ταμιά, του Δημοτικού Μηχανικού και όλων των ανωτέρων υπαλλήλων του Δήμου, όπως και η απόλυση τούτων. Η μή παραχώρηση άδειας άσκησης ενός επαγγέλματος μέσα στα δημοτικά όρια, υπόκειντο σε έφεση στον Άγγλο Διοικητή της Επαρχίας. Η αντιμισθία του Δημάρχου έπρεπε να εγκριθεί από τον Κυβερνήτη ή από την Κυβέρνηση εν Συμβουλίω.

Οι προϋπολογισμοί του Δήμου έπρεπε να τύχουν της εγκρίσεως του Άγγλου Κυβερνήτη. Όλοι οι δημοτικοί λογαριασμοί ελέγχοντα από το ελεγκτικό τμήμα της Αποικιακής Κυβερνήσεως. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο Κυβερνήτης είχε και την εξουσία να απολύει και τους αιρετούς.

Κεφάλαιο 3^ο

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση από την περίοδο της Ανεξαρτησίας μέχρι Σήμερα (1960 μ.Χ. μέχρι σήμερα)

3.1. Η Κυπριακή Δημοκρατία

Η ανεξάρτητη ζωή της Κυπριακής Δημοκρατίας άρχισε στις 16 Αυγούστου 1960. Ύστερα από τόσους αιώνες ξένης διακυβέρνησης και κατακτητών, για πρώτη φορά οι Κύπριοι είχαν τη δική τους εξουσία. Η Κύπρος καθίσταται ισότιμο μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Πρώτος Πρόεδρος της Κύπρου εξελέγη ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ'. Το πολίτευμα, όπως καθορίστηκε από το σύνταγμα της Ζυρίχης, είναι Προεδρική Δημοκρατία, με Πρόεδρο Ελληνοκύπριο και Αντιπρόεδρο Τουρκοκύπριο. Το σύνταγμα όμως που δόθηκε στην νεοσύστατη δημοκρατία οδηγούσε σε πολλά αδιέξοδα και δημιουργούσε διαχωριστικές τάσεις, με αποτέλεσμα της διακοινοτικές συγκρούσεις του 1963. (Γραφείο Τύπου 2011)

Τον Αύγουστο του 1964 η Τουρκία διενεργεί αεροπορικές επιθέσεις εναντίον της Κύπρου. Οι Τουρκοκύπριοι αυτοεγκλωβίζονται σε θύλακες και οι συγκρούσεις συνεχίζονται από το 1965-1967. Η επιβολή της χούντας στην Αθήνα τον Απρίλη του 1967 και η ανάκληση της Ελληνικής μεραρχίας που οδήγησε στην αποδυνάμωση της Κύπρου αμυντικά ο εθνικός διχασμός που ακολούθησε με αποκορύφωμα το πραξικόπημα εναντίον του Προέδρου Μακαρίου Γ' έφεραν την μεγάλη τραγωδία του 1974. Η Τουρκία βρίσκοντας την ευκαιρία που από καιρό ανέμενε, εισέβαλε στην Κύπρο με πρόφαση την αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης. Μέσα σε λίγες μέρες οι Τούρκοι κατέλαβαν ένα σημαντικό μέρος του νησιού. Δείχνοντας έτσι ότι ο πραγματικός σκοπός της επίθεσης τους ήταν η κατοχή της Κύπρου, παρόλο που η συνταγματική τάξη σύντομα αποκαταστάθηκε. Στην Ελλάδα επανήλθε η δημοκρατία με πολύ ακριβό τίμημα την απώλεια της μισής Κύπρου. Αποτέλεσμα του πολέμου και της κατοχής ήταν η προσφυγοποίηση 200.000 Ελληνοκυπρίων, που κατέφυγαν στις ελεύθερες περιοχές του νησιού. Πάνω από 4.000 Κύπριοι ήταν νεκροί, γύρω στις 2.000 αγνοούμενοι και 17.000 εγκλωβισμένοι, κυρίως στην περιοχή Καρπασίας. Οι απώλειες ήταν τεράστιες και ο κυπριακός λαός βυθίστηκε σε απερίγραπτο πόνο και καταστροφή. Ο Κυπριακός λαός, ζει σήμερα την πιο κρίσιμη περίοδο της Ιστορίας του και αγωνίζεται για να επιβιώσει στον τόπο αυτό που έζησαν οι πρόγονοί του από χιλιάδες χρόνια.

3.2. Νόμος του Περί Δήμων 64 του 1964

Ο περί δήμων νόμος 64/1964 λειτούργησε ελάχιστα και αναθεωρείτο πολύ συχνά. Οι σημαντικότερες πρόνοιές του ήταν οι εξής: (Νόμος περί Δήμων 64 1964:4-8).

Οι επί τη βάσει του νόμου Ίδρυθέντες πρό και υφιστάμενοι κατά την 1ην Ίανουαρίου 1958 δήμοι, θεωρούνται δήμοι συσταθέντες επί τη βάσει των διατάξεων του παρόντος Νόμου και λειτουργούσι συμφώνως προς τας διατάξεις αυτού.

Το Ύπουργικόν Συμβούλιον, διά διατάγματος δημοσιευομένου εις τήν επίσημον εφημερίδα της Δημοκρατίας, κηρύσσει οιονδήποτε συνοικισμόν έχοντα πληθυσμόν άνω των τριών χιλιάδων κατοίκων και οίκονομικήν δυνατότητα ως δήμον, υπό τοιούτον όνομα και τοιαύτην έδαφικήν περιφέρειαν ως ήθελε καθορισθή έν τή άποφάσει, ότε εφαρμόζονται εις αυτόν αί διατάξεις του παρόντος Νόμου.

Τό Ύπουργικόν Συμβούλιον έν τω ως άνω διατάγματι αυτού εκδίδει τοιαύτας συμπληρωματικός οδηγίας αίτινες καθίστανται άναγκαΐαι προς πραγμάτωσιν τής λειτουργίας του διά ταύτης Ίδρυομένου δήμου.

Πάς επί τή βάσει του παρόντος Νόμου συσταθείς δήμος καταργείται διά διατάγματος του Ύπουργικού Συμβουλίου. Διάταγμα έκδιδόμενον επί τή βάσει του παρόντος εδαφίου κατατίθεται εις τήν Βουλή των Αντιπροσώπων. Έάν μετά πάροδον επτά ήμερων από τής τοιαύτης καταθέσεως ή Βουλή των Αντιπροσώπων δι' αποφάσεως αυτής δεν άκυρώση τό ούτω κατατεθέν διάταγμα, τότε τούτο δημοσιευόμενον εις τήν επίσημον εφημερίδα τής Δημοκρατίας τίθεται άμέσως έν ίσχύϊ.

"Έκαστος δήμος, συσταθείς επί τή βάσει του παρόντος Νόμου, αποτελεί νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου και κέκτηται ολας τας 'ιδιότητας τοιούτου προσώπου και φέρει τήν έπωνυμίαν (Δήμος) (αναφερομένου του ονόματος τής δημοτικής περιοχής). "

3.3. Η ψήφιση του Περί Δήμων Νόμου 111 του 1985

Ο Νόμος 111 του 1985 ήταν μια καινοτόμος νομοθεσία που έγινε ουσιαστικά από την Ένωση Δήμων Κύπρου με τη βοήθεια δύο αξιόλογων Κυπρίων νομικών (Άντης Παντελίδης,

Ερατοσθένης Οδυσσέως) και σήμανε την αναγέννηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπως και την επαναφορά των αιρετών Τοπικών Αρχών. Θεωρώ ότι ο εν λόγω νόμος ήταν και παραμένει ένα άριστο εργαλείο και νομοθετικό πλαίσιο εξ ου και δεν χρειάστηκαν από τότε (30 σχεδόν χρόνια) ουσιαστικές αλλαγές. Ακόμα και οι προτάσεις που γίνονται τώρα για την αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης βασίζονται στον νόμο αυτό.

Ο περί Δήμων Νόμος 111/1985 ως ιστορικό και αναγκαίο επακόλουθο ψηφίστηκε από την Κυπριακή Βουλή των Αντιπροσώπων τον Οκτώβριο του 1985 σε αντικατάσταση της προϋπάρχουσας νομοθεσίας και επομένως η σύσταση και η λειτουργία των Δήμων διέπεται από τον Νόμο.

Από τότε μέχρι σήμερα έχουν ψηφισθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων άλλοι 62 περί Δήμων τροποποιητικοί νόμοι με τους οποίους τροποποιήθηκε ο βασικός νόμος του 1985. Χαρακτηριστικά ο περί Δήμων Νόμος συνιστάται από 11 μέρη (144 συνολικά άρθρα) τα οποία με τη σειρά τους αναφέρονται σε επί μέρους θέματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο.

Η πρώτη τροποποίηση μετά το 1985 έγινε σύμφωνα με το νόμο 1/1986 ο οποίος δημοσιεύτηκε με αριθμό 2103 στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 10.1.1986. Τελευταία τροποποίηση έγινε με τον νόμο 103(1)2015 ο οποίος δημοσιεύτηκε με αριθμό 2520 στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 10.07.2015.

3.3.1. Τι ονομάζεται Δήμος (ορισμός)

Ο Δήμος είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και η ανώτατη βαθμίδα Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο, στον οποίο ανατέθηκε από το Κράτος η άσκηση δημόσιας εξουσίας.

Σύμφωνα με το άρθρο του περί Δήμων Νόμου, κάθε Δήμος που συστάθηκε δυνάμει του Νόμου αυτού, αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και έχει όλες τις ιδιότητες του ττοιούτου προσώπου, έχει ειδική σφραγίδα και το δικαίωμα του **“ενάγειν”** και του **“ενάγεσθαι”**. Ο περί Δήμων Νόμος 111/1985 έχει καταργήσει τον παλαιόν περί Δήμων Νόμο της Κύπρου και έχει δημιουργήσει τους Δήμους της Κύπρου που περιλαμβάνει τόσο τους παλαιούς Δήμους όσον και τους νεοϊδρυθέντες Δήμους που αντικατέστησαν τα παλαιά Συμβούλια Βελτιώσεως. Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Περί των Δήμων Νόμου, ο Δήμος

διοικείται από το Δημοτικό Συμβούλιο, το οποίο ασκεί όλες τις εξουσίες, τις οποίες του παραχωρεί ο Νόμος (Οδυσσέως 1991:6-7).

Η διάρκεια της θητείας του Δημοτικού Συμβουλίου είναι πενταετής και ο αριθμός των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 12 του Νόμου ποικίλει ανάλογα με την αριθμητική δύναμη των δημοτών κάθε Δήμου. Τόσον ο Δήμαρχος, όσον και τα μέλη του Συμβουλίου, εκλέγονται απευθείας από τους Δημότες. Στο παρελθόν ο Δήμαρχος εκλέγετο από τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, ενώ με το νέο Νόμο εκλέγεται απευθείας από τους δημότες και είναι υπόλογος σ' αυτούς. Με τη διάταξη αυτή του Νόμου ο Δήμαρχος είναι Δήμαρχος της πλειοψηφίας του λαού και γι' αυτό το λόγο ο νέος Νόμος περιέλαβε το Δήμαρχο με αυξημένες εξουσίες και ευθύνες. Το άρθρο 46 του Νόμου αναφέρει ότι **«ο Δήμαρχος είναι η εκτελεστική αρχή του Δήμου και εκπροσωπεί το Δήμο εις πάσας τας επισήμους αυτού σχέσεις»**.

Τα Δημοτικά Συμβούλια συγκαλούνται σε συνεδριάσεις κατά κύριο λόγο από το Δήμαρχο και οι εργασίες των συνεδριάσεων ρυθμίζονται με Κανονισμούς που εκδίδονται για το σκοπό αυτό από καιρό σε καιρό από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Τα θέματα των συνεδριάσεων καθώς και οι εργασίες των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, ρυθμίζονται από τους κανονισμούς που περιέχονται στον ίδιο τον Νόμο, στο Δεύτερο πίνακα του, έως ότου τα Δημοτικά Συμβούλια ψηφίσουν τους δικούς τους κανονισμούς.

Εφ' όσον ο Δήμος είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και τη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου, οι πράξεις και οι παραλείψεις οποιουδήποτε οργάνου που ασκεί εκτελεστική ή διοικητική λειτουργία, μπορεί να προσβληθεί με προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 146 του Συντάγματος (1960:57).

Επομένως τόσον οι πράξεις και οι παραλείψεις, όσον και οι αποφάσεις ενός Δήμου, υπόκεινται στον έλεγχο του Ανώτατου Δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

3.3.2. Πρόνοιες του Νέου περί Δήμων Νόμου

Οι κυριότερες πρόνοιες των Κανονισμών του Δεύτερου Πίνακα του Νόμου, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί σχεδόν αυτούσιες από τους Δήμους που έχουν συστήσει Κανονισμούς είναι οι εξής: (Νόμος περί Δήμων 111 1985:77-78).

- Οι συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου (μετά την τροποποίηση του Νόμου) είναι ανοικτές και κάθε θέμα που εγείρεται ενώπιον του αποφασίζεται με φανερή ψηφοφορία. Η πρόνοια αυτή συνάδει με την αρχήν του Διοικητικού Δικαίου, δηλαδή με την αρχή της πλειοψηφίας.
- Ο Δήμαρχος μπορεί να συγκαλεί συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου κατά οποιοδήποτε χρόνο. Αν ο Δήμαρχος αρνείται να καλέσει συνεδρίαση μετά από μια αίτηση που του καταβάλλεται από το μισό συνολικό αριθμό των προσώπων που κατέχουν τις θέσεις των Συμβούλων, τότε οι Σύμβουλοι αυτοί μπορούν αμέσως μετά την τέτοια άρνηση του Δημάρχου να συγκαλέσουν οι ίδιοι συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου.
- Εικοσιτέσσερις ώρες τουλάχιστον πριν από οποιαδήποτε συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, αποστέλλεται γραπτή πρόσκληση σε κάθε μέλος του Συμβουλίου για να παραστεί στη σκοπούμενη συνεδρίαση.
- Τουλάχιστον σαρανταοκτώ ώρες πριν από οποιαδήποτε συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ειδοποίηση που να αναφέρει τον τόπο και το χρόνο της σκοπούμενης συνεδρίασης και υπογεγραμμένη από το Δήμαρχο, αναρτάται πλησίον της εξωτερικής θύρας του Γραφείου του Δημάρχου κατά τις εργάσιμες μέρες του Δήμου.
- Καμία άλλη εργασία εκτός από εκείνη που καθορίζεται στη σχετική πρόσκληση διεξάγεται κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίασεως, εκτός εάν παρευρίσκονται και συνιστούν τουλάχιστον τα δύο τρίτα του συνολικού αριθμού εκείνων που κάθε φορά κατέχουν τη θέση Συμβούλων.
- Κατά τη διάρκεια της κάθε συνεδρίασεως του Συμβουλίου, εάν ο Δήμαρχος παρίσταται σ' αυτή τότε προεδρεύει, αν όχι, προεδρεύει ένας Δημοτικός Σύμβουλος που εκλέγεται από τους παριστάμενους Δημοτικούς Συμβούλους.

- Η απαρτία του Δημοτικού Συμβουλίου για να είναι έγκυρη η συνεδρίαση του, πρέπει να είναι, εκτός άλλων όπως προνοεί ο ίδιος ο Νόμος σε εξειδικευμένες περιπτώσεις, ο μισός αριθμός πλέον ένας του συνολικού αριθμού των Δημοτικών Συμβούλων που εκάστοτε κατέχουν τη θέση Δημοτικού Συμβούλου.

- Σε περίπτωση ψηφοφορίας, τα εγείρομενα θέματα αποφασίζονται με πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου που είναι παρόντα και ψηφίζουν κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίασεως. Σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνος που προεδρεύει της συνεδρίασεως, έχει επιπρόσθετα προς τη δική του ψήφο και δεύτερη ή νικώσα ψήφο.

Αυτές είναι σε γενικές γραμμές οι πρόνοιες των κανονισμών του Δευτέρου Πίνακα, αλλά και των κανονισμών που έχουν θεσπίσει τα διάφορα Δημοτικά Συμβούλια αναφορικά με τις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και εκεί όπου υπάρχει κενό ή ο Νόμος σιωπά, διέπονται από τες γενικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου.

3.3.3. Τροποποιήσεις στον Περί Δήμων Νόμο

Η λειτουργία του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης συνεχίσθηκε κατά τον ίδιον, κατά το μάλλον ή ήττον, τρόπο μέχρι την ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας της Κύπρου το 1960. Τα άρθρα 173 και 178 του Συντάγματος προβλέπουν περίπου τα εξής:

"Θα δημιουργηθούν χωριστοί Δήμοι στις πέντε μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου, δηλαδή στη Λευκωσία, στη Λεμεσό, στη Λάρνακα στην Αμμόχωστο και στην Πάφο, από τους Τουρκοκύπριους κατοίκους αυτών των πόλεων" (Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας 1960:178).

Στις συνταγματικές πρόνοιες που προανέφερα, προεβλέπετο ότι ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο Αντιπρόεδρος, Ελληνοκύπριος και Τουρκοκύπριος αντίστοιχα, Θα εξετάσουν εντός τεσσάρων ετών το ζήτημα αν ο χωρισμός αυτός των Δήμων εις τας πέντε μεγαλύτερες πόλεις θα συσταθεί ή όχι. Εν τω μεταξύ και πριν ακόμη δημιουργηθούν - όπως προέβλεψε το Σύνταγμα και η Συμφωνία της Ζυρίχης - χωριστοί Τουρκοκυπριακοί Δήμοι στις πέντε μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου, ο Άγγλος Κυβερνήτης θέσπισε τον περί Τουρκικών Δημοτικών Επιτροπών (Προσωρινά Διατάξεις) Νόμο του 1959, σαν τον προάγγελο της δημιουργίας στις πόλεις που προανέφερα των χωριστών Τουρκοκυπριακών Δήμων. Μέχρι τότε υπήρχαν και λειτουργούσαν στις πέντε μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου, αναγνωρισμένες από τον Άγγλο Κυβερνήτη έστω και αν δεν είχαν οποιοδήποτε νομικό

έρεισμα, Τουρκοκυπριακές Δημοτικές Επιτροπές, οι οποίες λειτουργούσαν για τις κοινές υποθέσεις των Τουρκοκυπρίων μέσα στις πέντε μεγαλύτερες Πόλεις (Νόμος 1959:...).

Όπως Φαίνεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του Νόμου περί Τουρκικών Δημοτικών Επιτροπών που ανάφερα πιο πάνω, ο Νόμος αυτός είχε σκοπό τη νομιμοποίηση και τη χορήγηση εξουσίας στις de facto λειτουργούσες τότε Τουρκοκυπριακές Δημοτικές Επιτροπές για να μπορούν αυτές έτσι να εισπράττουν χρήματα νόμιμα από τους Τουρκοκύπριους κατοίκους των πόλεων και για να μπορούν να εισπράττουν τους φόρους αυτούς και με τη λήψη νόμιμων διαβημάτων. Στο νόμο αυτό υπήρχε πρόνοια που έλεγε ότι θα ισχύει αυτός ο νόμος μέχρις ότου δημιουργηθούν, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Συντάγματος και τις Συμφωνίες της Ζυρίχης, οι πέντε χωριστοί Δήμοι που αναφέραμε προηγουμένως. Σύμφωνα με το άρθρο 188 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960:188) η ισχύς των προηγούμενων νόμων που ίσχυαν κατά την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος, θα εξακολουθούσε να ισχύει και μετά την εφαρμογή του Συντάγματος αλλά οι νόμοι που αφορούσαν τους Δήμους θα εξακολουθούσαν να ισχύουν για χρονικό διάστημα έξι μηνών μόνο από την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος.

Οι χωριστοί Δήμοι που προέβλεπε η Συμφωνία της Ζυρίχης και το Κυπριακό Σύνταγμα δεν είχαν δημιουργηθεί και ο σχετικός περί Δήμων Νόμος, παρά τη συνταγματική πρόνοια, συνέχισε να ισχύει, με την παράταση που του δόθηκε, ως τις 31.12.1962. Σχετική προσφυγή των Τουρκοκυπρίων στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της Κύπρου εναντίον αυτής της παράτασης δεν τους δικαίωσε, γιατί το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση Dr Fual Cellabeddin και άλλοι έναντι του Υπουργικού Συμβουλίου, που εκδόθηκε στις 25.4.1963, αποφάνθηκε ότι η παράταση της ισχύος του νόμου επανειλημμένα μέχρι τις 31.12.1962 δεν ήταν αντισυνταγματική ενέργεια, αλλά παράταση απλώς της ισχύος του μέχρι τότε υφιστάμενου περί Δήμων Νόμου. Την 1.1.1963 όμως ο περί Δήμων Νόμος έπαυσε να ισχύει και η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας βρέθηκε τότε μπροστά στο δύσκολο και σοβαρό πρόβλημα της συνέχισης της διαχείρισεως της δημοτικής περιουσίας από άλλο Όργανο ή Αρχή. Έτσι, το Υπουργικό Συμβούλιο στις 10.1.1963, κήρυξε με διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου σύμφωνα με τον περί Χωρίων (Διοίκηση και Βελτίωση) Νόμο (1963), όλες τις μέχρι τότε δημοτικές περιοχές ως Περιοχές Βελτιώσεως και διόρισε ως μέλη των Συμβουλίων Βελτιώσεως τα υφιστάμενα τότε Δημοτικά Συμβούλια των οποίων η θητεία είχε εκπνεύσει. Τα Συμβούλια Βελτιώσεως αποτελούσαν τότε και σήμερα μια βαθμίδα τοπικής διοίκησης κατώτερη από τους Δήμους.

Το διάταγμα τούτο του Υπουργικού Συμβουλίου, που κήρυξε τις πρώτες δημοτικές περιοχές ως περιοχές Βελτιώσεως λόγω της εκπνοής της ισχύος του περί Δήμων Νόμου, προσβλήθηκε και πάλιν από τους Τουρκοκύπριους ως αντισυνταγματικό και το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, κατά πλειοψηφία, του Γερμανού Προέδρου του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, καθηγητή Fosthoff, και του Τουρκοκύπριου Δικαστή, βρήκαν ότι το 'Υπουργικό Συμβούλιο δεν είχε την εξουσία να εκδώσει το διάταγμα τούτο και να κηρύξει τους πρώην Δήμους σε Συμβούλια Βελτιώσεως. Έτσι στις 25.4.1963, οι πρώην Δήμοι της Κύπρου παρέμειναν χωρίς διοίκηση, ελλείπει νομοθετικής ρύθμισης. Από τον Απρίλη του 1963 μέχρι τη θέσπιση νέας περί Δήμων Νομοθεσίας το 1964, η διαχείριση της περιουσίας των πρώην Δήμων και οι λειτουργίες που ασκούσαν προηγουμένως οι Δήμοι αναλήφθηκαν από την Κεντρική Διοίκηση της χώρας, μέσω επιτροπών που διόρισαν.

Το 1964 με το νόμο 64/64 που τέθηκε σε εφαρμογή την 1.12.1964 εδόθη ζωή στους Δήμους. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του νόμου αυτού διορίστηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο, Δημοτικές Επιτροπές για να διαχειρίζονται τις υποθέσεις των Δήμων. Η κατάσταση αυτή διατηρήθηκε μέχρι το 1985 κατά το οποίον εθεσπίσθη νέος νόμος περί Δήμων, ο νόμος 111/1985.

Με βάση το νόμο αυτό έγιναν την 1.6.1986 οι πρώτες δημοτικές εκλογές από της ανακήρυξης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το 1986 είχαμε 27 Δήμους, (9 κατεχόμενους και 18 ελεύθερους).

Με το νέο νόμο έγιναν Δήμοι οι περιοχές βελτιώσεως, Στροβόλου, Αγίου Δομετίου, Έγκωμης, Λακατάμιας, Αγλαντζιάς, Λατσιών, Αγίου Αθανασίου, Κάτω Πολεμιδιών, Μ. Γειτονιάς, Δερύνειας και Παραλιμνίου. Σήμερα ο αριθμός των Δήμων έχει αυξηθεί και ανέρχεται σε Δήμους. Οι πιο νέοι Δήμοι είναι της Γερμασόγειας, της Αγίας Νάπας, της Γεροσκήπου, της Πέγειας και του Ύψωνα.

Οι κυριότερες πρόνοιες του σημερινού περί Δήμων νόμου είναι:

- (1) Συγχώνευση μιας μονάδας Τοπικής Διοικήσεως με όμορο προς αυτή Δήμο, Συμβούλιο Βελτιώσεως ή χωριό και η δυνατότητα μιας μονάδας να συνεργάζεται με άλλες για κοινά προγράμματα αναπτύξεως.
- (2) Εκτός από τους Δήμους που προϋπήρχαν από το νέο Νόμο, και εκτός από τα ένδεκα αναβαθμισμένα Συμβούλια Βελτιώσεως, για τα οποία αναφέρθηκα νωρίτερα, το Υπουργικό Συμβούλιο περιβάλλεται με εξουσία σύμφωνα με το άρθρο 2 του περί Δήμων

(τροποποιητικού Νόμου 40 (1) του 1992) και μπορεί να κηρύξει και νέους Δήμους κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις (Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας 1960:173-178).

Το Υπουργικό Συμβούλιο διεξάγει, δημοψήφισμα με τρόπο που δύναται να καθοριστεί μεταξύ των εγγεγραμμένων εκλογέων ορισμένων περιοχών για να εξακριβωθεί η επιθυμία τους ως προς την ανακήρυξη ή όχι της περιοχής τους σε δήμο:

Οι περιοχές αυτές είναι:

(i) Οποιαδήποτε πόλη, περιοχή βελτιώσεως, χωριό ή σύμπλεγμα πόλεων, περιοχών βελτιώσεως ή χωριών που έχουν πληθυσμό πάνω από 5000 κατοίκους.

(ii) σε κάθε άλλη περίπτωση πόλης, περιοχής βελτιώσεως, χωριού ή συμπλέγματος πόλεων, περιοχών βελτιώσεως ή χωριών που αποκτούν πληθυσμό πάνω από 5000 κατοίκους μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα αφότου συμπληρώθηκε ο αριθμός αυτός.

(iii) Οι περιοχές βελτιώσεως, χωριά ή σύμπλεγμα περιοχών βελτιώσεως ή χωριών που έχουν πληθυσμό κάτω από 5000 κατοίκους, αν το Υπουργικό Συμβούλιο ικανοποιηθεί ότι η περιοχή αυτή έχει την οικονομική δυνατότητα να λειτουργεί ως Δήμος, ικανοποιητικά και αποτελεσματικά και εφόσον οι κάτοικοι των πιο πάνω περιοχών συναινέσουν στο δημοψήφισμα που διεξάγεται για το σκοπό αυτό με χωριστή πλειοψηφία στην ανακήρυξη της περιοχής τους σε δήμο.

(3) Δημοτικές Αρχές. Ο αριθμός των Δημοτικών Συμβούλων ποικίλει ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε Δήμου (Από 6 μέχρι 26).

(4) Η θητεία κάθε Δημοτικού Συμβουλίου είναι πενταετής.

(5) Δεν μπορεί να εκλεγεί Δήμαρχος ή μέλος του Συμβουλίου μή αποκατασταθείς πτωχέυσας, ή πρόσωπον που καταδικάστηκε μέσα στα τελευταία 5 χρόνια για ποινικόν αδίκημα ατιμωτικό ή ενέχον ηθικήν αισχροτήτα, Υπουργός, ή μέλος της Βουλής, Δικαστής, έμμισθος δημόσιος ή δημοτικός υπάλληλος ή υπάλληλος οργανισμού δημοσίου δικαίου ή αστυνομικός ή στρατιωτικός ή πρόσωπον που κατέχει ιερατικόν αξίωμα, (μπορούν να βάλουν υποψηφιότητα για να εκλεγούν δήμαρχος, ή δημοτικός σύμβουλος, αλλά δεν μπορούν να αναλάβουν το αξίωμα τούτο πριν να υποβάλουν παραίτηση από την προηγούμενη θέση τους).

Πρόσωπο που έχει οιαδήποτε συμβατική σύνδεση με το Δήμο για την εκτέλεση εργασιών ή την παροχή υπηρεσιών με αμοιβή, μπορεί να βάλει υποψηφιότητα Δημάρχου, ή Δημοτικού Συμβούλου, αλλά αν εκλεγεί δεν μπορεί να πάρει το αξίωμα τούτο εκτός αν προηγουμένως απαλλαγεί από τις συμβατικές του υποχρεώσεις, ή οφειλές προς το Δήμο.

Ο Δήμαρχος κάθε δήμου εκλέγεται από όλους τους δημότες εκλογείς του δήμου για τον οποίο υποβάλλει υποψηφιότητα απευθείας.

Υπάρχουν λεπτομερείς πρόνοιες στο νόμο για την υποβολή υποψηφιοτήτων και για τη διαδικασία της εκλογής, που γίνεται με μυστική ψηφοφορία και με αναλογικό σύστημα (πρώτη και δεύτερη κατανομή εδρών, και σταυρούς προτιμήσεως και συνδυασμούς υποψηφίων). Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η ίδια διαδικασία που ακολουθείται και στην εκλογή των Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων. Η διοίκηση των δήμων ανήκει στο Δημοτικό Συμβούλιο κ.άλ (Τροποποιητικός Νόμος 1992:3-4).

3.3.4. Αρμοδιότητες των Δήμων

Στην αρμοδιότητα κάθε Δήμου ανήκει η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων. Συγκεκριμένα, στα μέτρα των οικονομικών δυνατοτήτων του ο Δήμος, θα εκτελεί μέσα στα δημοτικά του όρια οποιαδήποτε από τα ακόλουθα:

- (α) Θα Φροντίζει για την εφαρμογή του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου και θα ενεργεί ως πολεοδομική αρχή για τους σκοπούς του νόμου τούτου.
- (β) Θα προνοεί για την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία συστημάτων υδρεύσεως.
- (γ) Θα προνοεί για την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία συστημάτων αποχετεύσεως λυμάτων ή όμβριων νερών.
- (δ) Θα προνοεί για την κατασκευή, συντήρηση, καθαριότητα, φωτισμό, ονομασία και ελεύθερη χρήση δημοσίων δρόμων και γεφυρών.
- (ε) Θα προνοεί για την καθαριότητα και υγιεινή κατάσταση του Δήμου γενικά, για τη συγκομιδή, αποκομιδή, διάθεση και επεξεργασία σκυβάλων και θα παρεμποδίζει τη συσσώρευση σκυβάλων σε οποιοδήποτε δημόσιο ή ιδιωτικό χώρο, θα προμηθεύει και θα διατηρεί δημόσια σκυβαλοδοχεία.
- (στ) Θα μεριμνά και θα ελέγχει τη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και την καλή εμφάνιση του Δήμου.
- (ζ) Θα προνοεί, ελέγχει και μεριμνά για τη δημόσια υγεία, την υγιεινή των τροφίμων και ποτών που προορίζονται για κατανάλωση και την καθαριότητα των χώρων και υποστατικών στα οποία παρασκευάζονται, πωλούνται ή εκτίθενται αυτά τα τρόφιμα.

(η) Θα προνοεί για την ίδρυση κοιμητηρίων και σε συνεργασία με τις αρμόδιες θρησκευτικές αρχές θα μεριμνά για τη συντήρηση και λειτουργία τούτων και θα ελέγχει την εκφορά των νεκρών.

(θ) Θα ελέγχει, περιορίζει ή απαγορεύει την ενάσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος, πλησίον ή πάνω στους δημόσιους δρόμους που δυνατόν να επηρεάσουν τις ανέσεις της περιοχής και θα ελέγχει τα επιβλαβή επαγγέλματα.

(ι) Θα προνοεί για δημόσια λουτρά, αναπαυτήρια, αγαθοεργά ή Φιλανθρωπικούς σταθμούς σχέδια και ιδρύματα.

(ια) Θα ρυθμίζει τη λειτουργία των θεάτρων, κινηματογράφων ή άλλων χώρων δημοσίων θεαμάτων.

(ιβ) Θα προνοεί για σφαγεία εκεί που δεν εφαρμόζεται ο περί Σφαγείων Νόμος και

(ιγ) Θα χορηγεί υπό όρους που κρίνει αναγκαίους, άδειες επαγγέλματος, θεάτρων, για λειτουργία κέντρων αναψυχής, κινηματογράφων κ.άλ. (Νόμος περί Δήμων 111 1985:37-40).

3.3.5. Εξουσίες των Δήμων

Ο Δήμος μέσω του Δημοτικού Συμβουλίου έχει μεταξύ άλλων τις ακόλουθες εξουσίες:

(α) να συνάπτει δάνεια, με έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου

(β) να υποθηκεύει για ασφάλεια των δανειστών του την περιουσία του, με την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών.

(γ) να εκδίδει χρεόγραφα.

(δ) να αποκτά ακίνητη ιδιοκτησία για σκοπούς δημόσιας ωφελείας.

(ε) να εγκαθιδρύει και να ρυθμίζει δημοτικές αγορές και να καθορίζει τους φόρους, τα διαπύλια ή δικαιώματα για τα αγαθά που εισέρχονται σ' αυτές και για τα ενοίκια για τη χρήση των δημοτικών αγορών.

(στ) να ιδρύει και λειτουργεί ραδιοσταθμούς.

(ζ) να ιδρύει, σχεδιάζει και συντηρεί πάρκα, κήπους, γήπεδα, κολυμβητήρια, κολυμβητικές δεξαμενές, Κέντρα Νεότητας, χώρους αναψυχής και ψυχαγωγίας και να συνεισφέρει στις δαπάνες για την ίδρυση και τη συντήρηση τέτοιων χώρων αναψυχής.

(η) να ρυθμίζει τη θαλάσσια κολύμβηση.

(θ) να επιβάλλει φόρο θεάματος, τέλη ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων.

(ι) να διοργανώνει εκδηλώσεις για την πνευματική, καλλιτεχνική, πολιτιστική, μορφωτική και αθλητική ανάπτυξη και να ιδρύει και να λειτουργεί μουσεία, θέατρα, βιβλιοθήκες, ορχήστρες, χορωδίες, αθλητικές εγκαταστάσεις, πινακοθήκες, μουσικές αίθουσες και να επιβραβεύει οποιαδήποτε πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα που διακρίνονται,

(ια) να πληρώνει συντάξεις και Φιλοδωρήματα στο προσωπικό του και να δημιουργεί ταμεία

πρόνοιας προς όφελος των υπαλλήλων ή εργατών του Δήμου

(ιβ) να ελέγχει και να ρυθμίζει δια κανονισμών την τροχαία κίνηση

(ιγ) να ελέγχει τις επικίνδυνες οικοδομές

(ιδ) να φροντίζει για την άρση κάθε οχληρίας, τη ρύθμιση οχληρών επαγγελμάτων και να δημιουργεί βιοτεχνικές ζώνες μέσα στα όρια του Δήμου και τέλος

(ιε) να εκδίδει κανονισμούς με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και της Βουλής για την καλύτερη εφαρμογή του Νόμου (Νόμος περί Δήμων 111 1985:37-40).

Μια νεώτερη τροποποίηση του περί Δήμων Νόμου έγινε με το Νόμο Αρ. 54(1) του 1992. Αφορούσε σχετικά τις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου που ήσαν μυστικές και οι μόνοι που μπορούσαν να παρευρίσκονται ήταν ο Δήμαρχος, ο Αντιδήμαρχος, τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και ο Δημοτικός Γραμματέας ο οποίος με το νόμο έχει την ευθύνη να κρατεί τα αρχεία και τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου. Από την 1ην του Γενάρη του 1993 οι συνεδριάσεις αυτές του Δημοτικού Συμβουλίου έγιναν δημόσιες, ανοικτές για το κοινό εκτός αν το ίδιο το Συμβούλιο κρίνει με απλή πλειοψηφία αναγκαίο να συνέλθει σε μυστική συνεδρίαση.

Τέλος είναι χρήσιμο να αναφέρω ότι με τους αγώνες της Ένωσης Δήμων Κύπρου εκκρεμεί νομοσχέδιο που θα επιφέρει ριζικές αλλαγές στη βασική νομοθεσία (Νόμος περί Δήμων 111 1985:40).

Οι Κανονισμοί(Δευτερογενής Νομοθεσία), που θεσπίζει το ίδιο το Δημοτικό Συμβούλιο τώρα θα πρέπει να εγκρίνονται τόσο από το υπουργικό Συμβούλιο, όσο και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία μάλιστα περιβάλλεται με εξουσία να τροποποιεί αυτούς. Στην προτιθέμενη τροποποίηση οι τέτοιες εγκρίσεις απαλείφονται.

Οι διάφορες Φορολογίες που επιβάλλει κάθε Δημοτικό Συμβούλιο ως τώρα θα πρέπει να εγκρίνονται από το υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Το Νομοσχέδιο που εκκρεμεί αφαιρεί και αυτή την πρόνοια για έγκριση από την Εκτελεστική και τη Νομοθετική εξουσία.

Με τις σκοπούμενες αυτές τροποποιήσεις τα Δημοτικά Συμβούλια των Δήμων θα ανεξαρτητοποιηθούν σχεδόν εντελώς από τις άλλες συντεταγμένες εξουσίες του κράτους και θα αποκτήσουν σχεδόν πλήρη αυτονομία.

3.3.6. Δήμαρχος

Σύμφωνα με το άρθρο 46 του περί Δήμων Νόμου, ο Δήμαρχος είναι η Εκτελεστική Αρχή του Δήμου και αντιπροσωπεύει το Δήμο σ' όλες τις επίσημες του σχέσεις (Νόμος περί Δήμων 111 1985:22-23).

- Εκπροσωπεί το Δήμο ενώπιον των Δικαστηρίων και ενώπιον οποιασδήποτε άλλης αρχής της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Ετοιμάζει την ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, συγκαλεί τις συνεδριάσεις του, των οποίων και προεδρεύει. Προεδρεύει επίσης των συνεδριάσεων της Διαχειριστικής Επιτροπής και των άλλων Επιτροπών των οποίων είναι μέλος, όταν παρευρίσκεται στις συνεδριάσεις του.
- Προΐσταται όλων των υπηρεσιών του Δήμου, τις οποίες καθοδηγεί, κατευθύνει και ελέγχει.
- Διατάσσει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και εκδίδει τα εντάλματα πληρωμών σε βάρος των προϋπολογισμών ή των πιστώσεων που το Δημοτικό Συμβούλιο εψήφισε με ειδικές αποφάσεις.
- Υπογράφει οποιαδήποτε ΑΔΕΙΑ που χορηγείται βάσει του νόμου ή των Δημοτικών Κανονισμών και εξουσιοδοτεί οποιοδήποτε υπάλληλο του Δήμου να υπογράφει αντί αυτού αυτές τις άδειες.
- Ενεργεί και λειτουργεί γάμους δυνάμει του περί Γάμων Νόμου.
- Εκτελεί τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου.
- Τέλος ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα ή εξουσία που του αναθέτει ο Νόμος ή οι Δημοτικοί Κανονισμοί, ή οποιοσδήποτε άλλος Νόμος.

Η Δημοτική υπηρεσία, της οποίας ο Δήμαρχος προΐσταται, είναι το εκτελεστικό όργανο το οποίο ο Δήμαρχος χρησιμοποιεί για την εκτέλεση των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου (Αρχείο Δήμου Λεμεσού).

Ο Δήμαρχος εκλέγεται όπως έχω πει κατευθείαν από το λαό, σε χωριστό ψηφοδέλτιο, όπως επίσης και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου.

Το γεγονός ότι ο Δήμαρχος εκλέγεται απευθείας από τους εκλογείς - δημότες ενός Δήμου και όχι από τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, όπως εγίνετο στο παρελθόν, αποτελεί μια

καινοτομία του Νόμου. Ο νομοθέτης θέλησε με αυτή την πρόνοια να δώσει στο Δήμαρχο μια ιδιαίζουσα θέση, να τον ισχυροποιήσει και πάνω απ' όλα να τον καταστήσει υπόλογο στο λαό, τους εκλογείς και τους δημότες κατ' ευθείαν, στους εκπροσώπους των κομμάτων ή των συνδυασμών των κομμάτων που αποτελούν μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου. Με την πρόνοια αυτή ο Δήμαρχος είναι ο Δήμαρχος ολόκληρου του λαού και όχι ο αγαπητός του ενός ή του άλλου κόμματος. Γι' αυτό το λόγο και ο νέος Νόμος περιέβαλε το Δήμαρχο με αυξημένες εξουσίες και ευθύνες. Για να χρησιμοποιήσω τη φράση του Νόμου στο άρθρο 46, "ο Δήμαρχος είναι η εκτελεστική αρχή του Δήμου και εκπροσωπεί το Δήμο εις πάσας τας επισήμους αυτού σχέσεις".

Το Δημοτικό ταμείο συνίσταται:

- Από τη χορηγία η οποία παραχωρείται από την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Από όλα τα δικαιώματα, Φόρους, διαπύλια, τέλη, δασμούς και επιβαρύνσεις, σύμφωνα με το νόμο.
- Από όλα τα ενοίκια και κέρδη που πραγματοποιούνται από τη δημοτική περιουσία.
- Από τις χρηματικές ποινές και έξοδα που επιδικάζουν τα δικαστήρια για παραβάσεις του νόμου.
- Από δωρεές, κληροδοτήματα και χορηγίες προς τον Δήμο.

Ο ετήσιος τακτικός προϋπολογισμός και ο προϋπολογισμός αναπτύξεως του Δήμου ετοιμάζονται από τη Διαχειριστική επιτροπή και αφού εγκριθούν από το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου υποβάλλονται στον Υπουργό Εσωτερικών, ο οποίος με τη σειρά του και μετά από τυχόν εισηγήσεις ή παρατηρήσεις του τον υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους στο οποίον αναφέρονται.

Το Δημοτικό ταμείο επιβαρύνεται με τις ακόλουθες πληρωμές:

- Την αντιμισθία του Δημάρχου, και την αποζημίωση ή τα επιδόματα του Αντιδημάρχου και των δημοτικών συμβούλων, και τους μισθούς των υπαλλήλων και εργατών του Δήμου.
- Όλες τις αναγκαίες και νόμιμα γενόμενες από το Συμβούλιο δαπάνες, σύμφωνα με το νόμο και τα εγκεκριμένα κονδύλια στο εγκεκριμένο Προϋπολογισμό του Δήμου.
- Τη δημιουργία αποθεμάτων από πλεόνασμα.
- Τη χρηματοδότηση του Προϋπολογισμού αναπτύξεως του Δήμου (Νόμος περί Δήμων 111 1985:23).

3.3.7. Διαχειριστική Επιτροπή

Κάθε Δημοτικό Συμβούλιο διορίζει από τα μέλη του Διαχειριστική επιτροπή που ο αριθμός της δεν θα είναι μικρότερος από το ένα τρίτο και όχι μεγαλύτερος από το ένα δεύτερο του ολικού αριθμού των Συμβούλων, για να εκτελεί διάφορα καθήκοντα όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 47 του Νόμου και όπως το Συμβούλιο από καιρό σε καιρό θα της αναθέτει. Οι Δήμαρχοι και οι Αντιδήμαρχοι είναι λόγω της θέσης τους μέλη της Διαχειριστικής αυτής επιτροπής (Νόμος περί Δήμων 111 1985:43).

Τα κυριότερα από τα καθήκοντα της Διαχειριστικής Επιτροπής είναι:

- Ετοιμάζει και συντάσσει τους προϋπολογισμούς του Δήμου τους οποίους και υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο για έγκριση.

Η Διαχειριστική Επιτροπή είναι ασυγκρίτως πιο ευέλικτο και δραστήριο όργανο (ειδικά στους μεγάλους Δήμους) παρά το πολυμελές, δυσκίνητο και πολυπληθές Δημοτικό Συμβούλιο.

Η Διαχειριστική Επιτροπή μπορεί να έχει πιο συχνές συνεδριάσεις να μελετά όλα τα προβλήματα και να συλλαμβάνει, να μορφοποιεί και να σχεδιάζει γρηγορότερα και συντομότερα τα έργα που ο Δήμος σκοπεύει να εκτελέσει μέσα στη γεωγραφική του Περιφέρεια.

Έτσι με την εργασία της Διαχειριστικής Επιτροπής το Δημοτικό Συμβούλιο ανακουφίζεται στην εργασία του και κερδίζει πολύτιμο χρόνο, ώστε να αφηθεί απερίσπαστο στη Διοίκηση του Δήμου.

- Ετοιμάζει την Ετήσια Έκθεση και τους ετήσιους λογαριασμούς του Δήμου και τους υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο για έγκριση.
- Φροντίζει για τη γνωστοποίηση στους δημότες των ετήσιων λογαριασμών, μετά τον έλεγχο τους από το Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας.
- Βοηθά και συμβουλεύει το Δήμαρχο στην άσκηση των εξουσιών και στην εκτέλεση των καθηκόντων του. Συντονίζει το έργο των διαφόρων επιτροπών που το Συμβούλιο διορίζει.

- Εκτελεί τέτοια περαιτέρω καθήκοντα, που το Δημοτικό Συμβούλιο ή ο Δήμαρχος μπορεί να της αναθέσει.

Το Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί από καιρό σε καιρό να διορίζει διάφορες άλλες επιτροπές, είτε ειδικές είτε γενικές, για οποιοδήποτε σκοπό που κατά τη γνώμη του Συμβουλίου θα μπορούσε να τυγχάνει καλύτερης ρυθμίσεως ή διαχειρίσεως από μια επιτροπή. Αντίθετα από τη Διαχειριστική Επιτροπή που αποτελείται από Μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου ΜΟΝΟΝ, οι άλλες επιτροπές που διορίζει το Δημοτικό Συμβούλιο μπορούν να αποτελούνται τόσο από Μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου όσο και από άλλα εξειδικευμένα πρόσωπα.

Μια άλλη βασική διαφορά μεταξύ της Διαχειριστικής Επιτροπής και των άλλων Επιτροπών είναι η πρόνοια της επιφυλάξεως του εδαφίου (9) του άρθρου 45 του Νόμου. Κατά το διορισμό των άλλων επιτροπών το Δημοτικό Συμβούλιο θα επιλέγει, κατά το δυνατόν, συμβούλους που ανήκουν σε όλα τα πολιτικά κόμματα, κατά αναλογία.

Όπως έχω αναφέρει νωρίτερα, κάθε άλλης Επιτροπής προεδρεύει ένα μέλος της Διαχειριστικής Επιτροπής οριζόμενο από το Συμβούλιο, εκτός εάν ο Δήμαρχος παρευρίσκεται κατά τη συνεδρίαση μιας τέτοιας Επιτροπής, οπότε προεδρεύει αυτής, θεωρούμενος ως μέλος της. Ο Κανονισμός συνεδριάσεων κάθε άλλης Επιτροπής ρυθμίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο, και η απαρτία όλων των Επιτροπών είναι το μισό του αριθμού των μελών αυτής πλέον ένας. Οι αποφάσεις όλων των επιτροπών λαμβάνονται με πλειοψηφία, και ο Πρόεδρος κάθε Επιτροπής έχει δεύτερη ή νικώσα ψήφο. Οι αποφάσεις και τα πρακτικά κάθε άλλης Επιτροπής υποβάλλονται στο Δημοτικό Συμβούλιο για έγκριση.

Το Δημοτικό Συμβούλιο είναι που θα πει την τελευταία λέξη και έτσι ο πολύτιμος χρόνος του δεν θυσιάζεται στη μελέτη αλλά μόνο στην έγκριση πρακτικών και αποφάσεων των διαφόρων επιτροπών.

Οι πλείστες από αυτές τις μελέτες αφορούν θέματα για τα οποία η Βουλή θα κληθεί να νομοθετήσει.

Στην περίπτωση των δημοτικών επιτροπών υποβάλλονται στο Δημοτικό Συμβούλιο εισηγήσεις, μελέτες και σχέδια των Επιτροπών για έγκριση τους από το Δημοτικό Συμβούλιο,

που θα προχωρήσει στη συνέχεια στη θέσπιση αναγκαίων Κανονισμών και κανονιστικών διοικητικών πράξεων. Η υπηρεσία των Δημοτικών Συμβούλων στις δημοτικές επιτροπές αποτελεί ένα είδος προπαίδειας για να τους καταστήσει ικανούς να αναλάβουν αργότερα βουλευτικά αξιώματα. Η προπαίδεια αυτή είναι αναγκαία για την κατοπινή τους ανέλιξη και την ανάθεση σ' αυτούς πολύ σοβαρότερων καθηκόντων αργότερα (Νόμος περί Δήμων 111 1985:24).

3.3.8. Άλλες βαθμίδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο

Θα αναφερθώ σε συντομία σε δύο άλλες βαθμίδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες υπάρχουν στην Κύπρο και οι οποίες είναι κατώτερες από τους Δήμους.

Αυτές είναι οι Κοινοτικές Αρχές και τα Συμβούλια Βελτιώσεως.

3.3.8.1. Κοινοτικές Αρχές

Η μια βαθμίδα οι Κοινοτικές Αρχές, ή Αρχές Δημόσιας Υγείας των χωριών είναι η κατώτατη βαθμίδα. Αυτές οι αρχές όπως και οι Δήμοι δεν ανεφύησαν για πρώτη φορά επί Αγγλοκρατίας, αλλά υπήρχαν και προγενέστερα και λειτουργούσαν κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας.

Οι αρχές αυτές υπάρχουν σε όλα σχεδόν τα χωριά της Κύπρου και σήμερα και εκλέγονται από τους κατοίκους κάθε χωριού. Στις αρμοδιότητες αυτών των επιτροπών, που είναι πολύ περιορισμένες, ανάγονται θέματα δημοσίας υγείας, υδρεύσεως, επισκευής δρόμων, δημιουργίας υγειονομιών κέντρων κ.λπ.

Οι Κοινοτικές αυτές επιτροπές που διοικούν αυτά τα χωριά αποτελούνται από ένα Πρόεδρο, τον Κοινοτάρχη, ένα αναπληρωτή Πρόεδρο, τον Αναπληρωτή Κοινοτάρχη και τρία άλλα μέλη που εκλέγονται από τους εκλογείς του χωριού. Εκεί που ήσαν άλλοτε μικτά χωριά και υπήρχαν δύο Χωρητικές επιτροπές μια αποτελούμενη από τα Ελληνικά Μέλη του χωριού και μια άλλη από τα Τουρκικά Μέλη του χωριού, σήμερα υπάρχουν μόνον οι Ελληνοκυπριακές Επιτροπές (Νόμος περί Δήμων 111 1985:24).

3.3.8.2. Συμβούλια Βελτιώσεως

Η άλλη βαθμίδα που ήταν πιο ψηλή από τις χωρητικές και πιο κάτω από τους Δήμους, ήταν τα Συμβούλια Βελτιώσεως, που συνήθως υπήρχαν στα μεγάλα Αγροτικά Κέντρα και στα

Θέρετρα μας. Τα Συμβούλια αυτά ήταν καθαρά δημιουργήματα της Αγγλοκρατίας. Θέλοντας ο Άγγλος κατακτητής να προκαλέσει αντιπερισπασμό στις Δημοτικές Αρχές της Κύπρου που ήσαν εθνικά προπύργια, δημιούργησε τα Συμβούλια Βελτιώσεως τα οποία κυβερνούσαν στην αρχή διοριζόμενοι Κρατικοί Λειτουργοί (Νόμος περί Δήμων 111 1985:24).

Με την Ανεξαρτησία, (έστω και κολοβή), της Κύπρου το 1960, η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας πήρε αυτά τα Συμβούλια, τα εκσυγχρόνισε και τους έδωσε νέα αναπτυξιακή πνοή, πάνω σε δημοκρατικές αρχές. Για κάθε περιοχή βελτιώσεως υφίστατο Συμβούλιο Βελτιώσεως που αποτελείται **ex officio** από τον Έπαρχο της Επαρχίας όπου βρίσκεται το χωριό ως Πρόεδρο, τον Επαρχιακό Κυβερνητικό Ιατρικό Λειτουργό, τον Επαρχιακό Κυβερνητικό Μηχανικό, τον Κοινοτάρχη ή τους Κοινοτάρχες της περιοχής και τρία μέλη που εκλέγονται ανά πέντε χρόνια σε μυστική ψηφοφορία διεξαγόμενη σύμφωνα με τις διατάξεις του Εκλογικού Νόμου, μεταξύ των Μελών του χωριού, που ήταν πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, μόνιμοι κάτοικοι του χωριού αυτού και εγγεγραμμένοι στον Εκλογικό Κατάλογο. Οι εκλογές γίνονταν με τις διευθετήσεις και τις διαδικασίες που όριζε ο Υπουργός των Εσωτερικών.

Οι αρμοδιότητες των Συμβουλίων Βελτιώσεως, αν και ήταν ευρύτερες της Χωρητικής Επιτροπής Υγείας, εν τούτοις ήταν πιο περιορισμένες από εκείνες των Δήμων. Η σύνθεση των Συμβουλίων Βελτιώσεως έδινε το στίγμα της σημαντικής διαφοράς.

Στους Δήμους, οι αρχές στο σύνολο τους, εκλέγονται από το λαό ενώ, στα Συμβούλια ένα μόνο μέρος ήταν αιρετοί.

Για να μπορεί το Συμβούλιο Βελτιώσεως να ασκεί όλες τις πιο πάνω αρμοδιότητες του, τούτο είχε εξουσία να διορίζει διάφορες υπηρεσίες και να συνεισφέρει για τη συντήρηση αγροτικών νοσοκομείων, να συνεισφέρει σε Φιλανθρωπικά ιδρύματα και να ιδρύει πλατείες, πάρκα, δημόσιους κήπους και διάφορα κέντρα αναψυχής και ψυχαγωγίας των πολιτών της. Μπορούσε τέλος το Συμβούλιο Βελτιώσεως για την επίτευξη των σκοπών του, να εκδίδει δευτερογενή νομοθεσία που υπόκειται στην Κυβερνητική έγκριση (Αρχείο Δήμου Λεμεσού).

Το Συμβούλιο Βελτιώσεως αποτέλεσε για αρκετά χρόνια την ενδιάμεση μορφή Τοπικής Αυτοδιοίκησης και βρισκόταν ψηλότερα από τη Χωρητική Αρχή αλλά χαμηλότερα από τους Δήμους. Οι αρμοδιότητες των Συμβουλίων Βελτιώσεως ήταν παρόμοιες με αυτές των Δήμων. Η αυτονομία τους όμως περιοριζόταν από τη νομοθεσία και από τις οικονομικές τους

δυνατότητες, οι οποίες ήταν συνήθως περιορισμένες, και πάντοτε χαμηλότερες από αυτές των Δήμων.

Με την ίδρυση του κοινού Συμβουλίου Βελτιώσεως Νήσου Πέρα Χωριού το 1979 και με την εφαρμογή του «**περί Χωριών (Διοίκηση και Βελτίωση) Νόμου**», ο ρόλος των Χωρητικών Αρχών περιορίστηκε σημαντικά και ο προγραμματισμός για την ανάπτυξη των δυο Κοινοτήτων ανατέθηκε πλέον στο νεοϊδρυθέν τότε Συμβούλιο Βελτιώσεως.

Έτσι, από τον Οκτώβριο του 1979, οι Κοινότητες Πέρα Χωριού και Νήσου, με το Συμβούλιο Βελτιώσεως πλέον ως τη νέα μορφή Τοπικής Διοίκησης, άρχισαν να προγραμματίζουν και να υλοποιούν τα διάφορα πλάνα τους με ένα διαφορετικό τρόπο, ο οποίος επέτρεπε αμεσότερη και ταχύτερη αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων. Ο ρόλος των Μελών αναβαθμίστηκε τόσο θεσμικά, με μια πιο εκσυγχρονισμένη νομοθεσία, όσο και ουσιαστικά, γιατί δημιουργήθηκε η δυνατότητα στελέχωσης του Συμβουλίου με μόνιμο προσωπικό. Οι ευθύνες και οι αρμοδιότητες του προσωπικού ήταν η υλοποίηση των διαφόρων αποφάσεων του Συμβουλίου και η συνεχής προώθηση προς επίλυση των διαφόρων προβλημάτων των Κοινοτήτων.

Πρόεδρος του Συμβουλίου, από της ίδρύσεως του Συμβουλίου μέχρι και το 1997, ήταν ο εκάστοτε Έπαρχος Λευκωσίας, στο γραφείο του οποίου λειτουργούσε Κεντρική Υπηρεσία Συμβουλίων Βελτιώσεως. Η υπηρεσία αυτή, σε συνεργασία με τα τοπικά γραφεία των Συμβουλίων, ασχολείτο αποκλειστικά με την προώθηση των διαφόρων θεμάτων των κοινοτήτων. Ο Έπαρχος ή εκπρόσωπος του, προήδρευε των επισήμων συνεδριάσεων του Συμβουλίου Βελτιώσεως, στις οποίες εξετάζοντο διάφορα θέματα. Πέραν των επισήμων συνεδριάσεων που γίνονταν ανά δίμηνο, τα μέλη του Συμβουλίου σε τακτικές συσκέψεις τους ενημερώνονταν, μελετούσαν και έπαιρναν όπου ήταν δυνατό αποφάσεις. Με αυτό τον τρόπο το Συμβούλιο λειτουργούσε σαν ένα πλήρως κατατοπισμένο και ζωντανό σώμα. Σημειώνεται ότι οι Χωρητικές Αρχές παρέμεναν ως σώματα (παράλληλα με το Συμβούλιο Βελτιώσεως) με πρόεδρο τους τον κοινοτάρχη και με 4 μέλη για το κάθε χωριό (Πέρα Χωριό και Νήσου), τα οποία εκλέγονταν σε ξεχωριστή ψηφοφορία. Με τη λειτουργία όμως του Συμβουλίου Βελτιώσεως, ο ρόλος των Χωρητικών Αρχών άλλαξε και οι δραστηριότητές τους περιορίστηκαν. Οι ευθύνες τους αφορούσαν κυρίως θέματα εκπαίδευσης, μια και ο εκάστοτε Κοινοτάρχης ήταν πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής. Ασχολούντο επίσης με θέματα κοιμητηρίου, με διάφορες πιστοποιήσεις κ.τλ.

Το 1996, μετά από ενέργειες της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, οι Έπαρχοι, με βάση το άρθρο 6 του “**περί Χωριών (Διοίκηση και Βελτίωση) Νόμο**”, αποφασίζουν την εκχώρηση της εξουσίας να προεδρεύουν των συνεδριάσεων, στους Κοινοτάρχες. Ένα χρόνο περίπου μετά και συγκεκριμένα στις 9 Μαΐου 1997 τροποποιείται το άρθρο 6 του βασικού Νόμου και η Προεδρία των Συμβουλίων ανατίθεται πλέον στους οικείους κοινοτάρχες. Στην ίδια τροποποίηση προβλέπετο ότι στις περιπτώσεις συμπλεγμάτων χωριών, πρόεδρος αναλαμβάνει ο Κοινοτάρχης, του οποίου η Κοινότητα έχει τους περισσότερους ψηφοφόρους. Στην περίπτωση του Συμβουλίου Βελτιώσεως Νήσου Πέρα Χωριού, η προεδρία ανατέθηκε στον Κοινοτάρχη του Πέρα Χωριού.

Η συγκεκριμένη τροποποίηση του νόμου αποτέλεσε σταθμό για την Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο.

3.3.9. Καινοτομίες του Νέου περί Δήμων Νόμου Κύπρου

Μια άλλη καινοτομία που εισήγαγε ο νέος περί Δήμων Νόμος είναι και ο θεσμός της Διαχειριστικής Επιτροπής και των διαφόρων άλλων Επιτροπών. Η αύξηση του αριθμού των Μελών του Δημοτικού Συμβουλίου ήτο συνάρτηση με το νέο θεσμό περί Επιτροπών. Ο θεσμός των Επιτροπών κατέστη πλέον αναγκαίος για να γίνουν τα Δημοτικά Συμβούλια πιο ευέλικτα και πιο λειτουργικά και γιατί στις επιτροπές θα αντιπροσωπεύονται κατ’ αναλογία όλα τα κόμματα.

Πρώτη και πιο σημαντική από τις Επιτροπές ενός Δήμου είναι η Διαχειριστική Επιτροπή με τις ακόλουθες κατά κύριο λόγο αρμοδιότητες: (Νόμος περί Δήμων 111 1985:22).

- Ετοιμάζει και συντάσσει τους προϋπολογισμούς του Δήμου τους οποίους υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο για έγκριση.

Η Διαχειριστική Επιτροπή είναι ευέλικτο και δραστήριο όργανο παρά το πολυμελές δυσκίνητο και πολυπληθές Δημοτικό Συμβούλιο.

Με την εργασία της Διαχειριστικής Επιτροπής το Δημοτικό Συμβούλιο ανακουφίζεται στην εργασία του και κερδίζει πολύτιμο χρόνο, ώστε να αφηθεί απερίσπαστο στη Διοίκηση του Δήμου.

Ο Δήμαρχος και ο Αντιδήμαρχος είναι μέλη της Διαχειριστικής Επιτροπής και μέλη της μέχρι και το ένα δεύτερο του συνολικού αριθμού των Δημοτικών Συμβούλων. Η πλειοψηφία των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου είναι έτσι πλήρως κατατοπισμένη για τους προϋπολογισμούς του Δήμου, και στις μεν συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου για έγκριση των προϋπολογισμών το Δημοτικό Συμβούλιο θα σπαταλήσει λιγότερο χρόνο και δραστηριότητα για μελέτη των προϋπολογισμών, στις δε άλλες Επιτροπές που προεδρεύονται από μέλη της Διαχειριστικής Επιτροπής, υπάρχει πάντοτε συνδετικός κρίκος μεταξύ της Διαχειριστικής Επιτροπής και του Δημοτικού Συμβουλίου αφενός και εκάστης τέτοιας επιτροπής από την άλλη, ώστε να υπάρχει αμφίδρομος διακίνηση ιδεών από τους δημότες στις επιτροπές, στη Διαχειριστική Επιτροπή και στο Διοικητικό Συμβούλιο και τανάπαλι.

- Ετοιμάζει την Ετήσια Έκθεση και τους Ετήσιους Λογαριασμούς του Δήμου και υποβάλλει αυτούς στο Δημοτικό Συμβούλιο για έγκριση.
- Φροντίζει για τη γνωστοποίηση των ετησίων λογαριασμών μετά τον έλεγχο τους από το Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας.
- Βοηθάει και συμβουλεύει το Δήμαρχο στην άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- Συντονίζει το έργο των διαφόρων επιτροπών τις οποίες το Δημοτικό Συμβούλιο διορίζει.
- Εκτελεί τέτοια περαιτέρω καθήκοντα που το Δημοτικό Συμβούλιο ή ο Δήμαρχος μπορεί να της αναθέσει.

3.3.10. Οι διάφορες υποεπιτροπές των Δήμων.

Το Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί από καιρό σε καιρό να διορίζει τέτοιες άλλες επιτροπές, είτε ειδικές είτε γενικές, για οποιοδήποτε σκοπό που κατά τη γνώμη του Συμβουλίου θα μπορούσε να τυγχάνει καλύτερης ρυθμίσεως, διαχειρίσεως από μια επιτροπή. Το Δημοτικό Συμβούλιο κατά το διορισμό των επιτροπών αυτών θα επιλέγει συμβούλους που ανήκουν σε όλα τα κόμματα κατ' αναλογία την αριθμητική τους αντιπροσώπευση στο Συμβούλιο.

Των Επιτροπών αυτών προεδρεύει ένα μέλος της Διαχειριστικής Επιτροπής ορισμένο από το Συμβούλιο, εκτός αν ο Δήμαρχος παρευρίσκεται κατά τη συνεδρίαση μιας τέτοιας επιτροπής οπότε προεδρεύει αυτής θεωρούμενος σαν μέλος της.

Οι Επιτροπές αυτές έχουν όλες συμβουλευτικό χαρακτήρα. Το Δημοτικό Συμβούλιο είναι εκείνο που θα πει την τελευταία λέξη για να εγκρίνει, να τροποποιήσει ή να απορρίψει τις αποφάσεις των Επιτροπών.

Αναφέρω ενδεικτικά μεταξύ άλλων τις ακόλουθες Επιτροπές:

- **Πολιτιστική Επιτροπή:**

Η Επιτροπή αυτή ασχολείται με όλα τα πολιτιστικά θέματα, τα οποία παραπέμπονται σε αυτή από το Δημοτικό Συμβούλιο ή το Δήμαρχο.

- **Επιτροπή Υγείας και Περιβάλλοντος:**

Η Επιτροπή αυτή επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων υγείας, καθαριότητας και ότι γενικά σχετίζεται με το περιβάλλον, τη δημιουργία κήπων, πάρκων, παιδικών χαρών, πράσινο και άλλα.

- **Επιτροπή Φορολογιών:**

Η Επιτροπή αυτή επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων τα οποία έχουν σχέση με οικονομικά θέματα και ειδικά με τις φορολογίες που επιβάλλονται από το Δήμο καθώς επίσης και τη μελέτη ενστάσεων οι οποίες υποβάλλονται για ψηλές φορολογίες.

- **Επιτροπή Νεολαίας και Αθλητισμού:**

Η Επιτροπή αυτή ασχολείται με θέματα αθλητικού περιεχομένου όπως η δημιουργία αθλοπαιδιών, γυμναστηρίων και γενικά με όλα τα θέματα που προάγουν το αθλητικό πνεύμα και έχουν σχέση με τη Νεολαία.

- **Τεχνική Επιτροπή ή Επιτροπή Οικοδομών:**

Η Επιτροπή αυτή εξετάζει θέματα τεχνικού περιεχομένου που έχουν σχέση με αιτήσεις για άδειες οικοδομής είτε με τεχνικά έργα.

Επίσης άλλες επιτροπές που μπορούν να συσταθούν είναι η **Επιτροπή Εργατικών Σχέσεων**, η **Επιτροπή Κοινωνικής Μέριμνας και Πρόνοιας**, η **Επιτροπή Προσφορών**, η **Επιτροπή Πρόσληψης Εργατικού Προσωπικού**, η **Επιτροπή Τροχαίας και Κυκλοφοριακών Θεμάτων** και άλλες.

3.3.11. Διεθνείς Συμβάσεις

Η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού γίνεσθαι αλλά και με βάση το Διεθνές Δίκαιο, κατάφερε δια μέσου της Βουλής των Αντιπροσώπων (έτσι που ο Κυπριακός λαός να είναι ενήμερος για το τι συμβαίνει γύρω από το θέμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης) να κυρώσει σύμφωνα με το άρθρο 52 του Κυπριακού Συντάγματος τον Κυρωτικό Νόμο 27 του 1988 ο οποίος αναφέρεται στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας: 1988).

Συγκεκριμένα έχει κυρώσει την ακόλουθη σύμβαση:

Ο Περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Νόμος 27 του 1988) Αρ. 2309 της 18^{ης} Μαρτίου, 1988, Παράρτημα Πρώτο, Νομοθεσία (Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας 1988).

Κεφάλαιο 4^ο

Σύντομη αναφορά στη σημερινή κατάσταση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο

Μετά από τριάντα χρόνια δημιουργικής λειτουργίας του θεσμού, η αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο, είναι μια αναγκαιότητα αφού ως γνωστό από το 1986 και εντεύθεν, έχουμε την πρώτη, μετά την ανεξαρτησία, περίοδο, εκλελεγμένων τοπικών αρχών. Προηγήθηκε μια περίοδος διοριστικού συστήματος που σε κάποιες των περιπτώσεων τα διορισμένα συμβούλια επιτέλεσαν σημαντικό έργο, σε άλλες όμως όχι. Γενικά υπήρξε μια άγονη περίοδος ανάπτυξης και δημιουργικής συμμετοχής και πρωτοβουλιών σε τοπικό επίπεδο αλλά και ουσιαστικής ποδηγέτησης όλων των ενεργειών από το κεντρικό κράτος το οποίο ουσιαστικά ρύθμιζε και παρενέβαινε σε σημαντικό βαθμό, στις όποιες πρωτοβουλίες για ανάπτυξη.

Μετά το 1986 και την καθιέρωση του περί Δήμων Νόμου, σταθερά αλλά προοδευτικά, η Τοπική Αυτοδιοίκηση γνώρισε μια νέα εποχή ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων αυτοδιοικητικών οντοτήτων (Δήμοι) από τη μια και από την άλλη την ενίσχυση του ρόλου των Κοινοτικών Συμβουλίων.

Κύριο χαρακτηριστικό της προαναφερθείσας περιόδου ήταν αφ' ενός οι προσπάθειες που γίνονταν για ενίσχυση της διοικητικής και της οικονομικής αυτοτέλειας χωρίς αυτές ωστόσο να έχουν φτάσει στο επιθυμητό επίπεδο και αφ' ετέρου η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του κεντρικού κράτους (Τμήμα Πολεοδομίας & Οικίσεως - Τμήμα Δημοσίων Έργων - Γραφείο Προγραμματισμού) για επιτέλεση ενός αξιόλογου αναπτυξιακού έργου που άλλαξε άρδην την εικόνα των Δήμων και των Κοινοτήτων αφήνοντας πίσω τη στεία περίοδο που τα έργα πραγματοποιούνταν μέσω των Επαρχιακών Διοικήσεων.

Όπως ανέφερα και πιο πάνω, σήμερα βρίσκεται ενώπιον της κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα (Κυβέρνηση - Κοινοβουλευτικά κόμματα - Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων) η συζήτηση του θέματος της αναδιάρθρωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο, όπου κατά την άποψη μου, βασικά συγκρούονται δύο φιλοσοφίες.

Από τη μια είναι η φιλοσοφία που θέλει την παραπέρα αυτονόμηση και την αυτοτέλεια των Τοπικών Αρχών για να καταστούν ισχυρές αυτοδιοικητικές οντότητες και από την άλλη είναι η προσπάθεια συρρίκνωσης του θεσμού στο όνομα της ανάγκης για οικονομική περισυλλογή η οποία, μοιραία, οδηγεί σε εσωστρέφεια, αλλοίωσης της λαϊκής ετυμηγορίας και τη δημιουργία πολύπλοκων μηχανισμών λειτουργίας με εμφανή την προσπάθεια που γίνεται ιδίως από πλευράς του Υπουργείου Εσωτερικών για ποδηγέτηση και έλεγχο της δράσης των δήμων στην Κύπρο.

Κεφάλαιο 5^ο

Νέες οικονομικές ανάγκες

Σε όλα τα σύγχρονα κράτη αυτό που επιδιώχθηκε κατά καιρούς, ήταν η απλοποίηση μιας σειράς διαδικασιών που αφορούσαν όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Για να επιτύχουν το στόχο τους, τα κράτη αυτά, αξιοποίησαν στο έπακρο τη δυνατότητα που παρέχεται μέσα από την αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αλλά και του ρόλου που αυτή μπορεί να επιτελέσει σε ζητήματα ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών.

Δηλαδή από τη μια γινόταν στόχευση της παροχής των όποιων υπηρεσιών προς τους διοικούμενους με τον πιο άμεσο και αποτελεσματικότερο τρόπο, ενώ δεύτερη προτεραιότητα, ήταν τα ζητήματα σύγχρονων δομών αλλά και υποδομών εξυπηρέτησης του απλού πολίτη, να αποφασίζονταν και να εκτελούνταν σε τοπικό επίπεδο.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μεταφορά πόρων, εξ'ού και βλέπουμε σε πάρα πολλές χώρες η Τοπική Αυτοδιοίκηση να ενισχύεται οικονομικά με ποσά πιθανώς πενταπλάσια ή και δεκαπλάσια αυτών που σήμερα λαμβάνει η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο από τους κρατικούς προϋπολογισμούς. Αυτό γίνεται σίγουρα σε συνάρτηση με την ανάληψη ευθυνών και αρμοδιοτήτων βάση των οποίων υλοποιούνται όσα έχω αναφέρει πιο πάνω και που περιορίζουν στο ελάχιστο, τον παρεμβατισμό του κεντρικού κράτους και κατ' επέκταση των διαφόρων κατά καιρούς κυβερνήσεων στο θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Άρα οι οικονομικές ανάγκες για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου αυτοδιοικητικού μοντέλου, είναι αυξημένες και πρέπει να εξασφαλίζονται αναλογικά από την οικονομική ενίσχυση μέσα από τους φόρους που ο φορολογούμενος πολίτης καταβάλλει προς το κράτος, γιατί δεν μπορούν να καλύπτονται οι διάφοροι στόχοι ανάπτυξης από οποιεσδήποτε άλλες φορολογίες των δήμων που ως επί το πλείστον αποτελούν ανταποδοτικά τέλη, πολύ περισσότερο στις νέες συνθήκες όπου οι τοπικές αρχές καλούνται να διαδραματίσουν ρόλο ατμομηχανικής ανάπτυξης και κοινωνικής αρωγής.

Συνεπώς το κράτος καλείται και πρέπει να ενισχύει προοδευτικά και σε σταθερή βάση, την οικονομική ευρωστία των τοπικών αρχών συμβάλλοντας έτσι μέσα απ' την αποκέντρωση, στην ευημερία των πολιτών - κατοίκων.

Κεφάλαιο 6^ο

Κοινωνικές ανάγκες

Ανάλογος πιστεύω είναι και ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε ότι αφορά στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών που, δυστυχώς, σε συνθήκες κρίσης είναι συνεχώς αυξανόμενες.

Η σημερινή πραγματικότητα είναι τέτοια όπου προγράμματα κοινωνικής στήριξης ή παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, δεν αποτελούν ευθύνη ή αρμοδιότητα των τοπικών αρχών, άσχετα εάν μέσα από τις ευαισθησίες των εκάστοτε δημάρχων ή / και των δημοτικών συμβουλίων αξιοποιούνται παράπλευρες δράσεις που στηρίζονται κύρια και στον εθελοντισμό των τοπικών οργανώσεων.

Είναι καιρός το κράτος ν' αντιληφθεί πως ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να επεκταθεί και σε αυτό τον τομέα εάν θέλουμε να έχουμε την παροχή αμεσότερων και έγκαιρων παρεμβάσεων στήριξης στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες κοινωνικής πρόνοιας.

Οι κοινωνίες κρίνονται σε μεγάλο βαθμό και από την παροχή φροντίδας στις διάφορες ομάδες πληθυσμού που έχουν ανάγκη μέσα από ολοκληρωμένα προγράμματα και στοχευμένες πολιτικές και είναι και είμαι της άποψης, πως αυτά μπορεί να γίνουν μέσα από μια σύγχρονη αποκεντρωμένη στρατηγική παρέμβασης. Το κράτος πρόνοιας πρέπει να βρίσκεται κοντά στον πολίτη.

Τα κοινωνικά προβλήματα είναι άμεσα πολλαπλά και καθημερινά και σίγουρα δεν μπορούν να λύνονται μέσω ενός κεντρικού ή / και επαρχιακού συστήματος ή σχεδιασμού παρέμβασης.

Κεφάλαιο 7^ο

7.1. Εμπειρική εφαρμογή

Για τη συμπλήρωση της Μεταπτυχιακής μου διατριβής, επέλεξα ως μέσο συγκέντρωσης των απαραίτητων στατιστικών στοιχείων το ερωτηματολόγιο υπό έγγραφη μορφή, το οποίο δόθηκε σε υπάλληλους και εργατές των Δήμων της Μείζονος Λεμεσού αλλά και σε Δημάρχους και σε μέλη των Δημοτικών Συμβουλίων των πιο πάνω Δήμων. Επιλέχθηκε αυτή η μέθοδος, γιατί είναι γρήγορη, σχετικά ανέξοδη, καλύπτει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών των Δήμων και οι ερωτηθέντες τείνουν κατά την άποψη μου, συνήθως να είναι ειλικρινείς. Ωστόσο, τα μειονεκτήματα της μεθόδου είναι ότι πολλοί αποφεύγουν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (non response rate), ενώ άλλοι απουσιάζουν ή δεν συμμετέχουν λόγω φόρτου εργασίας. Στους ερωτώμενους δόθηκαν διαβεβαιώσεις ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία, ώστε να νιώσουν ασφαλείς και να δώσουν ειλικρινείς απαντήσεις. Αφού συγκεντρώθηκαν οι απαντήσεις, μετρήθηκαν τα αποτελέσματα και εξάχθηκαν τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας. Τέλος, έγινε διαπίστωση ότι οι βασικές υποθέσεις της έρευνας έχουν επαληθευθεί από τα αποτελέσματα.

7.2. Υπόθεση της έρευνας

Είναι να εξάξει τα απαραίτητα συμπεράσματα ώστε να βοηθηθεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση να προχωρήσει σε βήματα διοικητικού εκσυγχρονισμού, για να συνάδει με τις νέες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες που ισχύουν την περίοδο αυτή στην Κύπρο.

7.3. Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Η διάρκεια απάντησης των ερωτήσεων είναι περίπου δεκαπέντε 15 λεπτά. **(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε)**

7.4. Δείγμα

Το δείγμα που επιλέχθηκε είναι οι υπάλληλοι των Δήμων της Μείζονος Λεμεσού αλλά και τα μέλη των Δημοτικών Συμβουλίων των πιο πάνω Δήμων. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία των Δήμων, οι υπάλληλοι και των έξι πιο πάνω Δήμων, οι Δήμαρχοι και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι, ανέρχονται σε αριθμό στα 650 άτομα περίπου. Ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα είναι το 50% των ατόμων δηλαδή 325 άτομα. Λόγω των διαφόρων δυσκολιών που εμπεριέχει τέτοια έρευνα (κόστος και χρόνος έρευνας) δόθηκαν 100 ερωτηματολόγια. Το δείγμα αυτό

είναι μη στατιστικό, αλλά δείγμα ποσόστωσης. Ωστόσο έκανε τη διατριβή μου ενδιαφέρουσα και παρείχε κάποιες σημαντικές πληροφορίες για τον διοικητικό εκσυγχρονισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Για την άντληση του δείγματος χρησιμοποιήθηκε το αρχείο του κάθε Δήμου. Τα άτομα επιλέχθηκαν βάσει τυχαίας δειγματοληψίας από το προσωπικό των Δήμων της Μείζονος Λεμεσού τα οποία εργάζονται είτε ως μέλη της Διοίκησης, είτε ως ανώτερο προσωπικό, είτε ως γραφειακό, είτε ως εργατικό προσωπικό, πλέον τα μέλη των Δημοτικών Συμβουλίων.

7.5. Μεθοδολογία

Ποσοτική και ποιοτική έρευνα αγοράς με τη μέθοδο της συμπλήρωσης έντυπης μορφής ερωτηματολογίου.

7.6. Γεωγραφική κάλυψη

Οι Δήμοι της Λεμεσού (Δήμος Λεμεσού, Δήμος Ύψωνα, Δήμος Πολεμιδιών, Δήμος Μέσα Γειτονιάς, Δήμος Αγίου Αθανασίου και Δήμος Γερμασόγειας).

7.7. Ημερομηνία διεξαγωγής έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη κατά την περίοδο 01/05/2016 - 15/06/2016.

7.8. Αποτελέσματα έρευνας

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα και τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (Δημάρχους, Δημοτικούς συμβούλους και υπαλλήλους των 6 συνολικά δήμων) έχουν συμπληρωθεί 75 ερωτηματολόγια. Οι υπόλοιποι Δήμαρχοι και Δημοτικοί Σύμβουλοι και δημοτικοί υπάλληλοι, δεν συμμετείχαν είτε λόγω φόρτου εργασίας (10) είτε γιατί απουσίαζαν από την εργασία τους (15). Οι ερωτηθέντες απάντησαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις ερωτήσεις, δείχνοντας την πρόθεση για αλλαγή και μετεξέλιξη στους διάφορους τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο. Κάποιοι είχαν απορίες σχετικά με κάποιες ερωτήσεις και τους γινόταν επεξήγηση ιδιαίτερα σε ζητήματα ενεργειών και στρατηγικών ζητημάτων δράσεων των καινοτόμων υπηρεσιών. Επίσης, πολλοί δυσκολεύθηκαν να απαντήσουν στα ερωτήματα καθώς δεν είχαν σκεφτεί ξανά πολλά από τα θέματα, γεγονός που φανερώνει την αδυναμία πληροφόρησης, έλλειψη γνώσεων και επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Στο πρώτο σημείο του ερωτηματολογίου γίνεται αναφορά στα προσωπικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων για να μπορέσει να διαφανεί το δείγμα της μελέτης με λεπτομέρειες. Συγκεκριμένα στη μελέτη συμμετείχαν 20 γυναίκες και 55 άνδρες. Οι ηλικίες των συμμετεχόντων κυμαίνονταν στο 60% σε ηλικίες 30-40 ετών, στο 30% σε ηλικίες 41-60 ετών και στο 10% σε ηλικίες άνω των 60 ετών. Τα χρόνια υπηρεσίας των ερωτηθέντων ήταν στο μεγαλύτερο ποσοστό (46%) στα 10-20 χρόνια υπηρεσίας ενώ στο λιγότερο (14%) στα 21-30 χρόνια υπηρεσίας. Ένα ποσοστό αρκετά υψηλό (40%) είχε χρόνια υπηρεσίας πάνω από 30. Επίσης, όσον αφορά τα ακαδημαϊκά προσόντα το 42% των ερωτηθέντων ήταν απόφοιτοι Πανεπιστημίου ενώ το 58% ήταν απόφοιτοι Λυκείου. Οι θέσεις εργασίας τους προέρχονταν από διάφορα τμήματα, 12% ανώτερο προσωπικό, 12% εργατικό προσωπικό, 15% από τη διοίκηση και 61% από το γραφειακό προσωπικό. Σημαντικό ήταν το σημείο ότι όλοι οι ερωτηθέντες σε ποσοστό 100% ανέφεραν ότι προβλέπεται υπηρεσία προγραμματισμού στον Οργανισμό του Δήμου.

Όραμα

1. Πως θα περιγράφατε το κατευθυντήριο όραμά σας και ποιοι είναι οι βασικοί σας στόχοι για το διοικητικό εκσυγχρονισμό του δήμου σας;

Στο συγκεκριμένο ερώτημα απάντησαν μόνο 7 άτομα από τα 75 του δείγματος. Μέσα από τα συνοπτικά σχόλια τους ανέφεραν κατά βάση ως κατευθυντήριο όραμα το εξής:

Να υπάρξει ένας δήμος προσιτός, φιλικός προς τους δημότες. Να λειτουργεί τεχνοκρατικά και όχι γραφειοκρατικά. Οι υπηρεσίες που προσφέρει να γίνονται με συνοπτικές διαδικασίες ούτως ώστε ο δημότης να βρίσκει ανταπόκριση. Παράλληλα, να είναι προσαρμοσμένος στη σημερινή κοινωνία και τα σημερινά δεδομένα ώστε να αρμόζει στους πολίτες.

Όσον αφορά τους βασικούς στόχους που προτείνουν οι ερωτηθέντες, οι βασικότεροι και κοινοί μεταξύ τους ήταν οι εξής:

Ορθή οικονομική διαχείριση

Ο δήμος να στέκεται αρωγός δίπλα στον πολίτη

Να ανοίξει γέφυρες επικοινωνίας με τους δημότες

Να υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός

Να γίνεται τακτική αναβάθμιση πληροφοριακών συστημάτων

Περιγραφή δράσεων

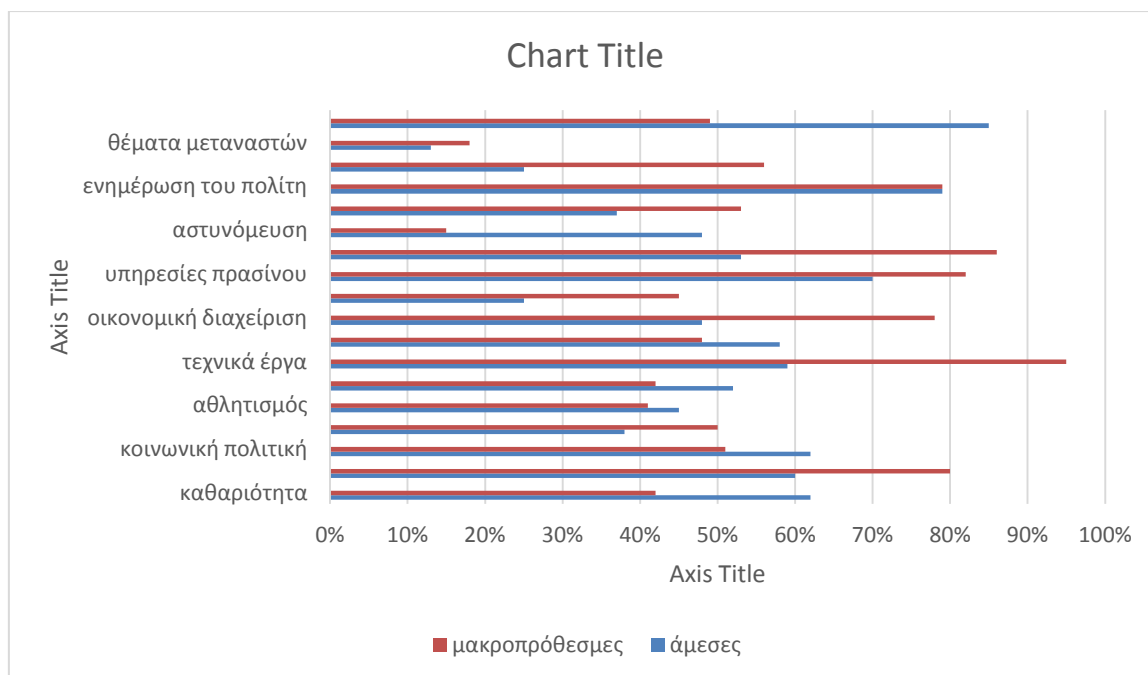
2. Παρακαλώ χαρακτηρίστε τις δράσεις καινοτόμων υπηρεσιών και τις δράσεις διοικητικού εκσυγχρονισμού που έχουν γίνει στο δήμο σας κατά την τελευταία τριετία.

Είναι αξιοσημείωτο ότι όλο το δείγμα είχε την ίδια άποψη σχετικά με τις δράσεις των καινοτόμων υπηρεσιών και διοικητικού εκσυγχρονισμού του δήμου κατά την τελευταία τριετία. Ανέφεραν ότι πραγματοποιήθηκαν 4 δράσεις τα τελευταία τρία χρόνια από τις οποίες όλες κρίνονται επιτυχημένες κι καμία αποτυχημένη. Σε ποσοστό 100% θεωρούν σκόπιμο ότι πρέπει να αυξηθούν κατά την επόμενη τετραετία τέτοιες δράσεις. Επίσης, σε ποσοστό 100% ανέφεραν ότι μόνο 2 προσλήψεις έγιναν σχετικά με το επιστημονικό προσωπικό που ασχολείται με αντικείμενα πληροφορικής, περιβάλλοντος, κοινωνικής πολιτικής, προγραμματισμού και ανάπτυξης ενώ προτάσεις έργων για τέτοια θέματα έχει υποβληθεί μόνο μία.

3. Ποιες δράσεις καινοτόμων υπηρεσιών και διοικητικού εκσυγχρονισμού έχουν γίνει στο δήμο σας κατά την τελευταία τριετία και μέσα από ποιες δομές (υπηρεσίες δήμου, ΝΠΔΔ δήμου, δημοτικές επιχειρήσεις, συμβάσεις με δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, κ.άλ);

4. Σε ποιους τομείς θα θέσετε τις πέντε μεγαλύτερες προτεραιότητες και σε ποιους τομείς θα θέσετε τις πέντε μεγαλύτερες προτεραιότητες μακροπρόθεσμα;

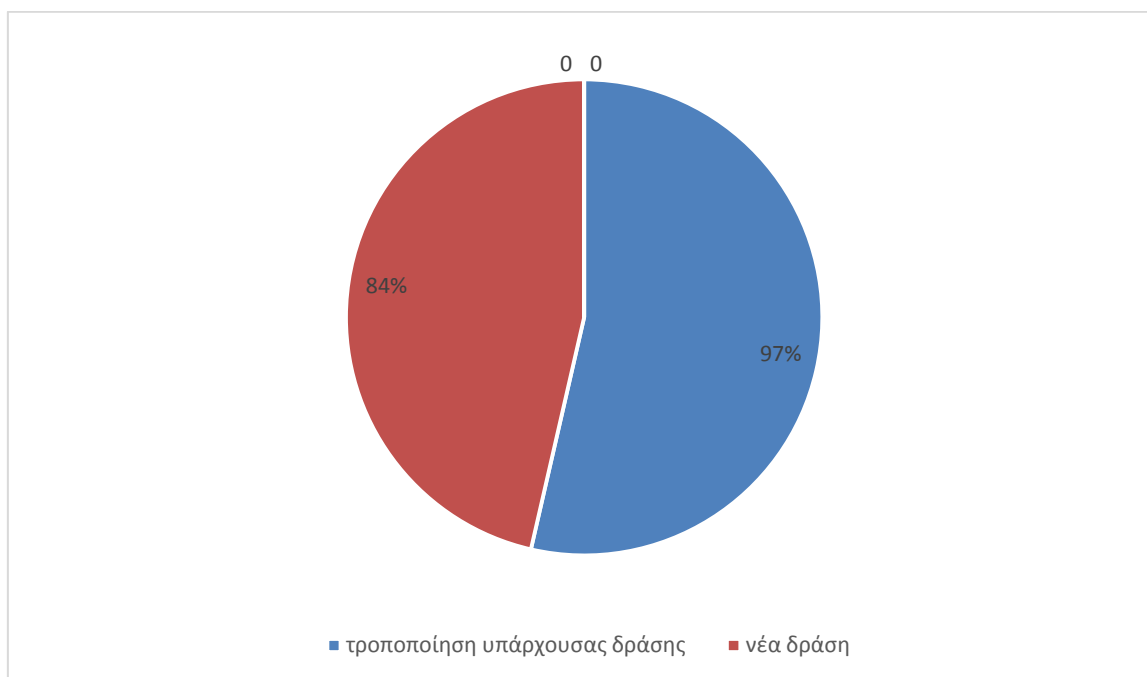
Σύμφωνα με το δείγμα οι πέντε μεγαλύτερες προτεραιότητες που θέτουν είναι στους τομείς της ανεργίας, της ενημέρωσης του πολίτη, τις υπηρεσίες πρασίνου, της καθαριότητας, της κοινωνικής πολιτικής. Ενώ όσον αφορά μακροπρόθεσμες θέσεις οι πέντε προτεραιότητες που θέτουν αφορούν τους τομείς της ύδρευσης αποχέτευσης, τεχνικών έργων, υπηρεσίες πρασίνου, νεολαίας και ενημέρωσης του πολίτη.

5. Παρακαλούμε να σημειώσετε τα δυνατά σημεία, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τους κινδύνους ως προς τις δράσεις καινοτόμων υπηρεσιών και τις δράσεις διοικητικού εκσυγχρονισμού του δήμου σας συνολικά από τα παρακάτω: (σημειώστε με ✓).

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (49%) ανέφερε ως δυνατά σημεία των καινοτόμων υπηρεσιών το εξειδικευμένο προσωπικό, την εμπειρία στην υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων και την υποστήριξη από την πολιτική ηγεσία. Ως αδύνατα σημεία σε ποσοστό 86% ανέφεραν την ανεπάρκεια πρόσβασης στα κέντρα λήψης αποφάσεων και τις γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες. Όσον αφορά τις ευκαιρίες, σε ποσοστό 75% ανέφεραν ότι οι νομοθετικές ρυθμίσεις και ο εκσυγχρονισμός υποδομών τεχνολογίας και τηλεπικοινωνίας ήταν οι πιο σημαντικές. Τέλος, κίνδυνοι όσον αφορά τις καινοτόμες δράσεις αναφέρθηκαν κυρίως στην απώλεια θέσεων εργασίας σε ποσοστό 79%.

6. Παρακαλώ συμπληρώστε τα Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ για εκείνες από τις παραπάνω δράσεις (ερώτηση 3) που αξιολογείτε ως τις σημαντικότερες, αφού αναπαράγετε τις σελίδες 8-12 όσες φορές χρειάζεται (ή εναλλακτικά συμπληρώστε τα για την σπουδαιότερη).

A. Γενικά Στοιχεία Δράσης

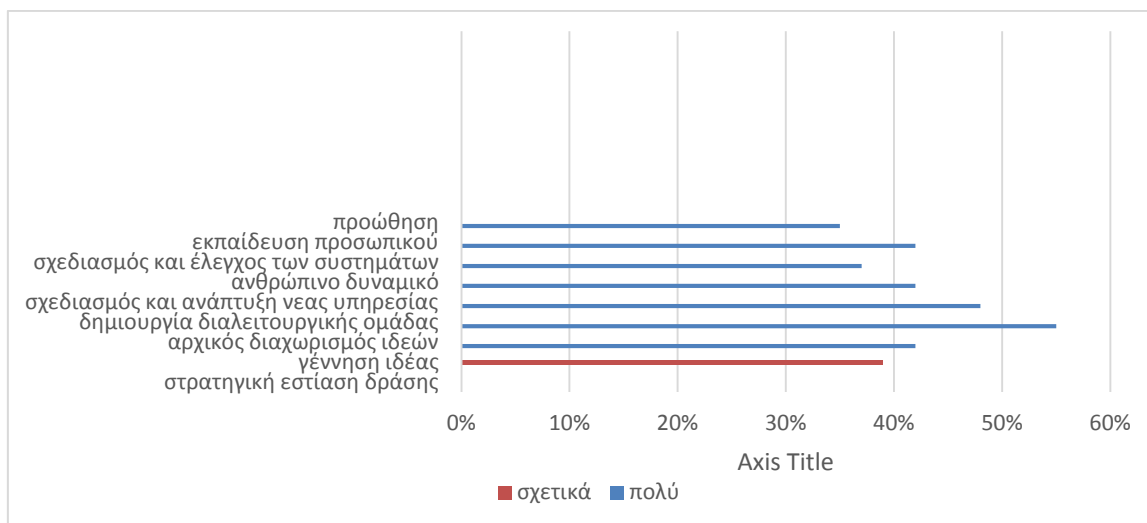

Σε ποσοστό 100% οι ερωτηθέντες κρίνουν επιτυχημένη την αξιολόγηση των δράσεων.

B. Πηγές από τις οποίες προήλθε η ιδέα για τη δράση:

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ανέφερε ότι η πηγή από την οποία προερχόταν ιδέα για κάποια δράση ήταν οι πολιτικές λειτουργίες του δήμου σε ποσοστό 98%, ενώ δεύτερη πηγή ήταν οι ανάγκες για λύση προβλημάτων.

Γ. Ενέργειες για την ανάπτυξη της δράσης (σημειώστε για κάθε μια ερώτηση το βαθμό συμφωνίας σας στην αναφερόμενη πρόταση)

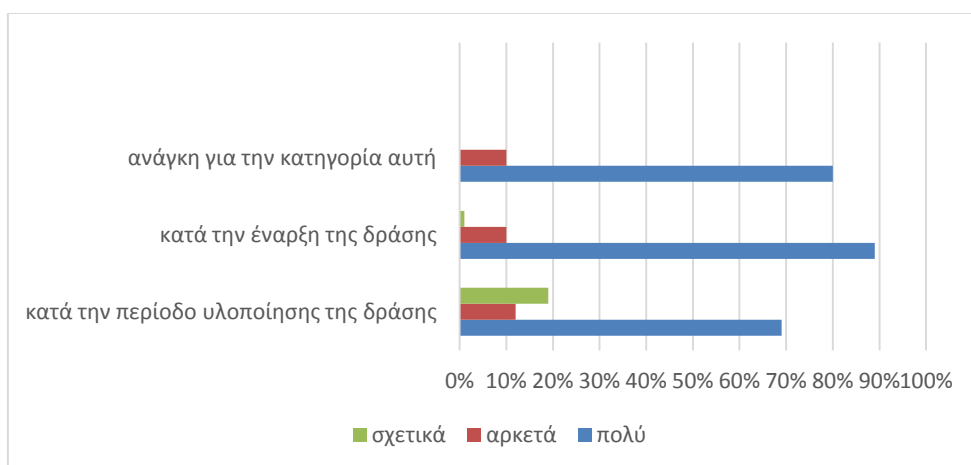
Δ. Οργάνωση

Όσον αφορά τον τομέα της οργάνωσης το 57% του δείγματος ανέφερε ότι υπάρχει εσωτερική πληροφόρηση στον δήμο για την ανάπτυξη και εξέλιξη νέων δράσεων, καθώς οι εργαζόμενοι που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ανάπτυξης γνώριζαν το πιθανό όφελος της δράσης.

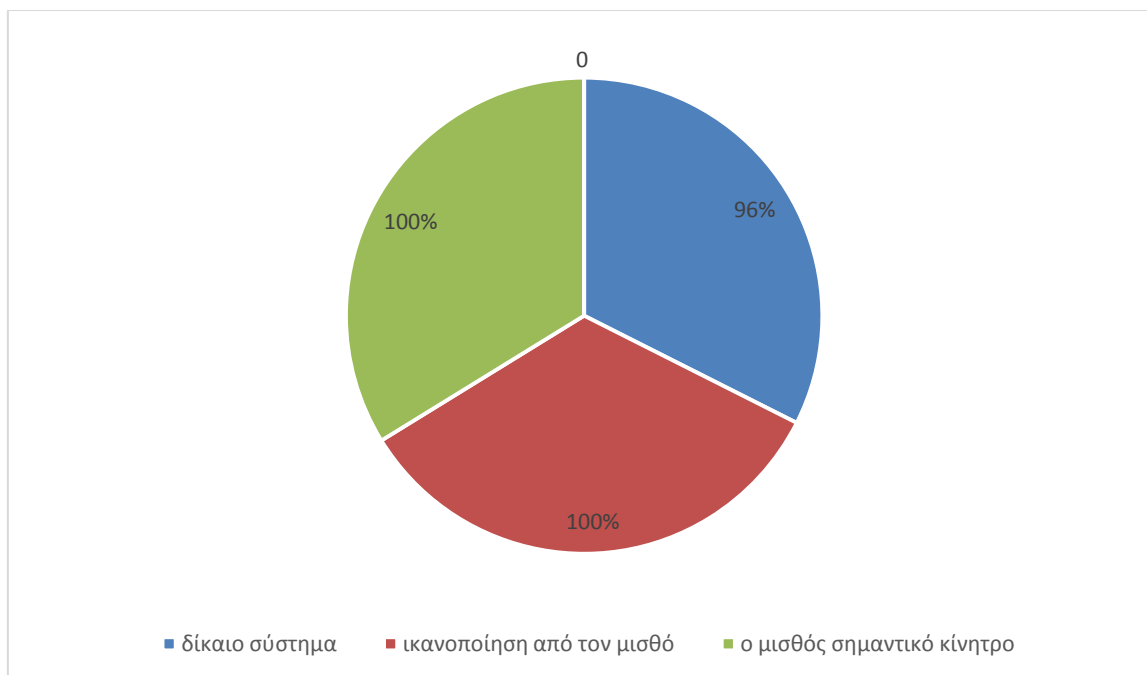
Ε. Κατανομή των πόρων

Όσον αφορά την επάρκεια των πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού το 72% ανέφερε ότι ήταν αρκετό για την ανάπτυξη της δράσης ώστε να είναι έγκαιρη και αποτελεσματική.

Στ. Συμμετοχή των πολιτών

7. Αξία ανταμοιβών

7.9. Συμπεράσματα έρευνας - Εισηγήσεις.

Φαίνεται ότι οι υποθέσεις της έρευνας επαληθεύτηκαν. Η έρευνα απέδειξε ότι το μεγαλύτερο μέρος του υπαλληλικού προσωπικού των Δήμων επιθυμεί την μεταρρύθμιση και τον διοικητικό εκσυγχρονισμό. Όμως φαίνεται ότι ουδέποτε ρωτήθηκαν να που την άποψη τους, η οποία πιστεύω από τα χρόνια υπηρεσίας τους στους Δήμους καθώς και από την επαγγελματική και την ακαδημαϊκή τους μόρφωση, θα ήταν ουσιαστική και βαρύνουσα σημασίας.

Το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων τείνει να πιστεύει ότι οι πολίτες δεν έχουν ουσιαστική συμμετοχή στην υλοποίηση των διαφόρων δράσεων και προγραμμάτων των δήμων τους, κάτι που θεωρούν ότι θα πρέπει να αλλάξει.

Συμπεραίνουμε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να προταθούν μέτρα και να υποβληθούν εισηγήσεις τόσο σε σχέση με τον διοικητικό εκσυγχρονισμό, όσον και με την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση των λειτουργιών των δήμων ειδικότερα σε θέματα που απασχολούν τον πολίτη όπως η σωστή οικονομική διαχείριση, η διαφάνεια και η μείωση της γραφειοκρατίας.

Είναι επίσης σημαντικό για το Δημοτικό Συμβούλιο του κάθε Δήμου και τον ίδιο το Δήμαρχο, να κατανοήσουν μέσω της έρευνας αυτής, τα οφέλη που θα προκύψουν από τη σύνταξη ενός νέου οράματος και ενός εκσυγχρονισμένου σχεδίου το οποίο θα χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο προγραμματισμού για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία να προχωρήσει σε σωστά βήματα διοικητικού εκσυγχρονισμού ώστε να συνάδει με τις νέες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες που ισχύουν την περίοδο αυτή στην Κύπρο.

Καταληκτικά, αναφέρω ότι, στο Management υπάρχει η διάκριση ανάμεσα στο σκέπτεσθαι (thinking) και στο πράττειν (doing). Ένας αποτελεσματικός Μάνατζερ πρέπει όχι μόνον κάνει πράγματα, αλλά και να σκέφτεται.

Το επιχειρηματικό σχέδιο για μια επιχείρηση, ή για ένα Δήμο, αποτελεί την αποτύπωση όλων των σκέψεων αυτών, δομημένων, ολοκληρωμένων και αιτιολογημένων σε χαρτί όπως είναι το ερωτηματολόγιο. (Richard M. Hodgetts, Donald F. Kuratko, 223).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΚΑΤΑΛΗΞΗ

Θεωρώ ότι σήμερα έχει επέλθει ο χρόνος για σημαντικές αλλαγές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση στοχεύοντας στη δημιουργία εκείνων των προϋποθέσεων που θα δώσουν τη δυνατότητα ν' απελευθερώσουμε δυνάμεις δημιουργικές και συμμετοχικές σε τοπικό επίπεδο, εάν θέλουμε να μιλούμε για ένα σύγχρονο κράτος.

Θεωρώ ότι οι σημαντικές εμπειρίες που έχουν συσσωρευτεί στα τελευταία τριάντα και πλέον χρόνια λειτουργίας του θεσμού αλλά και ο κατά καιρούς εκσυγχρονισμός της ισχύουσας νομοθεσίας, παρέχει μια στέρεα βάση πάνω στην οποία θα μπορούσε να επαναφέρουμε σημαντικές βελτιώσεις στηριγμένες πάντα και στις σημερινές ανάγκες της κοινωνίας. Παράλληλα προκρίνω την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ όμορων ή / και γειτονικών τοπικών αρχών και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος συνεργασίας για την παροχή μιας σειράς υπηρεσιών, όπως είναι οι τομείς της καθαριότητας, του πρασίνου, των κοινωνικών θεμάτων, των αθλητικών υποδομών ακόμα και ενιαίων πολιτιστικών δράσεων.

Ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων των μεγάλων αστικών και περιαστικών περιοχών και αγροτικών περιοχών, θα μπορούσαν επίσης για χάριν μεγάλης οικονομίας κλίμακα, να γίνονταν σε περιφερειακό επίπεδο, όχι κατ' ανάγκη επαρχιακό και το ίδιο ισχύει και για τα θέματα διαχείρισης του νερού, των λυμάτων, των όμβριων νερών (η εμπειρία της διαδημοτικής συνεργασίας μεταξύ δήμων και κοινοτήτων μέσα από τους θεσμούς των ΣΥΛ και ΣΑΛΑ ήταν σημαντική).

Εξελκτικά και νοουμένου ότι μπορούμε να διασφαλίσουμε την παρουσία δημοτικών υπηρεσιών, θα μπορούσε κατά τα πρότυπα των μεγάλων πόλεων του εξωτερικού, να λειτουργήσει το μοντέλο της πόλης με τα τοπικά συμβούλια μέσα από τα οποία θα διασφαλίζεται η συμμετοχή των διοικούμενων στη λήψη αποφάσεων αλλά και στην αμφίδρομη επικοινωνία.

Απορρίπτω τη δημιουργία δευτεροβάθμιου εκλελεγμένου οργάνου για πολλούς και διάφορους λόγους και πρώτα απ' όλα γιατί αυτό αποτελεί κατά την άποψη μου, νόθευση της άμεσης δημοκρατίας. Η συμμετοχή στα διάφορα περιφερειακά συμβούλια μπορεί να γίνεται με την ανάλογη εκπροσώπηση και συμμετοχή των τοπικών εκλελεγμένων συμβουλίων.

Έχω αναπτύξει πιο πάνω τις θέσεις μου σ' ότι αφορά στα ζητήματα οικονομίας και παραπέρα επέκτασης της οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας η οποία θεωρώ ότι θα πρέπει να είναι και ο άμεσος στόχος της μεταρρύθμισης.

Σ' ότι αφορά στον πολεοδομικό σχεδιασμό επίσης μπορεί και θα πρέπει να αντιμετωπιστεί σε περιφερειακό επίπεδο αλλά τα ζητήματα άσκησης ελέγχου ανάπτυξης όπως αυτά ισχύουν σήμερα δηλ. το κάθε δημοτικό συμβούλιο (τοπικό Συμβούλιο) θα πρέπει να ασκείται άμεσα σε τοπικό επίπεδο για αμεσότερο και αποτελεσματικότερο έλεγχο. Το ίδιο σημαντική θεωρώ και την άσκηση σε τοπικό επίπεδο ζητημάτων που έχουν να κάνουν με τα θέματα υγιεινής της πόλης.

Συμπερασματικά καταλήγω ότι η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αποτελεί αναμφίβολα μια αναγκαιότητα. Εξίσου όμως σημαντική είναι και η μεταρρύθμιση του ίδιου του κράτους και επειδή όλα αυτά που έχω αναφέρει πιο πάνω είναι συνάρτηση γενικότερων αλλαγών που θα πρέπει να γίνουν άμεσα εάν θέλουμε να έχουμε αποτέλεσμα το συντομότερο δυνατό, θα πρέπει να γίνουν ουσιαστικές αλλαγές στους δήμους, στον ημιδημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Θα πρέπει για παράδειγμα, να μεταρρυθμιστεί το σύστημα αδειοδότησης στην ανάπτυξη όπου εμπλέκονται πάρα πολλές υπηρεσίες και να δούμε πώς η κάθε μια από αυτές συμμετέχει σ' αυτό τον εκσυγχρονισμό.

Κλείνω λέγοντας ότι τα σύγχρονα αποτελεσματικά κράτη είναι αυτά που έχουν ιεραρχήσει και απλοποιήσει ευθύνες και αρμοδιότητες, έχουν εισάξει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την τεχνολογία σε όλα ανεξαιρέτα τα επίπεδα διοίκησης και έχουν προχωρήσει σε διαφανείς διαδικασίες, διασφαλίζοντας τον έλεγχο των διοικούντων από τους διοικούμενους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στη μελέτη μου αυτή προσπάθησα να κάνω μια εκτενή και λεπτομερή στο μέτρο του δυνατού, αναφορά στην **"Αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο για να συνάδει με τις νέες Οικονομικές και κοινωνικές Ανάγκες"**.

Στην όλη προσπάθεια μου με βοήθησαν σημαντικές πηγές από το Κυπριακό Σύνταγμα του 1960, διάφορες μελέτες γνωστών Κυπρίων οι οποίοι έχουν ενδιαφέρει στο θέμα, αλλά και τα βιβλία των διακεκριμένων Ελλήνων καθηγητών του Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου **ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ και ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΡΑΙΚΟΥ**.

Ο περί Δήμων Νόμος 111/1985 έχει προαγάγει το θέμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο αρκετά βήματα μπροστά. Όμως χρειάζονται να γίνουν πολλές ακόμη βελτιώσεις και τροποποιήσεις ώστε να συγκρινόμαστε με τις ευρωπαϊκές χώρες.

Θα πρέπει όμως ο καινούργιος Νόμος να είναι κάτι που θα βγαίνει από συγκεκριμένες εμπειρίες και αναζητήσεις και όχι μέσα από κάποια επιτροπή περισσότερο ή λιγότερο φωτισμένων.

Ιδιαίτερα σήμερα μετά από δέκα και πλέον χρόνια από την ένταξη της ιδιαίτερης μας πατρίδας, της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πρέπει ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να εκσυγχρονιστεί και να αναβαθμισθεί για να συνάδει με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄: Ο περί Δήμων Νόμος 111 του 1985.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄: Ο περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης
(Κυρωτικός) Νόμος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄: Σχεδιάγραμμα των Υπηρεσιών του Δήμου Λεμεσού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄: Συνέντευξη με το Δήμαρχο Λεμεσού κ. Ανδρέα Χρήστου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε΄: Ερωτηματολόγιο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Ο περί Δήμων Νόμος 111 του 1985.

www.cylow.org/nomoi/indexes.1985

www.ucm.org.cy/documentlist-Νομοθεσία.2 Greek

www.ucm.org.cy/documentcard.aspx?duc.=514.

www.neapolitia.com/default.aspx?.fays=437.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

Ο περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Κυρωτικός) Νόμος.

Αριθμός 27 του 1988

ΝΟΜΟΣ ΚΥΡΩΝ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Κυρωτικός) Νόμος του 1988.

Συνοπτικός
τίτλος.

2. Στον παρόντα Νόμο—

Ερμηνεία.

«Χάρτης» σημαίνει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που έγινε στο Στρασβούργο στις 15 Οκτωβρίου 1985, του οποίου το κείμενο εκ του αγγλικού πρωτοτύπου εκτίθεται στο Μέρος I του Πίνακα και σε ελληνική μετάφραση στο Μέρος II του Πίνακα:

Πίνακας
Μέρος I
Μέρος II.

Νοείται ότι σε περίπτωση αντίφασης μεταξύ των δυο αυτών κειμένων θα υπερισχύει το κείμενο εκ του αγγλικού πρωτοτύπου.

3.—(1) Επιφυλασσομένων των εξαιρέσεων των προβλεπομένων στο εδάφιο (2) του άρθρου αυτού, κυρώνεται ο Χάρτης ο οποίος υπογράφηκε στις 8 Οκτωβρίου 1986 εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας δυνάμει των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 27.438 της 31ης Ιουλίου και 1ης Αυγούστου 1986 και 27.488 της 3ης Σεπτεμβρίου 1986.

Κύρωση του
Χάρτη.

(2) Εξαιρούνται της νομοθετικής κύρωσης οι διατάξεις του Χάρτη που περιέχονται στο Άρθρο 5 και στην παράγραφο 2 του Άρθρου 7 αυτού.

ΠΙΝΑΚΑΣ

(Άρθρον 2)

ΜΕΡΟΣ I

EUROPEAN CHARTER OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

PREAMBLE

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that one of the methods by which this aim is to be achieved is through agreements in the administrative field;

Considering that the local authorities are one of the main foundations of any democratic régime;

Considering that the right of citizens to participate in the conduct of public affairs is one of the democratic principles that are shared by all member States of the Council of Europe;

Convinced that it is at local level that this right can be most directly exercised;

Convinced that the existence of local authorities with real responsibilities can provide an administration which is both effective and close to the citizen;

Aware that the safeguarding and reinforcement of local self-government in the different European countries is an important contribution to the construction of a Europe based on the principles of democracy and the decentralisation of power;

Asserting that this entails the existence of local authorities endowed with democratically constituted decision-making bodies and possessing a wide degree of autonomy with regard to their responsibilities, the ways and means by which those responsibilities are exercised and the resources required for their fulfilment,

Have agreed as follows:

Article 1

The Parties undertake to consider themselves bound by the following articles in the manner and to the extent prescribed in Article 12 of this Charter.

PART I

Article 2

Constitutional and legal foundation for local self-government

The principle of local self-government shall be recognised in domestic legislation, and where practicable in the constitution.

Article 3

Concept of local self-government

1. Local self-government denotes the right and the ability of local authorities, within the limits of the law, to regulate and manage a substantial share of public affairs under their own responsibility and in the interests of the local population.

2. This right shall be exercised by councils or assemblies composed of members freely elected by secret ballot on the basis of direct, equal, universal suffrage, and which may possess executive organs responsible to them. This provision shall in no way affect recourse to assemblies of citizens, referendums or any other form of direct citizen participation where it is permitted by statute.

Article 4

Scope of local self-government

1. The basic powers and responsibilities of local authorities shall be prescribed by the constitution or by statute. However, this provision shall not prevent the attribution to local authorities of powers and responsibilities for specific purposes in accordance with the law.

2. Local authorities shall, within the limits of the law, have full discretion to exercise their initiative with regard to any matter which is not excluded from their competence nor assigned to any other authority.

3. Public responsibilities shall generally be exercised, in preference, by those authorities which are closest to the citizen. Allocation of responsibility to another authority should weigh up the extent and nature of the task and requirements of efficiency and economy.

4. Powers given to local authorities shall normally be full and exclusive. They may not be undermined or limited by another, central or regional, authority except as provided for by the law.

5. Where powers are delegated to them by a central or regional authority, local authorities shall, insofar as possible, be allowed discretion in adapting their exercise to local conditions.

6. Local authorities shall be consulted, insofar as possible, in due time and in an appropriate way in the planning and decision-making processes for all matters which concern them directly.

Article 5

Protection of local authority boundaries

Changes in local authority boundaries shall not be made without prior consultation of the local communities concerned, possibly by means of a referendum where this is permitted by statute.

Article 6

Appropriate administrative structures and resources for the tasks of local authorities

1. Without prejudice to more general statutory provisions, local authorities shall be able to determine their own internal administrative structures in order to adapt them to local needs and ensure effective management.

2. The conditions of service of local government employees shall be such as to permit the recruitment of high-quality staff on the basis of merit and competence; to this end adequate training opportunities, remuneration and career prospects shall be provided.

Article 7

Conditions under which responsibilities at local level are exercised

1. The conditions of office of local elected representatives shall provide for free exercise of their functions.

2. They shall allow for appropriate financial compensation for expenses incurred in the exercise of the office in question as well as, where appropriate, compensation for loss of earnings or remuneration for work done and corresponding social welfare protection.

3. Any functions and activities which are deemed incompatible with the holding of local elective office shall be determined by statute or fundamental legal principles.

Article 8

Administrative supervision of local authorities' activities

1. Any administrative supervision of local authorities may only be exercised according to such procedures and in such cases as are provided for by the constitution or by statute.

2. Any administrative supervision of the activities of the local authorities shall normally aim only at ensuring compliance with the law and with constitutional principles. Administrative supervision may however be exercised with regard to expediency by higher-level authorities in respect of tasks the execution of which is delegated to local authorities.

3. Administrative supervision of local authorities shall be exercised in such a way as to ensure that the intervention of the controlling authority is kept in proportion to the importance of the interests which it is intended to protect.

Article 9

Financial resources of local authorities

1. Local authorities shall be entitled, within national economic policy, to adequate financial resources of their own, of which they may dispose freely within the framework of their powers.

2. Local authorities' financial resources shall be commensurate with the responsibilities provided for by the constitution and the law.

3. Part at least of the financial resources of local authorities shall derive from local taxes and charges of which, within the limits of statute, they have the power to determine the rate.

4. The financial systems on which resources available to local authorities are based shall be of a sufficiently diversified and buoyant nature to enable them to keep pace as far as practically possible with the real evolution of the cost of carrying out their tasks.

5. The protection of financially weaker local authorities calls for the institution of financial equalisation procedures or equivalent measures which are designed to correct the effects of the unequal distribution of potential sources of finance and of the financial burden they must support. Such procedures or measures shall not diminish the discretion local authorities may exercise within their own sphere of responsibility.

6. Local authorities shall be consulted, in an appropriate manner, on the way in which redistributed resources are to be allocated to them.

7. As far as possible, grants to local authorities shall not be earmarked for the financing of specific projects. The provision of grants shall not remove the basic freedom of local authorities to exercise policy discretion within their own jurisdiction.

8. For the purpose of borrowing for capital investment, local authorities shall have access to the national capital market within the limits of the law.

Article 10

Local authorities' right to associate

1. Local authorities shall be entitled, in exercising their powers, to co-operate and, within the framework of the law, to form consortia with other local authorities in order to carry out tasks of common interest.

2. The entitlement of local authorities to belong to an association for the protection and promotion of their common interests and to belong to an international association of local authorities shall be recognised in each State.

3. Local authorities shall be entitled, under such conditions as may be provided for by the law, to co-operate with their counterparts in other States.

Article 11

Legal protection of local self-government

Local authorities shall have the right of recourse to a judicial remedy in order to secure free exercise of their powers and respect for such principles of local self-government as are enshrined in the constitution or domestic legislation.

PART II

Miscellaneous provisions

Article 12

Undertakings

1. Each Party undertakes to consider itself bound by at least twenty paragraphs of Part I of the Charter, at least ten of which shall be selected from among the following paragraphs:

- Article 2,
- Article 3, paragraphs 1 and 2,
- Article 4, paragraphs 1, 2 and 4,
- Article 5,
- Article 7, paragraph 1,
- Article 8, paragraph 2,
- Article 9, paragraphs 1, 2 and 3,
- Article 10, paragraph 1,
- Article 11.

2. Each Contracting State, when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, shall notify the Secretary General of the Council of Europe of the paragraphs selected in accordance with the provisions of paragraph 1 of this Article.

3. Any Party may, at any later time, notify to the Secretary General that it considers itself bound by any paragraphs of this Charter which it has not already accepted under the terms of paragraph 1 of this Article. Such undertakings subsequently given shall be deemed to be an integral part of the ratification, acceptance or approval of the Party so notifying, and shall have the same effect as from the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the receipt of the notification by the Secretary General.

Article 13

Authorities to which the Charter applies

The principles of local self-government contained in the present Charter apply to all the categories of local authorities existing within the territory of the Party. However, each party may, when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the categories of local or regional authorities to which it intends to confine the scope of the Charter or which it intends to exclude from its scope. It may also include further categories of local or regional authorities within the scope of the Charter by subsequent notification to the Secretary General of the Council of Europe.

Article 14

Provision of information

Each Party shall forward to the Secretary General of the Council of Europe all relevant information concerning legislative provisions and other measures taken by it for the purposes of complying with the terms of this Charter.

PART III

Article 15

Signature, ratification and entry into force

1. This Charter shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. This Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which four member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Charter in accordance with the provisions of the preceding paragraph.

3. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 16

Territorial clause

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Charter shall apply.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Charter to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 17
Denunciation

1. Any Party may denounce this Charter at any time after the expiration of a period of five years from the date on which the Charter entered into force for it. Six months' notice shall be given to the Secretary General of the Council of Europe. Such denunciation shall not affect the validity of the Charter in respect of the other Parties provided that at all times there are not less than four such Parties.

2. Any party may, in accordance with the provisions set out in the preceding paragraph, denounce any paragraph of Part I of the Charter accepted by it provided that the Party remains bound by the number and type of paragraphs stipulated in Article 12, paragraph 1. Any Party which, upon denouncing a paragraph, no longer meets the requirements of Article 12, paragraph 1, shall be considered as also having denounced the Charter itself.

Article 18
Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Charter in accordance with Article 15;
- d. any notification received in application of the provisions of Article 12, paragraphs 2 and 3;
- e. any notification received in application of the provisions of Article 13;
- f. any other act, notification or communication relating to this Charter.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Charter.

Done at Strasbourg, this 15th day of October 1985, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Charte.

Fait à Strasbourg, le 15 octobre 1985, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe.

For the Government
of the Republic of Austria:

Pour le Gouvernement
de la République d'Autriche:

Hans G. KNITEL

For the Government
of the Kingdom of Belgium:

Pour le Gouvernement
du Royaume de Belgique:

Jan R. VANDEN BLOOCK

For the Government
of the Republic of Cyprus:

Pour le Gouvernement
de la République de Chypre:

ΜΕΡΟΣ ΙΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία υπογράφουν τον παρόντα χάρτη,

Θεωρώντας ότι σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών του για το σκοπό περιφρούρησης και υλοποίησης των ιδανικών και των αρχών που αποτελούν κοινή κληρονομιά τους·

Κρίνοντας ότι μια από τις μεθόδους με τις οποίες ο σκοπός αυτός πρόκειται να επιτευχθεί είναι μέσω συμφωνιών στο διοικητικό τομέα·

Θεωρώντας ότι οι τοπικές αρχές αποτελούν ένα από τα κύρια θεμέλια οποιουδήποτε δημοκρατικού καθεστώτος·

Θεωρώντας ότι το δικαίωμα των πολιτών να συμμετέχουν στη διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων είναι μια από τις δημοκρατικές αρχές την οποία συμμερίζονται όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης·

Έχοντας την πεποίθηση ότι είναι σε τοπικό επίπεδο που το δικαίωμα αυτό μπορεί κάλλιστα να ασκηθεί απ' ευθείας·

Έχοντας την πεποίθηση ότι η ύπαρξη τοπικών αρχών με πραγματικές ευθύνες μπορεί να προσφέρει μια διοίκηση που να είναι και αποτελεσματική και κοντά στον πολίτη·

Γνωρίζοντας ότι η περιφρούρηση και ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης στις διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες αποτελεί σημαντική συμβολή στη δημιουργία μιας Ευρώπης βασισμένης στις αρχές της δημοκρατίας και της αποκέντρωσης της εξουσίας·

Υποστηρίζοντας ότι αυτό συνεπάγεται την ύπαρξη τοπικών αρχών προικισμένων με δημοκρατικά συνεστημένα όργανα λήψης αποφάσεων και με ευρεία αυτονομία αναφορικά με τις ευθύνες τους, τους τρόπους και τα μέσα με τα οποία ασκούνται οι ευθύνες αυτές και τους πόρους που απαιτούνται για την εκπλήρωσή τους,

Έχουν συμφωνήσει τα ακόλουθα:

Άρθρο 1

Τα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να θεωρούν τους εαυτούς τους δεσμευμένους από τα ακόλουθα άρθρα με τον τρόπο και στην έκταση που προβλέπεται στο άρθρο 12 του χάρτη αυτού.

ΜΕΡΟΣ Ι

Άρθρο 2

Συνταγματική και νομική βάση της τοπικής αυτοδιοίκησης

Η αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης θέλει αναγνωρίζεται από την εσωτερική νομοθεσία, καθώς επίσης, όπου είναι δυνατόν, από το Σύνταγμα.

Άρθρο 3

Έννοια τοπικής αυτοδιοίκησης

1. Τοπική αυτοδιοίκηση σημαίνει το δικαίωμα και την ικανότητα των τοπικών αρχών, μέσα στα πλαίσια του νόμου, να ρυθμίζουν και διαχειρίζονται σημαντικό μερίδιο των δημόσιων υποθέσεων με ιδίαν ευθύνη και για το συμφέρον του τοπικού πληθυσμού.

2. Το δικαίωμα αυτό ασκείται από συμβούλια ή συνελεύσεις που συγκροτούνται από μέλη ελευθέρως εκλεγόμενα με μυστική ψηφοφορία με βάση την άμεση, ίση και καθολική ψήφο, και που μπορούν να έχουν εκτελεστικά όργανα υπόλογα σ' αυτά. Η διάταξη αυτή με κανένα τρόπο δεν επηρεάζει την προσφυγή στις συνελεύσεις πολιτών, στα δημοψηφίσματα ή σ' οποιαδήποτε άλλη μορφή απ' ευθείας συμμετοχή πολιτών όταν τούτο επιτρέπεται υπό του νόμου.

Άρθρο 4

Σκοπός τοπικής αυτοδιοίκησης

1. Οι βασικές εξουσίες και ευθύνες των τοπικών αρχών πρέπει να καθορίζονται από το Σύνταγμα ή το νόμο. Όμως η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει την παροχή σε τοπικές αρχές εξουσιών και ευθυνών για ειδικούς σκοπούς σύμφωνα με το νόμο.

2. Οι τοπικές αρχές πρέπει, μέσα στα πλαίσια του νόμου, να έχουν πλήρη διακριτική ευχέρεια στην ανάληψη πρωτοβουλίας αναφορικά με οποιοδήποτε θέμα που δεν εξαιρείται της αρμοδιότητάς τους και που δεν ανατίθεται σ' οποιαδήποτε άλλη αρχή.

3. Οι δημόσιες ευθύνες πρέπει γενικά να ασκούνται, κατά προτίμηση, από τις αρχές που είναι πιο κοντά στον πολίτη. Για την ανάθεση ευθύνης σε άλλη αρχή πρέπει να σταθμίζεται η έκταση και η φύση του καθήκοντος και οι απαιτήσεις για αποδοτικότητα και οικονομία.

4. Οι παραχωρούμενες σε τοπικές αρχές εξουσίες πρέπει κανονικά να είναι πλήρεις και αποκλειστικές. Δεν μπορούν να υποσκάπτονται ή περιορίζονται από άλλη, κεντρική ή περιφερειακή αρχή, εκτός όπως προβλέπεται από το νόμο.

5. Οσάκις στις τοπικές αρχές παραχωρούνται εξουσίες από κάποια κεντρική ή περιφερειακή αρχή, στις τοπικές αρχές πρέπει, εφόσον είναι δυνατόν, να αφήνεται διακριτική ευχέρεια για την προσαρμογή της άσκησής τους στις τοπικές συνθήκες.

6. Η γνώμη των τοπικών αρχών πρέπει να ζητείται και να δίδεται, εφόσον είναι δυνατόν, εγκαίρως και με κατάλληλο τρόπο στο στάδιο προγραμματισμού και λήψης απόφασης για όλα τα θέματα που τις αφορούν άμεσα.

Άρθρο 5

Προστασία εδαφικών ορίων τοπικών αρχών

Αλλαγές των εδαφικών ορίων τοπικής αρχής δεν πρέπει να γίνονται χωρίς να ζητηθεί και ληφθεί προηγουμένως η γνώμη των ενδιαφερομένων τοπικών κοινοτήτων, πιθανώς με δημοψήφισμα όπου τούτο επιτρέπεται από το νόμο.

Άρθρο 6

Κατάλληλες διοικητικές δομές και πόροι για την εκπλήρωση της αποστολής τοπικών αρχών

1. Χωρίς επηρεασμό των γενικότερων νομοθετικών διατάξεων, οι τοπικές αρχές πρέπει να είναι ικανές να αποφασίζουν τις δικές τους εσωτερικές διοικητικές δομές με σκοπό να τις προσαρμόζουν με τις τοπικές ανάγκες και να διασφαλίζουν αποτελεσματική διαχείριση.

2. Οι όροι υπηρεσίας των υπαλλήλων της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι τέτοιοι ώστε να επιτρέπουν την πρόσληψη υψηλής στάθμης προσωπικού με βάση την αξία και την ικανότητα για το σκοπό αυτό πρέπει να παρέχονται επαρκείς εκπαιδευτικές ευκαιρίες, επαρκής αμοιβή και προοπτική σταδιοδρομίας.

Άρθρο 7

Όροι άσκησης ευθυνών σε τοπικό επίπεδο

1. Οι όροι του λειτουργήματος των εκλεγόμενων τοπικών αντιπροσώπων πρέπει να διαλαμβάνουν την ελεύθερη άσκηση των καθηκόντων τους.
2. Πρέπει να επιτρέπουν κατάλληλη οικονομική αποζημίωση για έξοδα γενόμενα κατά την άσκηση του συγκεκριμένου λειτουργήματος, καθώς επίσης, όπου είναι εφαρμόσιμο, και αποζημίωση για διαφυγόντα κέρδη ή αμοιβή για προσφερθείσα εργασία και ανάλογη προστασία κοινωνικής ευημερίας.
3. Κάθε αρμοδιότητα ή δραστηριότητα που θεωρείται ασυμβίβαστη με την κατάληψη τοπικού αιρετού λειτουργήματος πρέπει να καθορίζεται από το νόμο ή τις θεμελιώδεις νομικές αρχές.

Άρθρο 8

Διοικητική εποπτεία δραστηριοτήτων τοπικών αρχών

1. Κάθε διοικητική εποπτεία τοπικών αρχών μπορεί μόνον να ασκείται σύμφωνα με τέτοιες διαδικασίες και σε τέτοιες περιπτώσεις όπως προβλέπονται από το Σύνταγμα ή το νόμο.
2. Κάθε διοικητική εποπτεία των δραστηριοτήτων των τοπικών αρχών αποβλέπει κανονικά μόνον στη διασφάλιση συμμόρφωσης προς το νόμο και τις συνταγματικές αρχές. Η διοικητική εποπτεία όμως μπορεί να ασκείται αναφορικά με τη σκοπιμότητα από ανωτέρου επιπέδου αρχές σε σχέση με καθήκοντα των οποίων η εκτέλεση ανατίθεται σε τοπικές αρχές.
3. Η διοικητική εποπτεία τοπικών αρχών πρέπει να ασκείται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι η παρέμβαση της εποπτεύουσας αρχής διατηρείται ανάλογα με τη σπουδαιότητα των συμφερόντων που προορίζεται να προστατεύει.

Άρθρο 9

Οικονομικοί πόροι τοπικών αρχών

1. Οι τοπικές αρχές δικαιούνται, μέσα στα πλαίσια της εθνικής οικονομικής πολιτικής, να έχουν τους ιδικούς τους επαρκείς οικονομικούς πόρους, τους οποίους να μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα μέσα στα πλαίσια των εξουσιών τους.
2. Οι οικονομικοί πόροι των τοπικών αρχών πρέπει να είναι ανάλογοι με τις ευθύνες που προβλέπει το Σύνταγμα και ο νόμος.
3. Μέρος τουλάχιστο των οικονομικών πόρων των τοπικών αρχών πρέπει να προέρχεται από τοπικούς φόρους και τέλη των οποίων το ύψος έχουν εξουσία να καθορίζουν μέσα στα όρια του νόμου.
4. Τα οικονομικά συστήματα στα οποία βασίζονται οι διαθέσιμοι στις τοπικές αρχές πόροι πρέπει να είναι αρκετά ποικίλης και ευέλικτης φύσης για να μπορούν οι αρχές αυτές να συμβαδίζουν, κατά το δυνατόν, με την πραγματική εξέλιξη του κόστους εκπλήρωσης των καθηκόντων τους.
5. Η προστάσια των οικονομικά ασθενέστερων τοπικών αρχών απαιτεί την καθιέρωση διαδικασιών οικονομικής εξισορρόπησης ή αναλόγων μέτρων που προορίζονται να διορθώσουν τις συνέπειες της άνισης κατανομής του δυναμικού των οικονομικών πόρων και των οικονομικών βαρών που καλούνται αυτές να επωμισθούν. Οι διαδικασίες και τα μέτρα αυτά δεν ελαττώνουν τη διακριτική εξουσία των τοπικών αρχών που μπορούν να ασκήσουν μέσα στη δική τους σφαίρα ευθύνης.
6. Η γνώμη των τοπικών αρχών πρέπει να ζητείται, με κατάλληλο τρόπο, πάνω στον τρόπο με τον οποίο πρόκειται να γίνει η ανακατανομή των πόρων σ' αυτές.

7. Όσο είναι δυνατόν, οι χορηγίες σε τοπικές αρχές, δεν πρέπει να διατίθενται για τη χρηματοδότηση εξειδικευμένων έργων. Η παροχή χορηγιών δεν αποστερεί τη βασική ελευθερία των τοπικών αρχών να ασκούν πολιτική διακριτικής ευχέρειας μέσα στα πλαίσια της αρμοδιότητάς τους.

8. Για το σκοπό δανεισμού για κεφαλαιουχικές επενδύσεις, οι τοπικές αρχές πρέπει να έχουν δικαίωμα προσφυγής στην εθνική κεφαλαιαγορά μέσα στα όρια του νόμου.

Άρθρο 10

Δικαίωμα συνασπισμού τοπικών αρχών

1. Οι τοπικές αρχές δικαιούνται, κατά την άσκηση των εξουσιών τους, να συνεργάζονται και, μέσα στα πλαίσια του νόμου, να δημιουργούν κοινάπραξίες μαζί με άλλες τοπικές αρχές με σκοπό την εκπλήρωση καθηκόντων κοινού ενδιαφέροντος.

2. Το δικαίωμα τοπικών αρχών να ανήκουν σε κάποιο σύνδεσμο για την προστασία και προαγωγή κοινών ενδιαφερόντων τους, καθώς επίσης να ανήκουν σε κάποιο διεθνή σύνδεσμο τοπικών αρχών πρέπει να αναγνωρίζεται σε κάθε Κράτος.

3. Οι τοπικές αρχές δικαιούνται, κάτω από όρους τους οποίους θέλει προβλέψει ο νόμος, να συνεργάζονται με τις ομόλογες αρχές άλλων Κρατών.

Άρθρο 11

Νομική προστασία της τοπικής αυτοδιοίκησης

Οι τοπικές αρχές δικαιούνται να προσφεύγουν σε δικαστικά ένδικα μέσα με σκοπό τη διασφάλιση της ελεύθερης άσκησης των εξουσιών τους και σεβασμού των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως αυτές περιέχονται στο Σύνταγμα ή την εσωτερική νομοθεσία.

ΜΕΡΟΣ II

Ποικίλες διατάξεις

Άρθρο 12

Δεσμεύσεις

1. Κάθε Μέρος αναλαμβάνει την υποχρέωση να θεωρεί τον ευατό του δεσμευμένο από είκοσι τουλάχιστο παραγράφους του Μέρους I του Χάρτη, εκ των οποίων οι δέκα τουλάχιστο πρέπει να επιλεγούν μεταξύ των ακόλουθων παραγράφων:

- Άρθρο 2,
- Άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2,
- Άρθρο 4, παράγραφοι 1, 2 και 4,
- Άρθρο 5,
- Άρθρο 7, παράγραφος 1,
- Άρθρο 8, παράγραφος 2,
- Άρθρο 9, παράγραφοι 1, 2 και 3,
- Άρθρο 10, παράγραφος 1,
- Άρθρο 11.

2. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος, όταν καταθέτει το έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, οφείλει να γνωστοποιήσει στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης τις παραγράφους που επέλεξε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του Άρθρου αυτού.

3. Κάθε Μέρος μπορεί, σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο χρόνο, να γνωστοποιήσει στο Γενικό Γραμματέα ότι θεωρεί τον εαυτό του δεσμευμένο απ' οποιοδήποτε παραγράφους του Χάρτη αυτού τις οποίες δεν έχει ήδη αποδεχθεί δυνάμει των όρων της παραγράφου I του Άρθρου αυτού. Οι δεσμεύσεις αυτές που αναλαμβάνονται μεταγενέστερα θεωρούνται ότι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης του γνωστοποιούντος αυτές Μέρους και θα έχουν την ίδια ισχύ από της πρώτης ημέρας του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή μιας περιόδου τριών μηνών μετά την ημερομηνία παραλαβής της γνωστοποίησης από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 13

Αρχές στις οποίες εφαρμόζεται ο Χάρτης

Οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης που περιέχονται στον παρόντα χάρτη εφαρμόζονται σ' όλες τις κατηγορίες τοπικών αρχών που υπάρχουν μέσα στην επικράτεια του Μέρους. Όμως, κάθε Μέρος μπορεί, όταν καταθέτει το έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, να καθορίσει τις κατηγορίες τοπικών ή περιφερειακών αρχών στις οποίες προτίθεται να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη ή τις οποίες προτίθεται να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής του. Αυτό μπορεί, επίσης, να περιλάβει και άλλες κατηγορίες τοπικών ή περιφερειακών αρχών μέσα στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη με μεταγενέστερη γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 14

Παροχή πληροφοριών

Κάθε Μέρος αποστέλλει στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης κάθε σχετική πληροφορία που αφορά σε νομοθετικές διατάξεις και άλλα μέτρα που έχει λάβει για σκοπούς συμμόρφωσης προς τους όρους του Χάρτη αυτού.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

Άρθρο 15

Υπογραφή, επικύρωση και έναρξη ισχύος

1. Ο Χάρτης αυτός είναι ανοικτός για υπογραφή από τα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2. Ο Χάρτης αυτός τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή μιας περιόδου τριών μηνών μετά την ημερομηνία στην οποία τέσσερα Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν εκφράσει την συγκατάθεσή τους να δεσμευθούν από το Χάρτη σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

3. Αναφορικά με οποιοδήποτε Κράτος-μέλος το οποίο μεταγενέστερα εκφράζει τη συγκατάθεσή του να δεσμευθεί από αυτό, ο Χάρτης τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή μιας περιόδου τριών μηνών μετά την ημερομηνία της κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης.

Άρθρο 16

Ρήτρα εδαφικής εφαρμογής

1. Κάθε Κράτος μπορεί, κατά το χρόνο της υπογραφής ή όταν καταθέτει το έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, να καθορίσει την επικράτεια ή επικράτειες στις οποίες ο Χάρτης αυτός θα εφαρμόζεται.

2. Κάθε Κράτος μπορεί σε μετέπειτα ημερομηνία, με δήλωσή του απευθυνόμενη στο Γενικό Γραμματέα του συμβουλίου της Ευρώπης, να επεκτείνει την εφαρμογή

του Χάρτη αυτού σ' οποιαδήποτε άλλη επικράτεια που καθορίζεται στη δήλωση. Αναφορικά με τέτοια επικράτεια ο Χάρτης τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή μιας περιόδου τριών μηνών μετά την ημερομηνία παραλαβής της δήλωσης αυτής από το Γενικό Γραμματέα.

3. Κάθε δήλωση που γίνεται δυνάμει των δύο προηγούμενων παραγράφων μπορεί, αναφορικά με οποιαδήποτε επικράτεια που καθορίζεται σε τέτοια δήλωση, να ανακληθεί με γνωστοποίηση απευθυνόμενη στο Γενικό Γραμματέα. η ανάκληση τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την εκπνοή μιας περιόδου τριών μηνών μετά την ημερομηνία παραλαβής της γνωστοποίησης αυτής από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 17

Καταγγελία

1. Κάθε Μέρος μπορεί να καταγγείλει το Χάρτη αυτό οποτεδήποτε μετά από την εκπνοή μιας πενταετούς περιόδου αρχομένης από την ημερομηνία στην οποία ο Χάρτης ετέθη σε ισχύ αναφορικά με το Μέρος τούτο. Έξι μηνών προειδοποίηση απαιτείται να δίδεται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η καταγγελία αυτή δεν επηρεάζει το κύρος του Χάρτη αναφορικά με τα λοιπά Μέρη, νοουμένου ότι πάντοτε τα Μέρη δεν είναι λιγότερα των τεσσάρων.

2. Κάθε Μέρος μπορεί, σύμφωνα με τις διατάξεις που εκτίθενται στην προηγούμενη παράγραφο, να καταγγείλει οποιαδήποτε παράγραφο του Μέρους I του Χάρτη την οποία έχει αποδεχθεί, νοουμένου ότι το Μέρος παραμένει δεσμευμένο από τον αριθμό και τύπο των παραγράφων που αναφέρονται στο Άρθρο 12, παράγραφος 1. Κάθε Μέρος το οποίο, με την καταγγελία μιας παραγράφου, δεν πληροί πλέον τις απαιτήσεις του Άρθρου 12, παράγραφος 1, θεωρείται ότι έχει καταγγείλει επίσης αυτό τον ίδιο το Χάρτη.

Άρθρο 18

Γνωστοποιήσεις

Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης γνωστοποιεί στα Κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης:

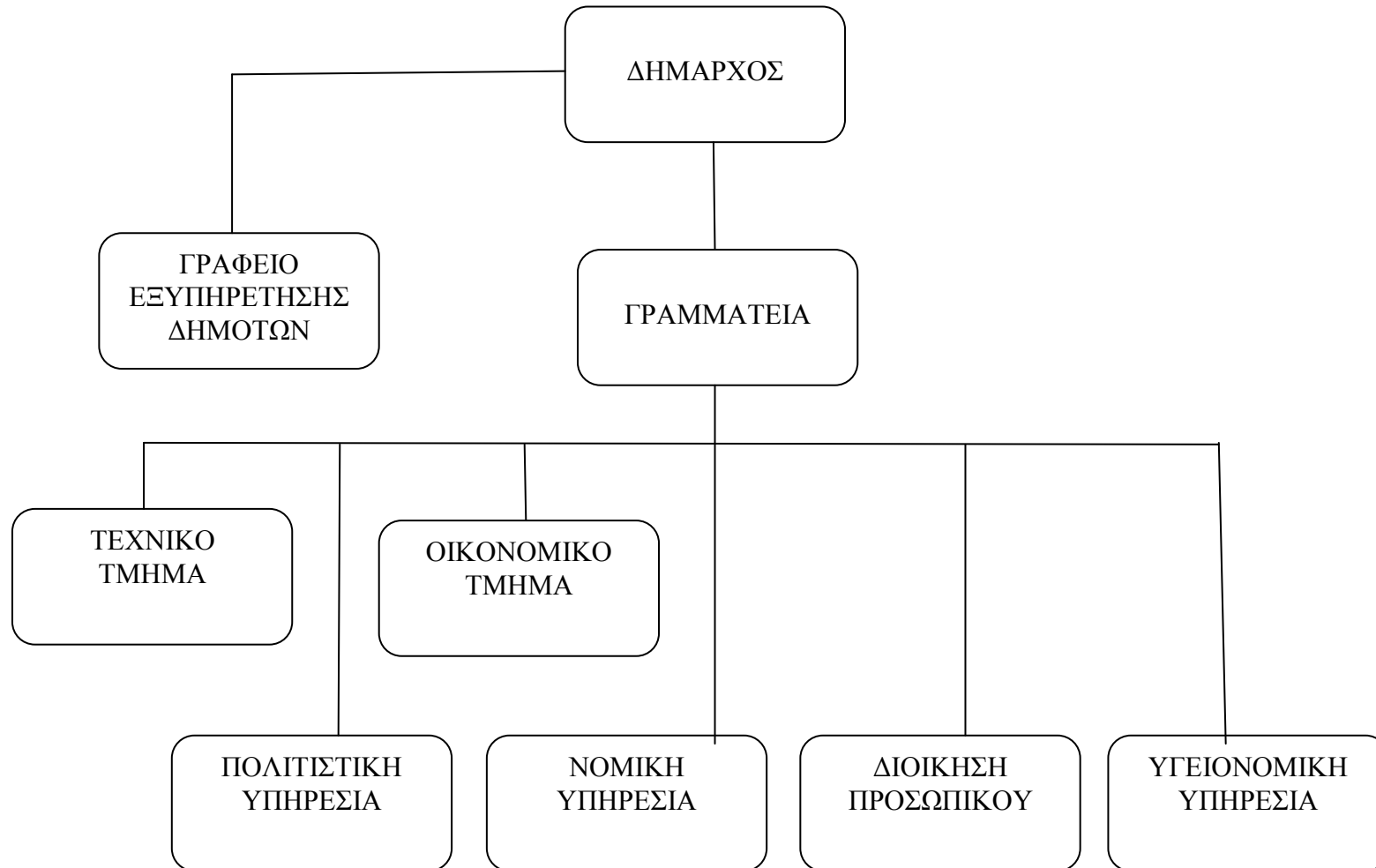
- (α) κάθε υπογραφή·
- (β) την κατάθεση κάθε εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης·
- (γ) κάθε ημερομηνία έναρξης ισχύος του Χάρτη σύμφωνα με το Άρθρο 15·
- (δ) κάθε γνωστοποίηση που λαμβάνεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Άρθρου 12, παράγραφος 2 και 3·
- (ε) κάθε γνωστοποίηση που λαμβάνεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Άρθρου 13·
- (στ) κάθε άλλη πράξη, γνωστοποίηση ή ανακοίνωση σχετική με το Χάρτη αυτό.

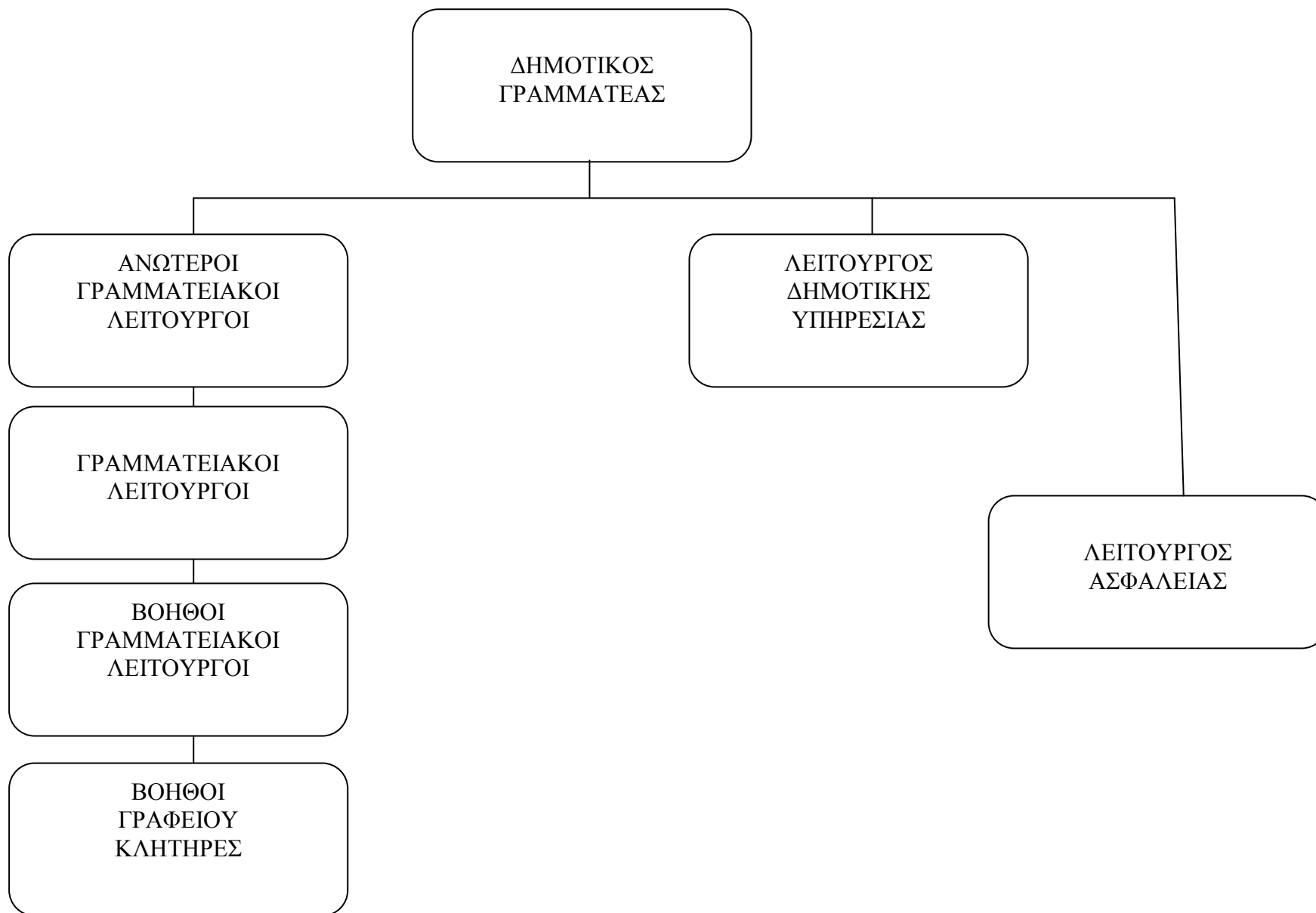
Σε μαρτυρία των πιο πάνω οι υπογεγραμμένοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι γι' αυτό το σκοπό, έχουν υπογράψει τον παρόντα Χάρτη.

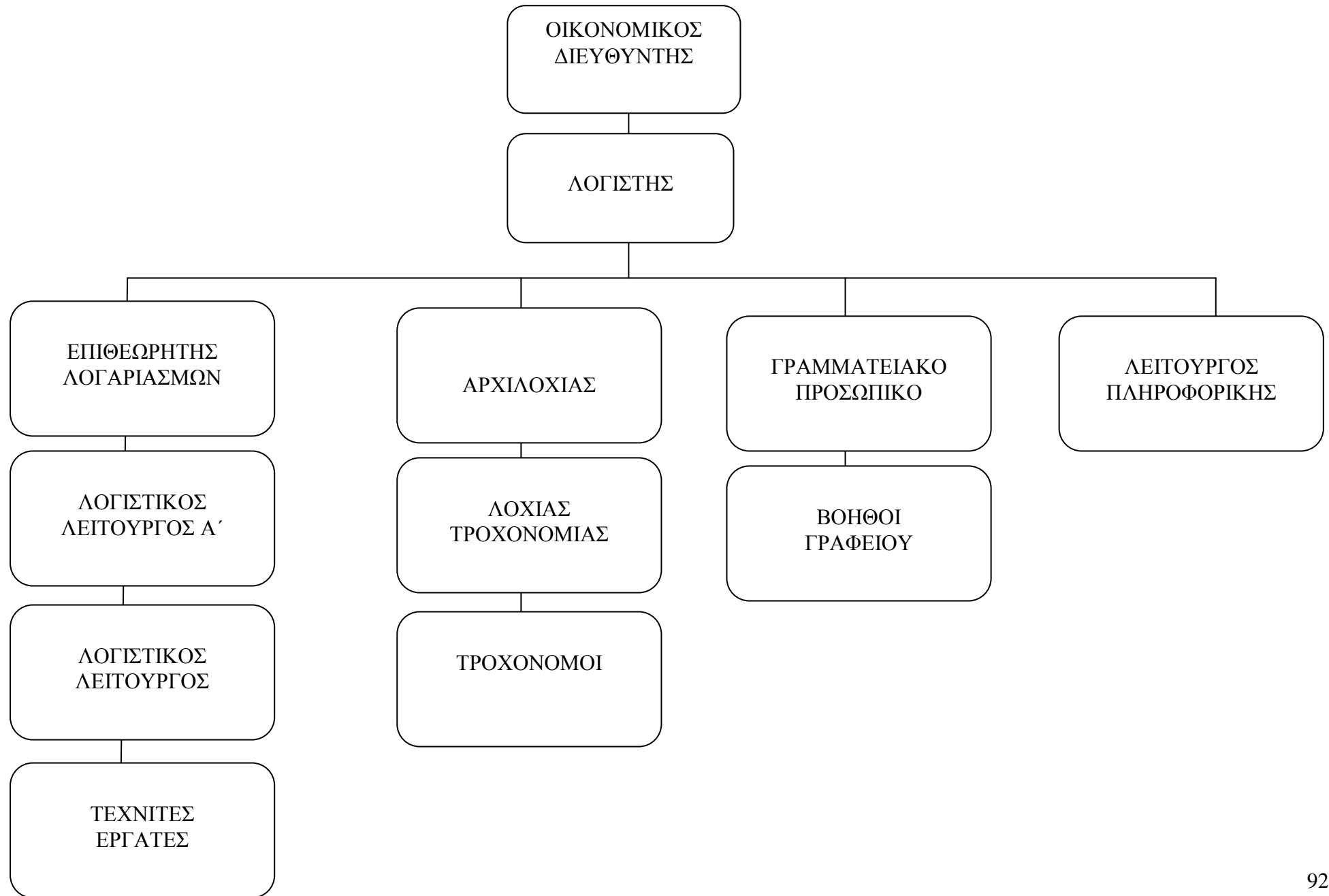
Έγινε στο Στρασβούργο στις 15 Οκτωβρίου 1985, στα αγγλικά και γαλλικά, και των δυο κειμένων αυτών εξ ίσου αυθεντικών, σε ένα και μόνο αντίγραφο που θα κατατεθεί στα αρχεία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης θα διαβιβάσει πιστοποιημένα αντίγραφα.

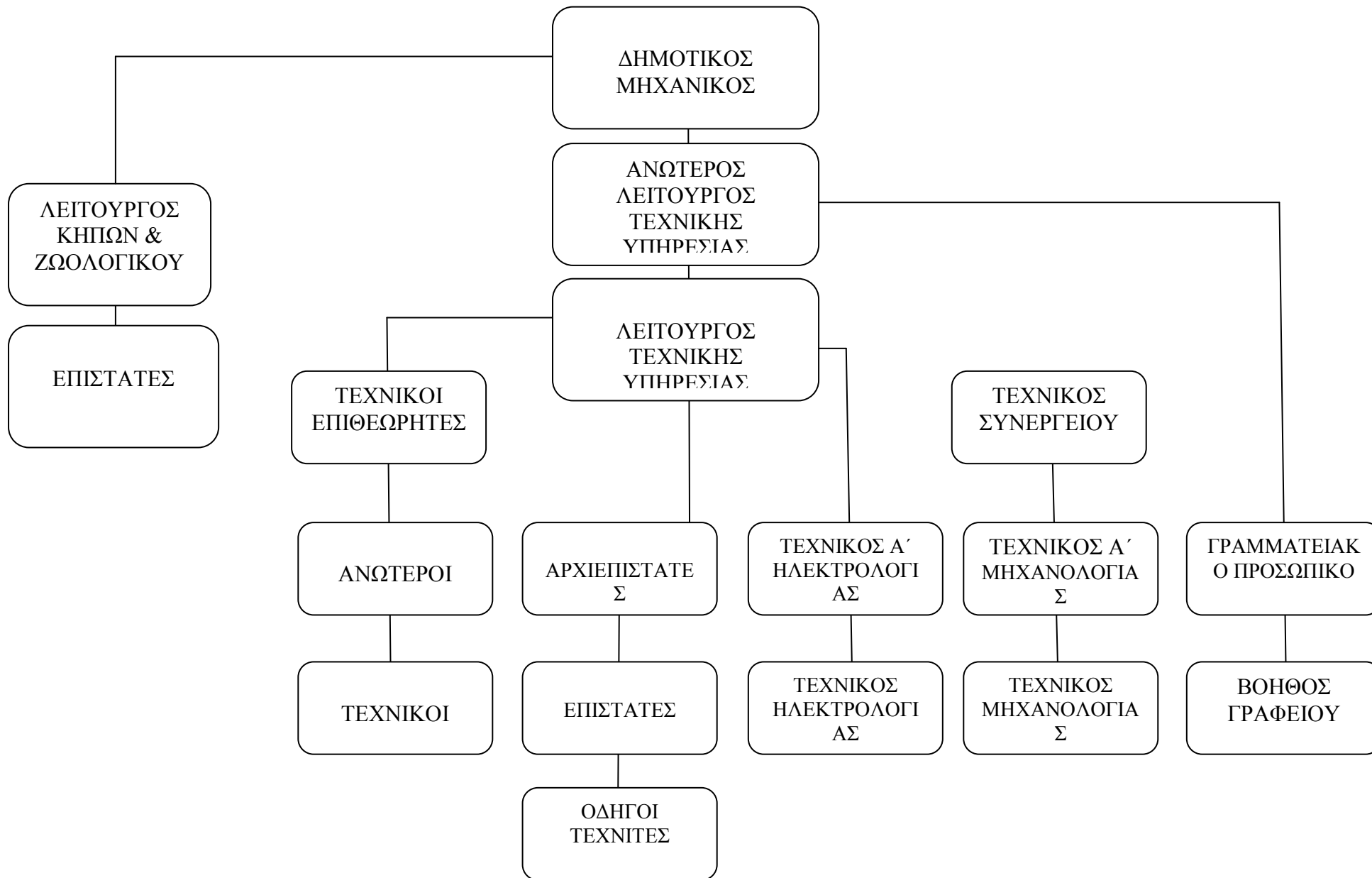
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

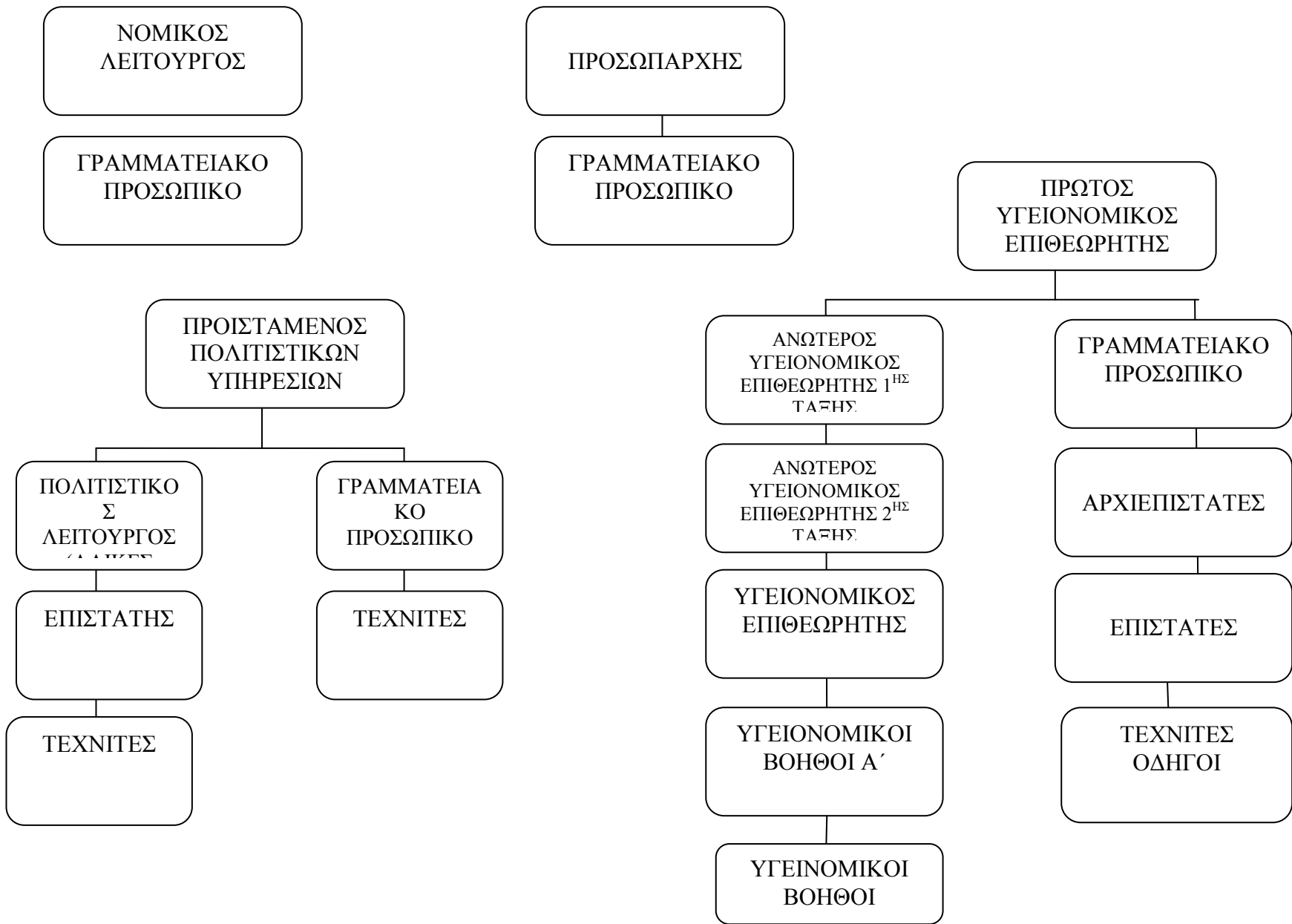
Σχεδιάγραμμα των Υπηρεσιών του Δήμου Λεμεσού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄

*Συνέντευξη του Δημάρχου Λεμεσού,
κου Ανδρέα Χρίστου.*

Ερώτηση :

Κύριε Δήμαρχε. Έχετε διατελέσει κατά περιόδους Δημοτικός Σύμβουλος, Βουλευτής και Υπουργός Εσωτερικών. Πιστεύω ότι με την εμπειρία σας, αποτελείτε ένα από τα πλέον αξιόλογα και καταρτισμένα στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο. Πέστε μου λίγα λόγια για τη Διοικητική δομή των Δήμων στην Κύπρο.

Απάντηση :

Η διοικητική δομή των Δήμων βασίζεται σε δυο πυλώνες. Είναι η καλή διοικητική παράδοση που μας άφησε το αγγλοσαξονικό σύστημα διακυβέρνησης που όριζε ένα Δημοτικό Γραμματέα, στην ουσία ένα Γενικό Διευθυντή (**permanent secretary**), σε κάθε Δήμο, θέση η οποία υπάρχει στα Υπουργεία και σε άλλους δημόσιους οργανισμούς.

Το δεύτερο σκέλος ήταν αυτό που επαναβεβαιώθηκε το 1985 στη σύγχρονη εκδοχή του περί Δήμων Νόμου που όριζε ότι **τα τρία βασικά στελέχη του Δήμου είναι ο Δημοτικός Γραμματέας, ο Δημοτικός Ταμίας και ο Δημοτικός Μηχανικός**. Αυτά τα ίδια συγκροτούν και σήμερα τον σκελετό των Δήμων. Τα υπόλοιπα ήρθαν να προστεθούν με αποφάσεις - πριν μερικά χρόνια - του Ανωτάτου Δικαστηρίου με τις οποίες επιβεβαιώθηκε ο ρόλος του Δημοτικού Γραμματέα ως Γενικού Διευθυντή του Δήμου, ο οποίος μάλιστα ενεργεί ενίοτε και εκ μέρους του Δημάρχου και ο ρόλος των άλλων στελεχών όπως πηγάζει από άλλους νόμους π.χ. τον νόμο περί Πολεοδομίας, τον νόμο περί Οδών και Οικοδομών, τους νόμους που αφορούν την υγιεινή, τα θέματα Εσωτερικού Ελεγκτή και άλλα που αναφέρονται στον Οικονομικό Διευθυντή κ.λπ.

Ερώτηση :

Πιστεύετε ότι παρατηρείται πρόβλημα στη δομή των Δήμων όπως είναι σήμερα ;

Απάντηση :

Πιστεύω ότι υπάρχει πρόβλημα στη δομή των Δήμων, μιλώ πάντα για τους μεγάλους Δήμους, διότι οι μικροί Δήμοι καλύπτουν πάντα τις ανάγκες τους με τα τρία τμήματα. Σε μεγάλους Δήμους για παράδειγμα, πιστεύω ότι το Υγειονομείο και το Τμήμα Καθαριότητας μπορούν να έχουν ξεχωρή δομή, της οποίας να προΐσταται Τμηματάρχης, όχι κατ' ανάγκη γιατρός. Αυτά τα θέματα είναι πολλά για να τα επωμίζεται ο Δημοτικός Γραμματέας, ο οποίος δεν θα έπρεπε να έχει αυτές τις πρόσθετες ευθύνες για να μπορεί ασκεί τα εποπτικά και διοικητικά του καθήκοντα σε όλη τη δημοτική μηχανή.

Επίσης όσον αφορά τις Τεχνικές Υπηρεσίες όπου προΐσταται ο Δημοτικός Μηχανικός θα μπορούσε να γίνει ένα υποτιμήμα π.χ. Ηλεκτρολογίας, Μηχανολογίας, Κήπων και ένας νέος Προϊστάμενος θα δικαιολογούσε πλήρως αυτά τα ζητήματα.

Ερώτηση :

Έχετε μιλήσει και αναφερθεί στη δημοτική μηχανή. Μήπως το ίδιο πρόβλημα παρατηρείται και για τους αιρετούς άρχοντες, δηλαδή τους Δημοτικούς Συμβούλους ;

Απάντηση :

Οι Δημοτικοί Σύμβουλοι είναι μέλη ενός βουλευόμενου σώματος. Και εδώ υπάρχει μια σύγχυση - όχι μόνο στην Κύπρο - λόγω της συνύπαρξης της Εκτελεστικής με τη Βουλευόμενη εξουσία αφού εκλέγονται με τον ίδιο νόμο και κάτω από την ίδια σκέπη. Ως μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου προεδρεύουν Επιτροπών, αλλά δημιουργείται μια σύγχυση γύρω από τους ρόλους ενός εκάστου, σε αντίθεση με τις διακριτές εξουσίες που έχει η Βουλή και δεν διανοείται να υπεισέλθει στο ρόλο ενός Υπουργού ή ενός Τμηματάρχη. Περισσότερο οι Δήμοι μας, μοιάζουν με τη δομή μιας μεγάλης δημόσιας εταιρείας με τον Πρόεδρο και το Γενικό Διευθυντή. Όμως παντού οι Δημοτικοί Σύμβουλοι, θεωρούν ότι έχουν ένα κομμάτι από αυτή την εξουσία και το θέλουν και για λόγους γοήτρου και για λόγους συμμετοχής σε αυτό που θεωρείται ότι παράγει ίσως κάποια αποτελέσματα.

Ασφαλώς δεν μπορείς να βάλεις απόλυτα στεγανά. Εκεί που οι Δημοτικοί Σύμβουλοι είναι αποτελεσματικοί και ξέρουν ακριβώς το ρόλο τους, μπορούν να αποβούν πάρα πολύ χρήσιμοι. Π.χ. με την Προεδρία της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας του Δήμου. Δεν θα μπορούσε να σταθεί το Κοινωνικό Παντοπωλείο χωρίς την Πρόεδρο η οποία εκτελεί καθήκοντα καθαρά διοικητικά. Τη δουλειά αυτή διαφορετικά θα έπρεπε να την αναθέσουμε σε Διοικητικό Λειτουργό. Η ίδια το κάνει με όλο το σεβασμό στην ιεραρχία και τις διαδικασίες. Δεν είναι κακό να εμπλέκονται οι Δημοτικοί Σύμβουλοι.

Ερώτηση :

Περιγράψτε μου σας παρακαλώ με λίγα λόγια, την άποψη σας για το πώς οραματίζεσθε εσείς το Δήμο της Λεμεσού ;

Απάντηση :

- Πρέπει να δει κάποιος τα πιο πετυχημένα παραδείγματα που υπάρχουν διεθνώς, πως δηλαδή λειτουργεί ένας Δήμος των 200.000 κατοίκων σε άλλες χώρες της Ευρώπης και να πάρουμε ότι καλύτερο έχουν να μας επιδείξουν. Οι Δήμοι μας πρέπει να βελτιώσουν τον όγκο και το επίπεδο της παραγόμενης εργασίας. Εν τούτοις, παραμένει μια δομή που διαμορφώθηκε εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Πρέπει επαναλαμβάνω να πάρουμε καλά παραδείγματα από το εξωτερικό. Πώς οι άλλοι Δήμοι αντιμετωπίζουν τις απαιτήσεις που έχουν από τον κόσμο, πως αξιοποιούν μια σύγχρονη διοικητική δομή. Μας λείπουν βασικά στελέχη, π.χ. **Εκπρόσωπος τύπου** με την γενικότερη έννοια. Δεν έχουμε κάποιον να ασχολείται με τις διεθνείς μας σχέσεις ή τις δημόσιες σχέσεις. Πρέπει να δούμε πως οι Δήμοι σε άλλες χώρες ανέπτυξαν με επιτυχία, αυτή την αντίληψη, τη δομή. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με επισκέψεις σε άλλους Δήμους του εξωτερικού, π.χ. στην Αγγλία, στη Γαλλία, στη Σουηδία, στην Ιρλανδία, στη Γερμανία και αλλού.

Ερώτηση :

Ποια είναι η άποψη σας κε Δήμαρχε, για τη σημερινή στελέχωση των Δήμων ;

Απάντηση :

Πιστεύω ότι θέλουμε σε όλους τους Δήμους σε θέσεις κλειδιά, άτομα είτε με περισσότερα προσόντα, είτε με περισσότερες ικανότητες. Για παράδειγμα ο τομέας των προσφορών είναι πάρα πολύ ευαίσθητος που απαιτεί πολύ καλή γνώση του αντικειμένου, επιμέλεια, προσοχή, ευθυκρισία, εμπιστευτικότητα.

Όσον αφορά το Τμήμα Πρασίνου έχουμε μόνο ένα Γεωπόνο, ενώ όλοι οι υπόλοιποι έχουν γνώσεις εμπειρικές.

Δηλαδή θέλουμε πλέον στελέχη με επιστημονική κατάρτιση ή με πολλή πρακτική εμπειρία. Σε θέσεις μικρές και μεσαίες πλέον θέλεις ανθρώπους με προσόντα ή με καλές, σοβαρές εμπειρίες από τη σύγχρονη διαχείριση αυτών των θεμάτων. Θέλουμε ανθρώπους αποδεδειγμένα ικανούς σε όλες τις θέσεις κλειδιά. Δεν είναι αρκετό κατά την άποψη μου, ένας να έρχεται και να καταλαμβάνει μια θέση λόγω προαγωγής.

Μιλώντας για το προσωπικό στους Δήμους, διακρίνω ότι υπάρχουν δυστυχώς, προβλήματα πειθαρχίας, προβλήματα παραγωγικότητας και προβλήματα έλλειψης επιμόρφωσης. Η εικόνα που εισέπραττε κάποιος τουλάχιστον παλαιότερα, ήταν εικόνα παρακμής. Ρουτινιάρικη δουλειά με παλιομοδίτικες προσεγγίσεις.

Είναι αδιανόητο για παράδειγμα κάποιιοι να αποφεύγουν τη χρήση Η/Υ. Θέλουμε συνέπεια, πειθαρχία, επιμόρφωση, παραγωγικότητα, αποδοτικότητα, φρεσκάρισμα, κυρώσεις και κίνητρα.

Ερώτηση :

Ποια είναι η άποψη σας ως Δήμαρχος της πόλης, για την ένταξη νέων στόχων στη γενική δομή του Δήμου ;

Απάντηση :

Μπορεί να είναι τα ζητήματα της περαιτέρω πορείας μας στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορεί να είναι τα ζητήματα που μας συνδέουν με την αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα. Θα σας αναφέρω μερικά παραδείγματα.

α. Η πολιτιστική ένταξη.

Ο Δήμος μας μπορεί να σεμνύνεται για τη δουλειά που έκαμε με τη δημιουργία σχολών: μουσικής, ζωγραφικής, χορού. Αυτό είναι μια πολιτιστική προφορά σε παιδιά με λίγα εισοδήματα αλλά και προς άλλα παιδιά για να έρθουν κοντά στην τέχνη.

Η μεγάλη πολιτιστική αυτή προσφορά του Δήμου, εμφανίστηκε σε καιρούς που δεν υπήρχε σχεδόν τίποτα άλλο, παρά μόνο κάποια ερασιτεχνικά σχήματα και η χορωδία του Σωματείου ΑΡΗΣ.

Ο Δήμος δημιούργησε Βιβλιοθήκη, Πινακοθήκη, Μουσεία τα οποία αυξάνονται, στήριξε πολιτιστικούς φορείς να παράξουν πολιτισμό. Έκαμε υποδομές για να μπορούν αυτά τα πράγματα να λειτουργήσουν όπως το Παττίχειο Θέατρο, το Παπαδάκειο Ωδείο, το Μουσείο Σόλωνα Μιχαηλίδη, το Πολιτιστικό Κέντρο Πάνος Σολομωνίδης. Έδωσε πραγματική πρόσβαση και στέγη σε πολιτιστικούς φορείς και ομάδες, οι οποίες χρησιμοποιούνται και από πολλούς άλλους.

Οι μεγάλες πολιτιστικές εκδηλώσεις π.χ. στο Μεσαιωνικό Κάστρο, ο θεσμός των Μεγάλων Μπαλέτων, του Ευρωμεσογειακού Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών και άλλα.

β. Μορφωτική ένταξη.

Έχει σχέση με την μορφωτική διαπαιδαγωγική δουλειά που γίνεται. Πρέπει να εντάξουμε εδώ τη Δημοτική Βιβλιοθήκη, τη Δημοτική Πινακοθήκη, το Πανεπιστήμιο του Πολίτη, το Θεατρικό Μουσείο που έχει και μορφωτικό χαρακτήρα εκτός από τον πολιτιστικό του προορισμό, το Ιστορικό Αρχείο που είναι μια μεγάλη συνεισφορά στην πόλη. Εδώ εντάσσεται γενικά οτιδήποτε εμπλουτίζει τις γνώσεις και ανεβάζει την ικανότητα του ανθρώπου να χαίρεται τα αγαθά της μόρφωσης και του πολιτισμού. Μπορούμε να κάνουμε πολλά πράγματα ακόμα. Δεν είμαι ικανοποιημένος που το Πανεπιστήμιο του Πολίτη συνέρχεται μόνο 2-3 φορές το χρόνο.

Ερώτηση :

Ποια είναι η άποψη σας για την ανάπτυξη της πόλης από την παρουσία φοιτητών;

Απάντηση :

Οι επιδράσεις είναι καταλυτικές και δεν αναφέρομαι μόνο στο ΤΕ.ΠΑ.Κ. αλλά υπάρχουν και τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια και τα κολλέγια. Επίσης να μην ξεχάσουμε τα ξενόγλωσσα σχολεία. Η συμβολή της σχολής Καλογραιών **Terra Santa** π.χ. είναι πάρα πολύ σημαντική. Οι επιπτώσεις είναι ουσιαστικές καθότι συσσωρεύεται στην πόλη ένα φοιτητικό δυναμικό αξιόλογων Κυπρίων, αλλά και ξένων.

Επίσης οι καθηγητές των Πανεπιστημίων που εντάσσονται στο δυναμικό της πόλης, άνθρωποι με επίπεδο, εμβολιάζουν την πολιτιστική ζωή της πόλης με νέα στοιχεία, νέες ιδέες και εκδηλώσεις, διαμορφώνουν χώρους που χρησιμοποιούν πλέον όλοι, όπως π.χ. **την αίθουσα Πεύκιος Γεωργιάδης και την αίθουσα Τάσος Παπαδόπουλος στο ΤΕΠΑΚ.**

Είναι ακόμα οι συνέργειες των φοιτητών και των καθηγητών, με τη βιομηχανία, τις εταιρείες, τις οικονομικές μονάδες.

Η Πάτρα για παράδειγμα, δεν μπορεί να φανταστεί την ύπαρξη της χωρίς τα Πανεπιστήμια, το ίδιο και ο Βόλος, το ίδιο και τα Ιωάννινα και άλλες πόλεις.

Το Πανεπιστήμιο πλέον, είναι κομμάτι κάθε μεγάλης αστικής περιοχής, δεν είναι πια πολυτέλεια. Πλάθει χαρακτήρες, διαμορφώνει τον πολιτισμό και την συμπεριφορά των πολιτών.

Ερώτηση :

Ποια η άποψη σας κε Δήμαρχε για το Νόμο Περί Δήμων του 1985 ;

Απάντηση :

Ο νόμος περί Δήμων του 1985 ήταν μια καινοτόμος νομοθεσία που έγινε ουσιαστικά από την Ένωση Δήμων Κύπρου με τη βοήθεια δύο αξιόλογων Κύπριων νομικών (Αντης Παντελίδης και Ερατοσθένης Οδυσσέως) και σήμανε την αναγέννηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπως και την επαναφορά των αιρετών Τοπικών Αρχών. Θεωρώ ότι ο εν λόγω νόμος, ήταν και παραμένει ένα άριστο εργαλείο και νομοθετικό πλαίσιο εξ' ου και δεν χρειάστηκαν από τότε (30 σχεδόν χρόνια) ουσιαστικές αλλαγές.

Ακόμα και οι προτάσεις που γίνονται τώρα για την αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κύπρο, βασίζονται στον νόμο αυτό.

Κε Δήμαρχε, σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε΄

*Ερωτηματολόγιο δράσεων διοικητικού εκσυγχρονισμού για να συνάδει
με τις νέες Οικονομικές και Κοινωνικές Ανάγκες*

Έντιμοι Κύριοι Δήμαρχοι,
Αγαπητοί Δημοτικοί Σύμβουλοι,
Φίλοι Προϊστάμενοι και Υπάλληλοι Δήμων και
Στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Μέσα στα πλαίσια της έρευνας που διεξάγω για την ολοκλήρωση της Πτυχιακής μου Διατριβής στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου είναι απαραίτητη η συμπλήρωση του παρόντος ερωτηματολογίου. Σκοπεύει στην καταγραφή και την αξιολόγηση δράσεων διοικητικού εκσυγχρονισμού που να συνάδουν με τις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες των δημοτών, δηλαδή δράσεων που αφορούν:

- σχεδιασμό και υλοποίηση νέων καινοτόμων υπηρεσιών που θα μπορούσε να προσφέρει η Τοπική Αυτοδιοίκηση προς τους πολίτες,
- την οργάνωση ανάλογων εσωτερικών δομών,
- την εισαγωγή νέων εργαλείων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών.

Τα αποτελέσματα της μελέτης μου αυτής, θα σας κοινοποιηθούν, ώστε να μπορούν να αξιοποιηθούν ως παραδείγματα και πληροφοριακοί οδηγοί στην καθημερινή σας πράξη.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι προαιρετική, ενώ θα διασφαλιστεί και η πλήρης ανωνυμία των ερωτηθέντων για σκοπούς δεοντολογίας.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για το ενδιαφέρον και την πολύτιμη συνεισφορά σας.

Με την εκτίμηση μου,
Μαρίνος Κ. Τιμοθέου

1	Φύλο	
2	Ηλικία	
3	Χρόνια υπηρεσίας στο Δήμο	
4	Ακαδημαϊκά προσόντα (απόφοιτος Δημοτικού - Λυκείου - Πανεπιστημίου)	
5	Θέση (διοίκηση / ανώτερο προσωπικό / γραφειακό προσωπικό / εργατικό προσωπικό)	
6	Προβλέπεται υπηρεσία προγραμματισμού στον Οργανισμό του Δήμου (Ναι/Όχι)	

Όραμα

3. Πως θα περιγράφατε το κατευθυντήριο όραμά σας και ποιοι είναι οι βασικοί σας στόχοι για το διοικητικό εκσυγχρονισμό του δήμου σας;

Περιγραφή δράσεων

2. Παρακαλώ χαρακτηρίστε τις δράσεις καινοτόμων υπηρεσιών και τις δράσεις διοικητικού εκσυγχρονισμού που έχουν γίνει στο δήμο σας κατά την τελευταία τριετία.

1	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΕΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 3 ΧΡΟΝΙΑ	
2	Αριθμός νέων δράσεων που κρίνονται επιτυχημένες	
3	Αριθμός νέων δράσεων που κρίνονται αποτυχημένες	
4	Θεωρείτε σκόπιμο να αυξηθούν στην επόμενη τετραετία τέτοιες δράσεις;	
5	Αριθμός προσλήψεων, την τελευταία τριετία, επιστημονικού προσωπικού που απασχολείται σε αντικείμενα πληροφορικής, περιβάλλοντος, κοινωνικής πολιτικής, προγραμματισμού και ανάπτυξης	
6	Αριθμός προτάσεων έργων που υποβλήθηκαν, κατά την τελευταία τριετία, σε εθνικές και ευρωπαϊκές προσκλήσεις για προγράμματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (Σημειώστε επίσης και πόσες από αυτές έγιναν δεκτές για χρηματοδότηση)	

3. Ποιες δράσεις καινοτόμων υπηρεσιών και διοικητικού εκσυγχρονισμού έχουν γίνει στο δήμο σας κατά την τελευταία τριετία και μέσα από ποιες δομές (υπηρεσίες δήμου, ΝΠΔΔ δήμου, δημοτικές επιχειρήσεις, συμβάσεις με δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, κ.άλ);

Δράση (τίτλος, αιτιολογία και σκοπός)	Δομές (αναφορά δομών)	Κρίνετε ικανοποιητικά τα αποτελέσματα σε σχέση με το κόστος;					
		Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Σχετικά	Λίγο	Καθόλου

4. Σε ποιους τομείς θα θέσετε τις πέντε μεγαλύτερες προτεραιότητες και σε ποιους τομείς θα θέσετε τις πέντε μεγαλύτερες προτεραιότητες μακροπρόθεσμα

Τομέας	Άμεσες	Μακροπρόθεσμες
Καθαριότητα		
Ύδρευση - αποχέτευση		
Υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής		
Πολιτιστικές - ψυχαγωγικές εκδηλώσεις		
Προγράμματα άθλησης		
Εξυπηρέτηση των πολιτών από τις υπηρεσίες		
Τεχνικά έργα (δρόμοι , πεζοδρόμια, κλπ)		
Εκπαίδευση, σχολική στέγη		
Σωστή οικονομική διαχείριση		
Κυκλοφορία, στάθμευση		
Υπηρεσίες πρασίνου		
Νεολαία		
Αστυνόμευση		
Τρίτη ηλικία		
Ενημέρωση του πολίτη		
Πολεοδομικός σχεδιασμός		
Θέματα μεταναστών		
Ανεργία		
Άλλο (παρακαλώ περιγράψτε)		
Άλλο (παρακαλώ περιγράψτε)		

5. Παρακαλούμε να σημειώσετε τα δυνατά σημεία, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τους κινδύνους ως προς τις δράσεις καινοτόμων υπηρεσιών και τις δράσεις διοικητικού εκσυγχρονισμού του δήμου σας συνολικά από τα παρακάτω: (σημειώστε με ✓)

Δυνατά σημεία	Αδυναμίες	Ευκαιρίες	Κίνδυνοι
Εξειδικευμένο προσωπικό	Ελλείψεις στην πληροφόρηση	Χρηματοδοτήσεις από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους	Χρονική υστέρηση στην εκμετάλλευση διαθέσιμων πόρων
Υποδομές νέων τεχνολογιών	Ανεπάρκεια πρόσβασης στα κέντρα λήψης αποφάσεων	Νέες νομοθετικές ρυθμίσεις	Μη ύπαρξη συστήματος ιεράρχησης προτεραιοτήτων
Εμπειρία στην υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων	Επικαλύψεις αρμοδιοτήτων	Εκσυγχρονισμός των υποδομών τηλεπικοινωνίας και νέων τεχνολογιών	Ασταθές θεσμικό πλαίσιο
Υποστήριξη από την πολιτική ηγεσία	Μη ορθολογικά κριτήρια κατανομής πόρων	Σύνδεση με τα εθνικά δίκτυα μεταφοράς και ενέργειας	Φθίνουσα οικονομική ανάπτυξη της περιοχής
Απαίτηση από τους πολίτες για σχετικές δράσεις	Πιέσεις πελατειακού χαρακτήρα	Νέες επιχειρησιακές δομές του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης	Απώλεια θέσεων εργασίας
Ύπαρξη ΑΕΙ/ΤΕΙ	Ανεπαρκής σύνδεση ιδρυμάτων τριτοβάθμιας με τις τοπικές ανάγκες	Νέες δυνατότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής	Πιέσεις και παρεμβάσεις πολιτικών φορέων και παραγόντων
Οικονομικές δυνατότητες	Γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες	Αλλαγές στη διοικητική διάρθρωση της Χώρας	Πιέσεις και παρεμβάσεις οικονομικών συμφερόντων
Άλλο (ποιο)	Άλλη (ποια)	Άλλη (ποια)	Άλλος (ποιος)

6. Παρακαλώ συμπληρώστε τα Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ για εκείνες από τις παραπάνω δράσεις (ερώτηση 3) που αξιολογείτε ως τις σημαντικότερες, αφού αναπαράγετε τις σελίδες 8-12 όσες φορές χρειάζεται (ή εναλλακτικά συμπληρώστε τα για την σπουδαιότερη)

A. Γενικά Στοιχεία Δράσης

1	ΔΡΑΣΗ (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ):		
2	Είδος Καινοτομίας:	Νέα για την Δήμο ☐	Τροποποίηση/ Επέκταση ήδη Υπάρχουσας ☐
3	Αξιολόγηση:	Επιτυχία ☐	Αποτυχία ☐

B. Πηγές από τις οποίες προήλθε η ιδέα για τη δράση:

	ΠΗΓΗ ΝΕΑΣ ΙΔΕΑΣ	ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΕ ΜΕ √ / X		ΠΗΓΗ ΝΕΑΣ ΙΔΕΑΣ	ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΕ ΜΕ √ / X
1	Πολιτικές λειτουργίες	☐	8	Σύμβουλοι Εταιριών	☐
2	Διοικητικές Λειτουργίες	☐	9	Τεχνικές Εκδόσεις	☐
3	Έρευνα και Ανάπτυξη στο Δήμο	☐	10	Εκθέσεις - Παρουσιάσεις	☐
4	Λύσεις σε Προβλήματα	☐	11	Ερευνητικά Ιδρύματα	☐
5	Έρευνα Αγοράς	☐	12	Άλλοι Δήμοι	☐
6	Πολίτες	☐	13	ΚΕΔΚΕ	☐
7	Άλλη (ποια)	☐	14	Άλλη (ποια)	☐

Γ. Ενέργειες για την ανάπτυξη της δράσης (σημειώστε για κάθε μια ερώτηση το βαθμό συμφωνίας σας στην αναφερόμενη πρόταση)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΗΣ		ΠΑΡΑ	ΠΟΛΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΑ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
	1. Στρατηγική Εστίαση Δράσης						
1	Υπήρχαν σαφώς καθορισμένοι στρατηγικοί στόχοι						
2	Είχαν οριστεί σαφώς στρατηγικά σχέδια για τη δράση						
3	Είχαν ιεραρχηθεί όλα τα σημαντικά έργα ανάπτυξης νέων υπηρεσιών						
4	Έχουν κατά καιρούς απορριφθεί «καλά» έργα τα οποία δεν ταίριαζαν με τη στρατηγική του δήμου						
	2. Γέννηση Ιδέας						
1	Υπάρχει συστηματική προσπάθεια στο δήμο για τη σύλληψη και συλλογή νέων ιδεών						
2	Οι πολίτες συμμετείχαν ενεργά στη γέννηση της ιδέας της δράσης						
3	Εργαζόμενοι διαφόρων τμημάτων συμμετείχαν ενεργά στη γέννηση της ιδέας της δράσης						
4	Η ιδέα της νέας δράσης προήρθε από την αγορά και όχι εσωτερικά από το δήμο						
	3. Αρχικός Διαχωρισμός Ιδεών						
1	Ομαδική απόφαση, βασισμένη σε άτυπη συζήτηση – δε χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένες τεχνικές (λίστες κριτηρίων, φόρμες κατάταξης, κλπ)						
2	Ατομική απόφαση που λήφθηκε με άτυπη μορφή (όχι συγκεκριμένες τεχνικές).						
3	Ομαδική απόφαση βασισμένη σε συγκεκριμένη λίστα κριτηρίων και δεδομένα						
4	Υπαρξη τυπικής και συνεπούς διαδικασίας με λεπτομερειακή αξιολόγηση						
	4. Δημιουργία δια-λειτουργικής ομάδας						
1	Δημιουργήθηκε ομάδα στελεχών από διάφορα τμήματα προκειμένου να αναλάβει την υποστήριξη του έργου της ανάπτυξης νέας δράσης						
2	Η δια-λειτουργική ομάδα ήταν υπεύθυνη για το αποτέλεσμα						
3	Είχε οριστεί ένας υπεύθυνος για όλη την ανάπτυξη της δράσης και όχι διαφορετικός για κάθε στάδιο						

	ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΑΡΑ	ΠΟΛΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΑ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
4	Η πρόσβαση στα δεδομένα από μη – μέλη της δια-λειτουργικής ομάδας γίνεται εύκολα						
	5. Σχεδιασμός και Ανάπτυξη της νέας Υπηρεσίας						
1	Αναπτύχθηκε σχέδιο για την περίοδο μετά την προώθηση της νέας δράσης						
2	Μετρήθηκε η άποψη των πολιτών						
	6. Ανθρώπινο δυναμικό						
1	Οι εργαζόμενοι στο δήμο αξιολογούνται σε τακτά διαστήματα						
2	Μόνο όσοι είναι σε διευθυντικές θέσεις αξιολογούνται						
3	Οι εργαζόμενοι στο δήμο εκπαιδεύονται σε τακτά διαστήματα						
4	Οι εργαζόμενοι εκπαιδεύονται μόνο όταν αλλάζει εξοπλισμός και διαδικασίες						
	7. Σχεδιασμός και Έλεγχος των Συστημάτων						
1	Μόλις αναπτύχθηκε η νέα δράση, πραγματοποιήθηκε η εσωτερική δοκιμή της						
2	Αρκετός χρόνος επενδύθηκε στη δοκιμή της νέας δράσης για να εξασφαλιστεί ότι όλες οι τεχνολογίες συνεργάστηκαν κατάλληλα						
3	Ο δήμος ήταν σίγουρος εξ αρχής για το σχεδιασμό της νέας δράσης από τεχνική άποψη – δεν υπήρχαν λάθη ή τεχνικές ανεπάρκειες.						
4	Οι πολίτες συμμετείχαν ενεργά στον έλεγχο της νέας δράσης						
	8. Εκπαίδευση Προσωπικού						
1	Το προσωπικό πρώτης γραμμής εκπαιδεύεται για τη σύλληψη νέων ιδεών						
2	Το προσωπικό πρώτης γραμμής εκπαιδεύτηκε αναλυτικά για την υλοποίηση της δράσης						
4	Αναπτύχθηκε και μοιράστηκε πλήρες εγχειρίδιο με σαφείς οδηγίες σχετικά με τη δράση						
	9. Προώθηση						

	ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΑΡΑ	ΠΟΛΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΑ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
1	Έγινε προώθηση με φυλλάδια, εκθέσεις και διαφημίσεις αλλά όχι ειδική προώθηση ή εκπαίδευση για τη δύναμη εξυπηρέτησης						
2	Έγινε προώθηση με φυλλάδια, εκθέσεις και διαφημίσεις και παράλληλα ισχυρή προσπάθεια προώθησης από τη δύναμη εξυπηρέτησης: επιδείξεις, συνέδρια, και σεμινάρια						
3	Όλα ήταν σε ετοιμότητα πριν την έναρξη της προώθησης στο κοινό						

	Α. ΟΡΓΑΝΩΣΗ	ΠΑΡΑ	ΠΟΛΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΑ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟ
1	Υπήρξε εσωτερική πληροφόρηση στο δήμο για την ανάπτυξη και εξέλιξη της νέας δράσης						
2	Όλοι οι εργαζόμενοι που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ανάπτυξης γνώριζαν το πιθανό όφελος που η δράση θα πρόσφερε στο δήμο						
3	Οι διάφοροι εργαζόμενοι που συμμετείχαν στην ανάπτυξη της δράσης ήταν τελικά κατάλληλων προσόντων για την αποστολή τους						
4	Υπήρξε υψηλό επίπεδο συμμετοχής και ενθουσιασμού που εμφανίστηκε από όλα τα μέλη της ομάδας ανάπτυξης και υλοποίησης						
5	Υπήρξε καλός συντονισμός μεταξύ των ανθρώπων και των τμημάτων που συμμετείχαν σε όλη τη διαδικασία ανάπτυξης της δράσης						
6	Η ανώτερη διοίκηση παρείχε ισχυρή και ορατή υποστήριξη για τη δράση						

	<i>Ε. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ</i>	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΠΟΛΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΑ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
1	Επαρκείς πόροι – άνθρωποι, χρόνος και χρήματα – δεσμεύθηκαν προκειμένου οι λειτουργικές και διαδικαστικές ενέργειες για την ανάπτυξη της δράσης να είναι έγκαιρες και αποτελεσματικές						
2	Επαρκείς πόροι χρησιμοποιήθηκαν για τη δημοσιοποίηση της δράσης και την ενημέρωση του κοινού						

	<i>ΣΤ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΠΟΛΙΤΩΝ</i>	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΠΟΛΥ	ΑΡΚΕΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΑ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟ
1	Κατά την περίοδο της υλοποίησης της δράσης αναδείχθηκαν πρόσθετες ανάγκες των πολιτών						
2	Υπήρξε ισχυρή υποστήριξη από τους πολίτες για τη νέα δράση μόλις ξεκίνησε η υλοποίηση της δράσης						
3	Οι πολίτες-χρήστες είχαν μεγάλη ανάγκη για αυτήν την κατηγορία δράσης						

7. Αξία ανταμοιβών

	Σίγουρα ΝΑΙ	Μάλλον ΝΑΙ	Δεν έχω ισχυρή άποψη	Μάλλον ΟΧΙ	Σίγουρα ΟΧΙ
Α. Το σύστημα ανταμοιβών είναι δίκαιο και ανταμείβει ικανοποιητικά την προσπάθεια μου					
Β. Είμαι ικανοποιημένος από τον μισθό μου					
Γ. Ο μισθός μου αποτελεί σημαντικό κίνητρο ώστε να παραμείνω στη δουλειά μου					

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

Ηροδότου. «Αναφορά περί Λυκίων», Βιβλίο 1.

Ιστορία της Κύπρου (1999). «Μεσαιωνική και Νεότερη ιστορία». Υπηρεσία Ανάπτυξης προγραμμάτων, Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Λευκωσία.

Ιστορία της Κύπρου, (2001). «Από τη Νεολιθική εποχή μέχρι τη Ρωμαϊκή εποχή. Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Λευκωσία.

Λεκατσάς Π, (1994). «Η μητριαρχία και η σύγκρουσή της με την ελληνική πατριαρχία» Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.

Λυμπουρίδης Α., (1977) «Ιστορικές Πραγματείες» Λευκωσία.

Λυμπουρίδης Α., (2001). «Τα Τελευταία χρόνια της Αγγλοκρατίας», Κύπρος.

Μπέσιλα – Βήκα Ε., «Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Φορείς της Επιχειρηματικής Δραστηριότητας».

Παπαθαγγέλου Π., (1988). «Ιστορία της Εκκλησίας της Λεμεσού», Ιερομόναχος Μιχαηλίδης Σωφρόνιος. Μορφές που αγίασαν την Κύπρο, Δ΄ Έκδοση.

Παπαχατζή Γ., (1991). «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 7^η.

Ράϊκου Α., (1984). «Παραδόσεις Γενικής Πολιτειολογίας».

Στάικος Κ., και συν., (2007). «Κύπρος, Από την Αρχαιότητα έως σήμερα». Εκδ. Κότινος Α.Ε., Αθήνα.

Τορναρίτης Κ., (1972). «Η Τοπική Αυτοδιοίκηση εν Κύπρω», Έκδοση.

Φιλίππου Λ., (1975). «Η Εκκλησία της Κύπρου επί Αγγλοκρατίας», Λευκωσία.

Χριστοφίδου Λ., (2008). «Μάσσαρι - Θύμησες μιας γης», Έκδ. Αθήνα.

Εγκυκλοπαίδειες

- Εγκυκλοπαίδεια «Livedia».
- Υδρόγειος - Γενική & Παγκόσμια Εγκυκλοπαίδεια, 5^{ος} Τόμος, Εκδόσεις Δοκιμή.
- Sir John, «Ιστορία της Κύπρου» Τόμος 4

Εφημερίδες – Περιοδικά

- **Επίσημη Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας, 1988.**
- **Δήμος**, Διμηνιαίο Επιστημονικό Περιοδικό για θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τεύχος 3, Μάρτιος-Απρίλιος 2003.

Αρχεία Δημόσιων Υπηρεσιών

- **"Διοίκηση των Δήμων μέσα στα πλαίσια του Περί Δήμων Νόμου "** (ΝΟΜΟΣ 111/1985 Αρ. 3), Ερατοσθένη Οδυσσέως, 1991
- **Ο Περί Δήμων Νόμος του 1985 (Νόμος 111/1985).**

- **Δημοτικοί Κανονισμοί του 2002.**
- **Ο Περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμος 158 (1) /99.**
- **Δημοτικοί Κανονισμοί Λεμεσού.**
- **Αρχείο Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας.**
- **Νόμος 26 του 1930 Περί Δήμων**
- **Περί Τουρκικών Δημοτικών Επιτροπών, (Προσωρινές Διατάξεις), Νόμος του 1959**
- **Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας 1960, Άρθρα 146, 173, 178 και 188**
- **Νόμος 64 του 1964 Περί Δήμων**
- **Νόμος 111/1985 ΤΟΥ 1985 Περί Δήμων**
- **Τροποποιητικός Νόμος 40(1) ΤΟΥ 1992 Περί Δήμων (Άρθρο 2)**
- **Τροποποιητικός Νόμος 54(1) ΤΟΥ 1992 Περί Δήμων**
- **Αρχείο Δήμου Λεμεσού**
- **Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού**